

การผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์

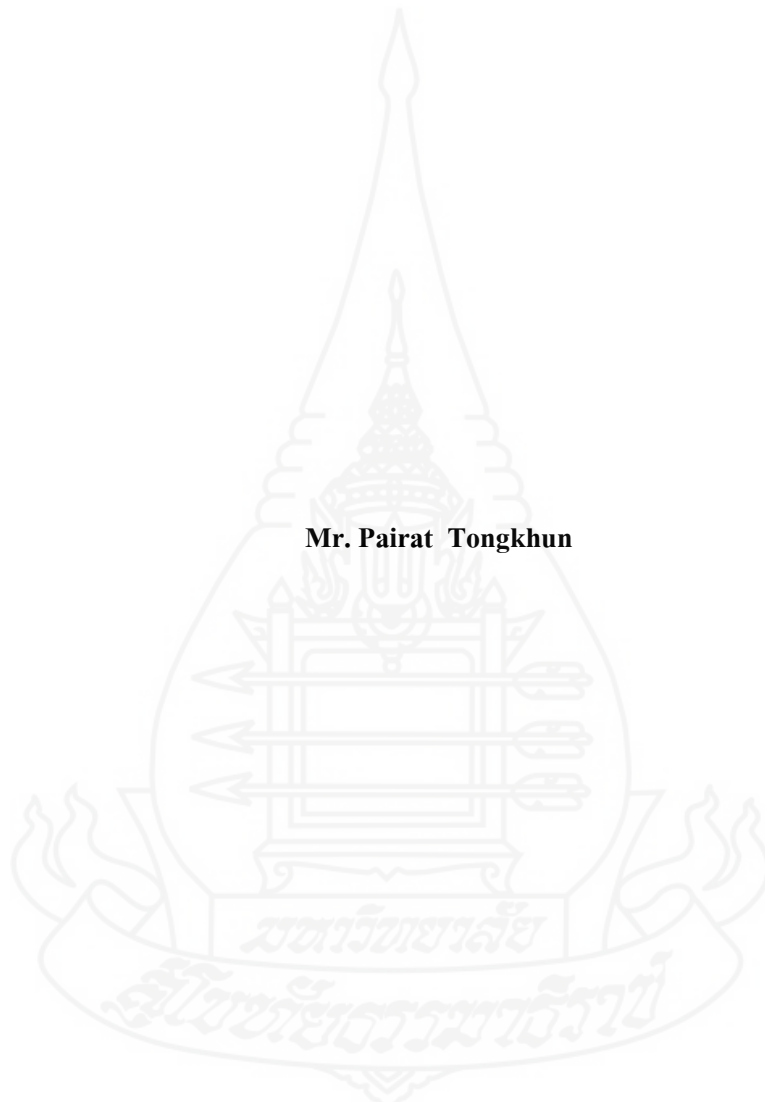

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

Broiler Production Process by Farmers in Phetchabun Province

Mr. Pairat Tongkhun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์
ชื่อและนามสกุล นายไพรัช ทองจั่น
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ สีสังข์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์อวยชัย ชัยยุทธโช)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ สีสังข์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พรชุลี นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์อวยชัย ชาญุทโท ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างดียิ่ง พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณเกษตรกรทุกท่านที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ประสบการณ์และคุณธรรมในการดำรงชีวิตเพื่อนักศึกษาทุกท่านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ไพรัช ทองจันทร์

กรกฎาคม 2557

ชื่อวิทยานิพนธ์ การผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัย นายไพรัช ทองจันทร์ รหัสนักศึกษา 2559003567

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สุพันธ์ สีสังข์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ (2) สภาพการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ (3) ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร (4) ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อแก่เกษตรกร และ (5) ปัญหาของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้อ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเชิงการค้าที่ขึ้นทะเบียนเป็นมาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 174 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 118 ราย เก็บตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้ออายุเฉลี่ย 46.97 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.1 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.58 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ รายได้ภาคการเกษตรนอกเหนือจากการเลี้ยงสัตว์ เฉลี่ย 100,000 บาทต่อปี ในขณะที่รายจ่ายในภาคเกษตร เฉลี่ย 433,330.51 บาทต่อปี (2) ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร มีขนาดเฉลี่ย 6.42 ไร่ และ 1.56 โรงเรือน ลักษณะโรงเรือนทั้งหมดเป็นโรงเรือนแบบปิด จำนวนการเลี้ยงเฉลี่ย 19,648.31 ตัว เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโดยเฉลี่ย 10.64 ปี ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบมีพันธสัญญากับบริษัท ระยะการเลี้ยงเฉลี่ย 37.79 วัน พักเดินในแต่ละรอบการเลี้ยงเฉลี่ย 26.79 วัน อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ส่วนใหญ่ได้มาจากบริษัทที่มีพันธสัญญากัน (3) ต้นทุนปัจจัยผลิตไก่เนื้อเฉลี่ย 1,523,703.39 บาทต่อรุ่น ผลตอบแทนในการเลี้ยงเฉลี่ย 1,819,917.42 บาทต่อรุ่น รายได้จากการเลี้ยงภายหลังหักต้นทุนแล้วพบว่าร้อยละ 73.7 ได้กำไร มีเกษตรกรบางรายประสบปัญหาขาดทุน หรือรายได้ไม่แน่นอน (4) เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อในระดับมาก ทางด้านการจัดการการผลิตไก่เนื้อ และมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ทางด้านของการจัดการโรงเรือนและคู่มือการจัดการฟาร์ม (5) ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ประกอบด้วย ปัญหาด้านคุณภาพของลูกไก่ อาหาร ที่ตั้งและโรงเรือน แหล่งเงินทุน ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ และความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ ได้แก่ ต้นทุนและผลตอบแทน การตลาดและราคาซื้อขายไก่สดในท้องตลาด การเกิดโรค และโรคระบาด และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นปัญหาระดับน้อย

คำสำคัญ: การผลิตไก่เนื้อ การส่งเสริมการผลิตสัตว์ จังหวัดเพชรบูรณ์

Thesis title: Broiler Production Process by Farmers in Phetchabun Province
Researcher: Mr. Pairat Tongkhun; **ID:** 2559003567;
Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);
Thesis advisors: (1) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor;
(2) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were to study (1) fundamental socio-economic conditions of broiler farmers, (2) the conditions of broiler production by farmers, (3) cost and profit of broiler production by farmers, (4) farmers' satisfaction towards the extension of broiler production, and (5) problems of farmers for broiler production.

Population in this study was a number of 174 commercial broiler farmers who registered as standard broiler farm in Phetchabun Province, 118 samples were selected. Interviewed questionnaire was used for data collection. Statistical methods were used for data analysis including frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum and minimum values.

Results of the study were found that (1) the average age of broiler farmers was 46.97 years and the majority of them finished primary education. The average number of household member was 4.1 persons with the average number of household labor of 2.58 persons. Mainly they made their living by planting field crops. Apart from broiler farming, the average farming was 100,000 baht/year, whereas the average farming cost 433,330.51 baht/year. (2) The average farm size was 6.42 rai (1 rai = 1,600 square meters) with 1.56 closed housing. The average number of raising broilers was 19,648.31 broilers. The average of farmers' experience in raising broilers was 10.64 years, mostly in contract with private company. The average raising period was 37.79 days taking a break for 29.79 days in each raising cycle. Broiler feeds were mainly received from the contract company. (3) The average cost for broiler production was 1,523,703.39 baht/cycle while the average of return was 1,819,917.42 baht/cycle. After cost deduction, 73.7% were found that they could gain profit, however, some farmers encountered the loss or uncertain income. (4) Farmers' satisfaction towards the extension of broiler production at "much" level in broiler production management, while their satisfaction at "moderate" level in terms of housing management and farm management manual. (5) The problems of broiler production were rated at "moderate" level including quality of chicks, feed, location and housing, capital source, public utility system, and broiler raising knowledge. In addition, other problems were production cost and profit, marketing and fresh broiler price in the market, disease and outbreak of disease, and coordination with the government agencies which were found at "a little" level.

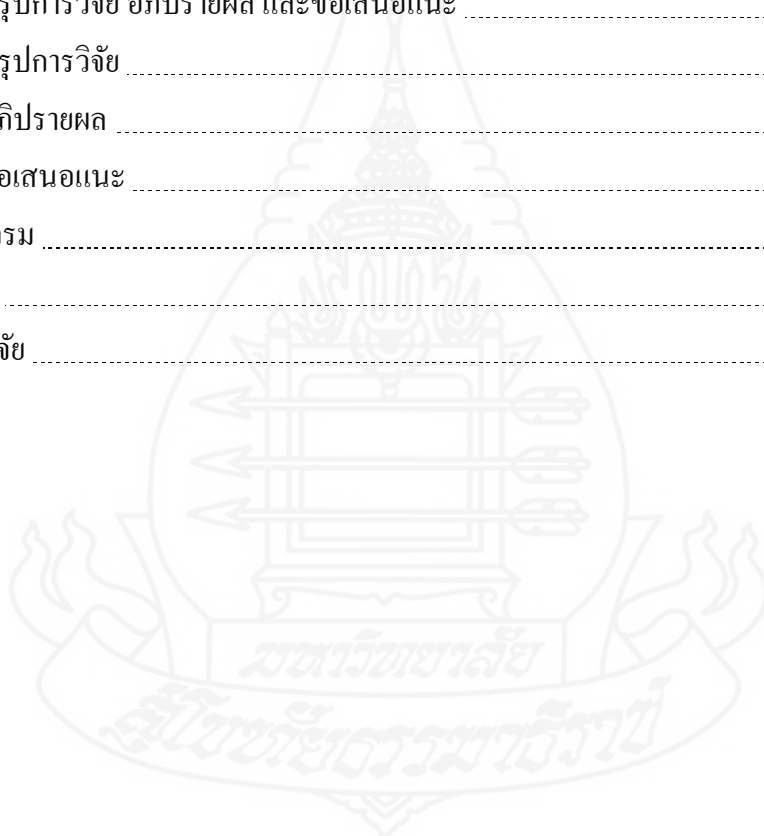
Keywords: Broiler production, Extension of broiler production, Phetchabun Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเพชรบูรณ์	7
ความหมายและประเภทของการผลิตไก่เนื้อ	13
การเลี้ยงและการจัดการฟาร์มเนื้อ	17
การดำเนินธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้อของจังหวัดเพชรบูรณ์	30
ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไก่เนื้อ	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร	43
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตไถ่เนื้อ	57
ตอนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงไถ่เนื้อ	61
ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไถ่เนื้อ	64
ตอนที่ 5 ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่เนื้อ	68
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปการวิจัย	70
อภิปรายผล	72
ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	82
ประวัติผู้วิจัย	93

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนและความหนาแน่นของประชากรจังหวัดเพชรบูรณ์.....	9
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลด้านปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์.....	11
ตารางที่ 2.3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2553.....	12
ตารางที่ 2.4 คุณสมบัติของวัสดุรองพื้นแต่ละชนิด.....	18
ตารางที่ 2.5 อุณหภูมิที่แนะนำสำหรับการกักลูกไก่กระทงด้วยเครื่องกักชนิดต่างๆ.....	21
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	38
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร.....	44
ตารางที่ 4.2 รายได้ครัวเรือนภาคการเกษตร.....	47
ตารางที่ 4.3 รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร.....	49
ตารางที่ 4.4 รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน.....	50
ตารางที่ 4.5 รายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตร.....	51
ตารางที่ 4.6 สภาวะหนี้สินของครัวเรือน.....	54
ตารางที่ 4.7 พื้นที่ถือครองในการเกษตร.....	56
ตารางที่ 4.8 สถานภาพทางสังคมของเกษตรกร.....	57
ตารางที่ 4.9 สภาพการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกร.....	59
ตารางที่ 4.10 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงไก่เนื้อ.....	63
ตารางที่ 4.11 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ.....	67
ตารางที่ 4.12 ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ.....	69

ญ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	หน้า 4
-------------------------------------	--------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงสัตว์ปีกในประเทศไทยมีการเลี้ยงมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเป็นการเลี้ยงแบบหลังบ้าน สัตว์ปีกที่นิยมเลี้ยงมากคือไก่และเป็ด ซึ่งส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้สำหรับเป็นอาหารในครัวเรือน ต่อมาในปี พ.ศ. 2484 หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ ได้บุกเบิกการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อและไก่ไข่ โดยในปี พ.ศ. 2506 ได้มีการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่เนื้อจากต่างประเทศมาเพื่อผลิตไก่เนื้อเพื่อการค้าเป็นครั้งแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2511 ได้เริ่มมีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อแบบการค้าอย่างจริงจัง และมีผู้ประกอบการเลี้ยงไก่เนื้อเพิ่มมากขึ้น ทั้งเกษตรกรทั่วไปและบริษัทเอกชน โดยมีบริษัทหลายบริษัทดำเนินธุรกิจเลี้ยงไก่เนื้อแบบครบวงจร (ณปักษ์ คล้ายแก้ว 2554)

ในบรรดาสัตว์ปีกเศรษฐกิจ “ไก่” ถือได้ว่าเป็นสัตว์ที่ได้รับความนิยมในการบริโภคมากที่สุด เพราะเป็นสัตว์ที่สามารถเลี้ยงและขยายพันธุ์ได้ง่ายและรวดเร็ว ราคาไม่สูงมาก มีคุณค่าทางโภชนาการ โปรตีนสูง ไขมันและคอเลสเตอรอลต่ำ และให้พลังงานต่ำกว่าสัตว์ปีกประเภทอื่นๆ โดยอัตราการบริโภคเนื้อไก่ของคนไทยในช่วง 2551-2555 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.77 ต่อปี โดยในปี 2555 มีปริมาณการบริโภคเนื้อไก่ 947,458 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ร้อยละ 1.25 (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ 2557)

การผลิตไก่เนื้อในปัจจุบันเป็นระบบการผลิตแบบการค้าสมัยใหม่ โดยใช้ไก่เนื้อลูกผสม ซึ่งเป็นสายพันธุ์ทางการค้าจากบริษัทต่างๆ ที่ผลิตออกมาจำหน่าย ไก่เนื้อเป็นสัตว์ที่ทำรายได้เข้าประเทศที่สำคัญและมีการพัฒนากลายเป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญและยังก่อให้เกิดอุตสาหกรรมเชื่อมโยงเพิ่มขึ้นอีกหลายประเภท อาทิเช่น อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมโรงงานแปรรูปเนื้อไก่ อุตสาหกรรมยารักษาโรคสัตว์ปีก และอุตสาหกรรมอุปกรณ์และเครื่องมือในการเลี้ยงไก่ซึ่งนำไปสู่การเลี้ยงแบบครบวงจรในที่สุด ทั้งนี้ปัจจุบันการเลี้ยงไก่เนื้อจะเลี้ยงในรูปแบบอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่มีการใช้เทคนิค วิธีการ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อให้ได้ผลผลิตที่คัดต้นทุนและใช้เวลาในการเลี้ยงเร็วขึ้น

วิวัฒนาการเลี้ยงปศุสัตว์ด้านการเลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยมีแรงจูงใจมาจากการส่งออกของบริษัทธุรกิจการเกษตร โดยได้นำเอาเทคโนโลยีการผลิตใหม่และการจัดการแบบมี

สัญญาผูกพันของอุตสาหกรรมปศุสัตว์จากต่างประเทศเข้ามาใช้ในช่วงกลาง พ.ศ. 2513 บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ได้ขอรับสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อสร้างโรงฆ่าสัตว์เพื่อการส่งออก แต่ในขณะนั้นทำไม่ได้เนื่องจากมีพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและจำหน่ายเนื้อสัตว์ซึ่งไม่อนุญาตให้เอกชนเป็นเจ้าของโรงฆ่าสัตว์ ดังนั้นรัฐบาลจะต้องให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมไก่เนื้อเพื่อการส่งออก แต่อย่างไรก็ตามจากการที่เศรษฐกิจมีอัตราการเจริญเติบโตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงโดยปรับปรุงระบบโรงเรือนแบบปิด หรือระบบระเหยไอเย็น (evaporation cooling system: EVAP) ซึ่งช่วยในการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นภายในโรงเรือนทำให้มีความเย็นสม่ำเสมอ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงไก่เนื้อทั้งในด้านอัตราการเจริญเติบโต ลดต้นทุนการผลิต อัตราการรอดตายสูง และมีการนำระบบการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน (contract farming) มาใช้ ซึ่งเป็นการทำฟาร์มในลักษณะที่มีข้อตกลงหรือสัญญาต่างๆ ระหว่างผู้เลี้ยงและบริษัท ไม่ว่าจะเป็นการตกลงด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร โดยระบุเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับด้านการผลิตและ/หรือการตลาดของผลผลิตนั้นๆ โดยผลประโยชน์ที่บริษัทได้รับคือ ได้ผลผลิตจำนวนที่แน่นอนเนื่องจากเป็นผู้ขายปัจจัยการผลิตและผู้ซื้อผลผลิตในขณะเดียวกัน ได้ผลผลิตที่มีมาตรฐานตามความต้องการของตลาดและป้อนโรงฆ่าได้ตลอดปี สามารถผลิตไก่สดชำแหละออกสู่ตลาดได้อย่างสม่ำเสมอ คาคะเนหรือวางแผนระยะยาวในการผลิตและการทำสัญญาล่วงหน้ากับต่างประเทศได้ และยังสามารถวางแผนการผลิตในอนาคตทั้งด้านไก่สดที่จะขายในตลาดและด้านอาหารสัตว์ ส่วนผลประโยชน์ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะได้รับคือ ความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนเพิ่มขึ้นทำให้สามารถขยายการผลิต มีตลาดปัจจัยและตลาดขายผลผลิตที่แน่นอน ได้ความรู้และเทคนิคการผลิตที่ทันสมัยซึ่งอาจทำให้ลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรที่มีเงินทุนน้อยหรือจำกัดสามารถที่จะเริ่มดำเนินกิจการได้ ปรับปรุงคุณภาพการผลิตให้ดีขึ้น ทำให้ผลผลิตได้มาตรฐาน ช่วยปรับปรุงด้านการจัดการ การเก็บผลผลิต และช่วยลดความไม่แน่นอนของอุปทาน ดังนั้นการเลี้ยงไก่เนื้อในปัจจุบัน อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภทดังนี้ ประเภทเลี้ยงอิสระ ประเภทรับจ้างเลี้ยง ประเภทประกันราคา การเลี้ยงแบบเปิดบัญชีเงินเชื่อ (สิริรดา ไบเตย 2557)

การผลิตไก่เนื้อของไทยนั้นมีการจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐานและมีระบบการผลิตที่ปลอดภัย ทำให้ปริมาณความต้องการบริโภคเนื้อไก่ของไทยทั้งตลาดภายในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี 2551-2555 การผลิตเนื้อไก่ของไทยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.74 ต่อปี ปี 2555 มีการผลิตไก่เนื้อ 1,055.93 ล้านตัว เพิ่มขึ้นจาก 994.32 ล้านตัวในปี 2554 ร้อยละ 6.20 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2557)

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นจำนวนมาก โดยมีจำนวนการเลี้ยงมากที่สุดในพื้นที่เขตภาคเหนือตอนล่าง อันประกอบไปด้วย 9 จังหวัด ได้แก่ ตาก กำแพงเพชร สุโขทัย อุตรดิตถ์ พิษณุโลก พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี และเพชรบูรณ์ และมีจำนวนไก่เนื้อในจังหวัดมากเป็นอันดับที่ 17 ของประเทศ โดยมีฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อเพื่ออุตสาหกรรมที่เข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานฟาร์มของกรมปศุสัตว์ทั้งสิ้น 174 ฟาร์ม แต่เนื่องด้วยลักษณะรูปแบบในการเลี้ยง กระบวนการจัดการ และปัจจัยในการเลี้ยงหลายอย่างมีความแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยง ทำให้เกษตรกรบางรายประสบปัญหาหากำไรน้อยหรือขาดทุน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ รวมถึงการจัดการฟาร์ม อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดความแตกต่างด้านผลตอบแทน และศึกษาปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรในการทำฟาร์มไก่เนื้อ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและเป็นแนวทางในการลงทุนกิจการฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ในจังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.2 เพื่อศึกษาการจัดการฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ในจังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.3 เพื่อศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ในจังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

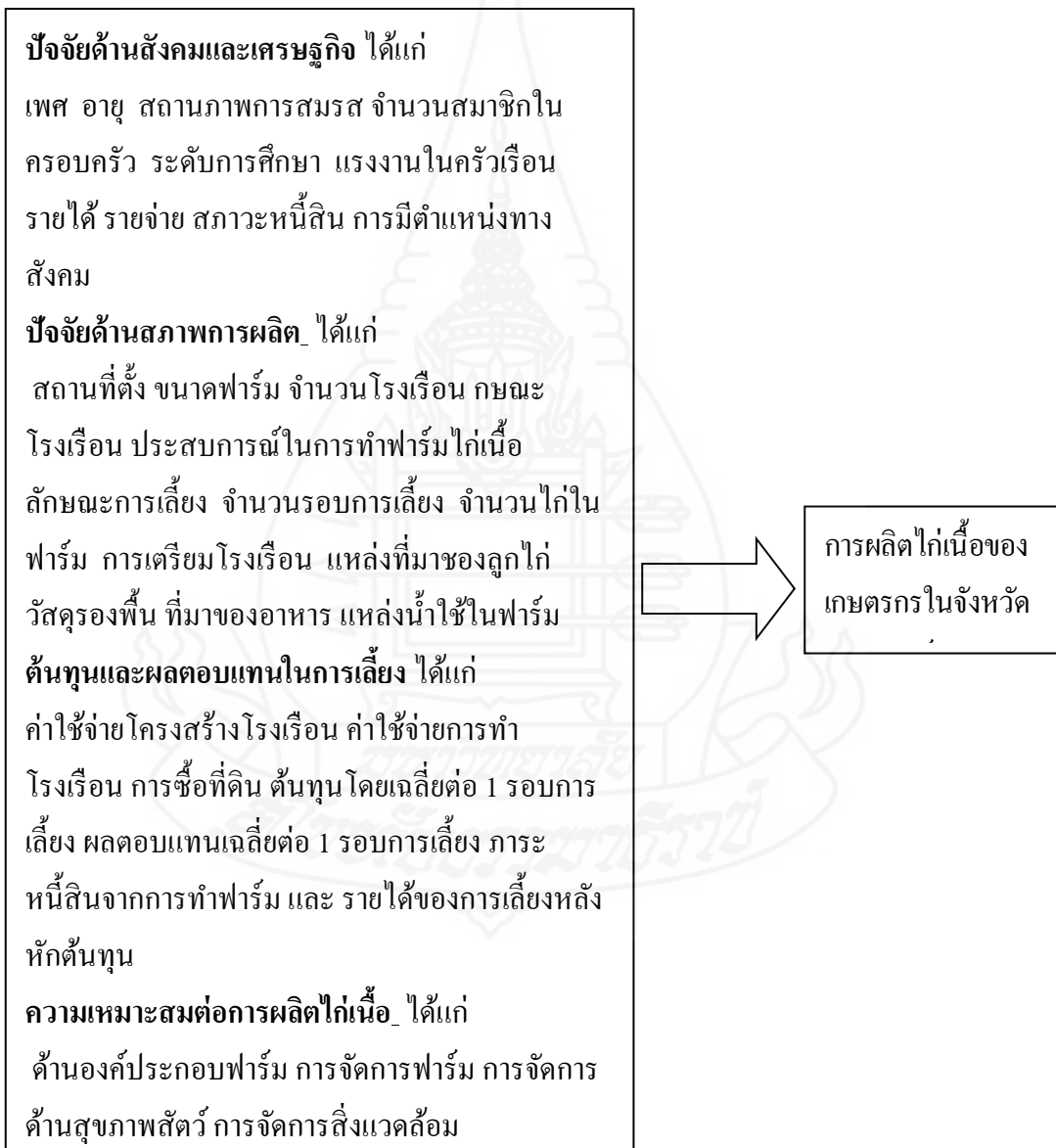
3.1 ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา แรงงานในครัวเรือน รายได้ รายจ่าย สภาวะหนี้สิน และการมีตำแหน่งทางสังคม

3.2 ปัจจัยด้านสภาพการผลิต ได้แก่ สถานที่ตั้ง ขนาดฟาร์ม จำนวนโรงเรือน กษณะโรงเรือน ประสิทธิภาพในการทำฟาร์มไก่เนื้อ ลักษณะการเลี้ยง จำนวนรอบการเลี้ยง จำนวนไก่ใน

ฟาร์ม การเตรียมโรงเรือน แหล่งที่มาของลูกไก่ วัสดุรองพื้น และที่มาของอาหาร แหล่งน้ำใช้ในฟาร์ม

3.3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายโครงสร้างโรงเรือน ค่าใช้จ่ายการทำโรงเรือน การซื้อที่ดิน ต้นทุนโดยเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยง ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยง ภาระหนี้สินจากการทำฟาร์ม และรายได้ของการเลี้ยงหลังหักต้นทุน

3.4 ความเหมาะสมต่อการผลิตไก่เนื้อ ได้แก่ องค์ประกอบฟาร์ม การจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ และการจัดการสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้าและอุตสาหกรรมที่เข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานฟาร์มของกรมปศุสัตว์จำนวน 174 ราย กลุ่มตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้จำนวน 118 ราย ในจังหวัดเพชรบูรณ์

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง ลักษณะพื้นฐานเฉพาะของผู้ประกอบการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่ออุตสาหกรรม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา แรงงานในครัวเรือน รายได้ รายจ่าย สภาวะหนี้สิน การมีตำแหน่งทางสังคม

5.2 ผู้ประกอบการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่ออุตสาหกรรม หมายถึง เจ้าของหรือผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อที่มีจำนวนการเลี้ยงตั้งแต่ 3,000 ตัวขึ้นไป ซึ่งผลิตไก่เนื้อ (Broiler) เพื่อเข้าสู่ระบบการค้าแบบอุตสาหกรรม และได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มจากกรมปศุสัตว์

5.3 มาตรฐานฟาร์ม หมายถึง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติว่าด้วยองค์ประกอบของฟาร์มเลี้ยงสัตว์ การจัดการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ การจัดการสุขภาพสัตว์ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพถูกสุขลักษณะต่อผู้บริโภค

5.4 การเลี้ยงแบบอิสระ หมายถึง การเลี้ยงไก่เนื้อที่เกษตรกรผู้เลี้ยงต้องเป็นผู้ลงทุนเอง ทั้งหมดสามารถเลือกซื้ออาหาร พันธุ์สัตว์ ยาและอุปกรณ์การเลี้ยง ได้ตามความต้องการ และสามารถเลือกตลาดขายไก่ได้เองโดยไม่มีข้อผูกมัด การเลี้ยงลักษณะนี้มีความเสี่ยงสูงแต่ผลตอบแทนขึ้นอยู่กับกลไกราคาตามเองตลาด หากราคาตามท้องตลาดไก่เนื้อสูง ผลตอบแทนก็สูง หากราคาไก่เนื้อตามท้องตลาดต่ำ ผลตอบแทนก็ต่ำตามไปด้วย

5.5 การเลี้ยงแบบผูกพันกับบริษัท หมายถึง การเลี้ยงไก่เนื้อซึ่งเป็นลักษณะการเลี้ยงที่มีสัญญาผูกพันกับบริษัท(พันธะสัญญา) อาจจะเป็นลักษณะประกันราคาหรือรับจ้างเลี้ยงก็ตาม ผู้เลี้ยงไม่มีอิสระในการเลี้ยง ต้องทำตามข้อตกลงที่ทำร่วมกัน รายได้ที่ได้รับจะมีความแน่นอน แต่มีรายได้ไม่มาก

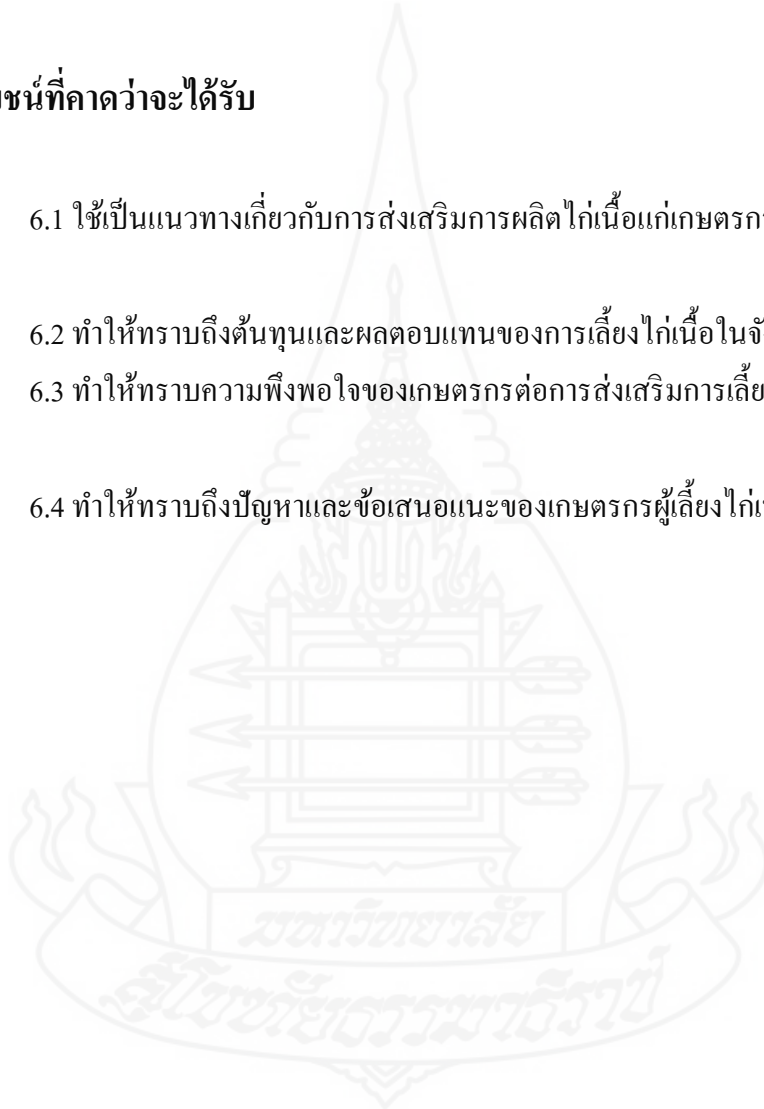
5.6 ต้นทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร โดยหมายรวมถึง ค่าใช้จ่ายในการสร้างโรงเรือน ค่าที่ดิน(กรณีซื้อที่ดินเพื่อสร้างโรงเรือน) ค่าปัจจัยในการเลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งได้แก่ ค่าลูกไก่ ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเชื้อเพลิง ค่าขนส่ง ค่าแรงงาน เป็นต้น

5.7 ผลตอบแทน หมายถึง รายได้ที่ได้รับตอบแทนจากการเลี้ยงไก่เนื้อ ได้แก่ รายได้จากการขายไก่เนื้อมีชีวิตเมื่อครบกำหนดการเลี้ยงหรือจับขาย

5.8 รอบการเลี้ยง หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มนำไก่เนื้อลงเลี้ยงในฟาร์ม จนกระทั่งครบจำนวนวันหรือข้อกำหนดตามสัญญาและมีการจับออกจากฟาร์มเพื่อจำหน่ายเข้าสู่โรงเชือดในระบบอุตสาหกรรม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ใช้เป็นแนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อแก่เกษตรกรในจังหวัด
เพชรบูรณ์
- 6.2 ทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์
- 6.3 ทำให้ทราบความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัด
เพชรบูรณ์
- 6.4 ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัด
เพชรบูรณ์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี บทความ รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเพชรบูรณ์
2. ความหมายและประเภทของการผลิตไก่เนื้อ
3. การเลี้ยงและการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ
4. การดำเนินธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้อจังหวัดเพชรบูรณ์
5. ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไก่เนื้อ
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีแนวเขตติดต่อกับระหว่างภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ประมาณเส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือกับเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 12,668.416 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,917,760 ไร่ ส่วนที่กว้างที่สุดของจังหวัดจากด้านตะวันออกถึงด้านตะวันตกกว้าง 55 กิโลเมตร ส่วนที่ยาวที่สุดจากเหนือสุดถึงใต้สุดยาว 296 กิโลเมตร สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 114 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 346 กิโลเมตรตามทางหลวงหมายเลข 21 (สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์ 2556)

1.1 คำขวัญประจำจังหวัด

เมืองมะขามหวาน อุทยานน้ำหนาว ศรีเทพเมืองเก่าเขาค้ออนุสรณ์ นครพ่อขุนผาเมือง

1.2 ตราประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

ประกอบด้วยเพชรกับภูเขาและไร่ยาสูบ อยู่ในรูปวงกลมมี ลายกนกไทยล้อมโดยรอบ เพชรเจียรนัยเป็นรูปหัวแหวน รูปคล้ายสามเหลี่ยมหัวกลับลงดินลอยอยู่บนท้องฟ้าเหนือภูเขา พื้นดินเป็น ไร่ยาสูบ และมีอักษรเขียนว่า “จังหวัดเพชรบูรณ์”

ความหมายของตราประจำจังหวัดมี 2 ประการ

ประการที่ 1 เนื่องจากจังหวัดชื่อเพชรบูรณ์ซึ่งแปลว่าอุดมสมบูรณ์ด้วยเพชรและมีผู้เคยขุดพบหินที่มีความแข็งมากกว่าหินธรรมดา มีประกายแวววาวสุกใสเหมือนเพชรขุดได้ในเขตบ้านทุ่งมอ นายอำเภอหล่มสักหินที่ขุดได้นี้ เรียกกันว่า “เจ็ยวหนุมาน” ซึ่งถือว่าเป็นหินตระกูลเดียวกับเพชร แต่มีความแข็งน้อยกว่าเพชร มีผู้เชื่อว่าเจ็ยวหนุมานนี้ถ้าทิ้งไว้ตามสภาพเดิมนานต่อไปอีกประมาณ 1,000 ปี จะกลายเป็นเพชรจริง ๆ ได้และนอกจากนี้ยังมีผู้เชื่อว่า ภูเขาชื่อ “ผาช่อนแก้ว” ในเขตอำเภอหล่มสักมีเพชรจึงตั้งชื่อว่า “ผาช่อนแก้ว”

ประการที่ 2 เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์ มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีค่าอุดมสมบูรณ์ เช่น ไม้สักในดินมีแร่ธาตุที่มีค่าจนประมาณค่ามิได้ ซึ่งนับว่ามีค่าสูงเช่นเดียวกับค่าของเพชรและปรากฏว่าในเขตตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก เดิมชาวบ้านเรียกว่า “บ้านน้ำบ่อคำ” ซึ่งมีประวัติว่าเคยเป็นที่ตั้งโรงหล่อแร่ทองคำของฝรั่งเศสชาวยุโรปไม่ทราบสัญชาติมีชาววัดถุก่อสร้างปรากฏร่องรอยเหลืออยู่ความหมายเกี่ยวกับภูเขาเนื่องจากด้วยพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์มีภูเขามากมายสลับซับซ้อนเป็นทิวเขาเทือกใหญ่เรียกว่า “เทือกเขาเพชรบูรณ์”

1.3 อาณาเขตติดต่อของจังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดกับจังหวัดเลย
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดกับจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดชัยภูมิ
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดกับจังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดกับจังหวัดพิจิตรจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัด

นครสวรรค์

1.4 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศทั่วไปของจังหวัดเพชรบูรณ์ประกอบด้วยภูเขาเพชรบูรณ์เป็นรูปเกือกม้าล้อมรอบพื้นที่ด้านเหนือของจังหวัดเป็นและเป็นแนวขนานกันไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก คิดเป็นเนื้อที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมดมีพื้นที่ราบอยู่ตอนกลางตอนใต้ของจังหวัด โดยรวมมีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดชันจากเหนือลงใต้ มีแม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่สุดของจังหวัด ไหลผ่านตอนกลางของจังหวัด จากทิศเหนือไปทิศใต้ ยาวประมาณ 350 กิโลเมตร ต้นน้ำเกิดจากภูเขาพลาในจังหวัดเลย มีห้วยลำธารหลานสายเกิดจากภูเขาเพชรบูรณ์ แม่น้ำป่าสักไหลผ่านอำเภอ หล่มเก่า เมืองเพชรบูรณ์ หนองไผ่ บึงสามพัน วิเชียรบุรี และ ศรีเทพ

1.5 ภูมิอากาศ

เนื่องจากพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ มีภูเขาล้อมรอบจึงทำให้อากาศร้อนจัดในฤดูร้อนหนาวจัดในฤดูหนาว โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอน้ำหนาว เขาค้อ หล่มเก่า มีอากาศหนาวที่สุด และบน

พื้นที่ภูเขาที่มีอากาศเย็นตลอดทั้งปี อุณหภูมิสูงสุด 35.4 องศาเซลเซียส และต่ำสุด 14.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ย 27.4 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนเริ่มในเดือนมีนาคมถึงเมษายน ฤดูฝนเริ่มเดือนพฤษภาคม ถึงตุลาคม และฤดูหนาวระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,187.0 มิลลิเมตรต่อปี ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยร้อยละ 66.3

1.6 ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดเพชรบูรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลายชนิด ดังนี้

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วยแม่น้ำป่าสัก กลุ่มน้ำเชิญ กลุ่มน้ำแซก ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำสายต่าง ๆ

2) ป่าไม้ จังหวัดเพชรบูรณ์มีเนื้อที่ 2,006.51 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของพื้นที่จังหวัด เป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 13 แห่ง อุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 2 แห่ง สวนรุกขชาติ 3 แห่ง วนอุทยาน 1 แห่ง สามารถจำแนกตามเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ได้แก่ เขตเพื่อการอนุรักษ์ เขตเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เขตพื้นที่เหมาะสมแก่การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 58.59 28.67 และ 6.67 ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด ตามลำดับ

1.7 การปกครอง

จังหวัดเพชรบูรณ์แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 117 ตำบล 1,430 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้ อบจ.1 แห่ง เทศบาล 23 แห่ง อบต.104 แห่ง

1.8 ประชากร

จำนวนประชากร (31 มีนาคม 2555) 991,252 คน ชาย 492,945 คน หญิง 498,307 คน จำนวนครัวเรือน 317,258 ครัวเรือนรายละเอียดแยกอำเภอ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนและความหนาแน่นของประชากรจังหวัดเพชรบูรณ์

อำเภอ	ชาย		หญิง		รวม	ความหนาแน่น (ต่อ กม. ²)	ครัวเรือน
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ			
เมือง	104,572	49.80	105,418	50.20	209,990	92.06	72,859
หล่มสัก	77,653	49.29	79,890	50.71	157,543	102.61	48,660
หล่มเก่า	32,830	49.26	33,811	50.74	66,641	71.88	18,392
น้ำหนาว	8,966	51.29	8,514	48.71	17,480	28.19	5,667
เขาค้อ	17,987	50.42	17,689	49.58	35,676	26.76	11,061
ชนแดน	39,831	50.23	39,467	49.77	79,298	69.74	27,528
วังโป่ง	18,643	49.65	18,903	50.35	37,546	69.15	10,726

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อำเภอ	ชาย		หญิง		รวม	ความหนาแน่น (ต่อ กม. ²)	ครัวเรือน
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ			
หนองไผ่	56,475	50.00	56,479	50.00	112,954	83.04	33,453
บึงสามพัน	35,593	49.71	36,006	50.29	71,599	146.18	27,448
วิเชียรบุรี	65,442	49.47	66,851	50.53	132,293	81.06	40,226
ศรีเทพ	34,953	49.77	35,279	50.23	70,232	86.71	21,238
รวม	492,945	49.73	498,307	50.27	991,252	78.25	317,258

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดเพชรบูรณ์ 31 มีนาคม 2555

1.9 การเกษตรกรรม

จังหวัดเพชรบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเพาะปลูกข้าวโพด ข้าว ถั่วเขียว ฝ้าย งา ละหุ่ง ถั่วเหลือง ถั่วลิสงและการทำสวนผลไม้ที่สำคัญ ได้แก่ มะขามหวานซึ่งทำรายได้ให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจำนวนมากอีกทั้งยาสูบที่มีการปลูกมากโดยเฉพาะอำเภอทางเหนือของจังหวัด นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชผัก ผลไม้เมืองหนาว ไม้ดอก ไม้ประดับ และอาชีพอื่น ๆ ที่สำคัญเช่นการเลี้ยงสัตว์เช่น โคเนื้อ โคนม สุกร ไก่ เป็ดส่วนการประมงของจังหวัดเพชรบูรณ์มีเพียงเล็กน้อย

1.10 การปศุสัตว์

จากข้อมูลสถานการณ์ด้านการปศุสัตว์ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ในปี 2554 ปริมาณการเลี้ยงโคเนื้อลดลงจากปี 2553 ร้อยละ 46 จังหวัดจึงสนับสนุนส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อให้ประชาชนมากยิ่งขึ้น แต่สำหรับการเลี้ยงโคนม และกระบือ เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.68 และร้อยละ 8.99 ตามลำดับ และการเลี้ยงสุกร ไก่ และเป็ด ในระยะเวลา 3 ปี (2552 – 2554) มีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงให้เห็นความต้องการของผู้บริโภคส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และพื้นที่การถือครองที่เพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลด้านปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์

ปี	พื้นที่	เกษตรกร (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	รวม
2552	36,832.25	59,148	145,209	4,185	3,535	63,737	2,227,109	146,243	2,590,018
2553	38,147.50	51,808	119,109	3,268	4,491	20,527	5,029,451	195,912	5,413,158
2554	37,561.75	55,081	55,081	3,323	4,895	4,895	5,449,802	229,466	5,860,837

ที่มา : สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์ 2554

1.11 การอุตสาหกรรม

1) ลักษณะการประกอบอุตสาหกรรมโดยทั่วไป

โรงงานในจังหวัดเพชรบูรณ์ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรกรรม ซึ่งมีการผลิตไม่ซับซ้อนใช้เทคโนโลยีง่าย ๆ มีโรงงานจำนวนทั้งสิ้น 763 โรงงาน เงินทุน 10,510,590,251 บาท คนงานรวม 13,732 คน เป็นอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 399 โรงงาน เงินทุน 1,495,318,124 บาท คนงานรวม 13,732 คน รองลงมาคือ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล จำนวน 77 โรงงาน เงินทุน 38,209,807 บาท คนงานรวม 311 คน และอุตสาหกรรมขนส่ง มีโรงงานทั้งสิ้น 72 โรงงาน เงินทุน 169,290,807 บาท คนงาน 357 คน ฯลฯ

2) การผลิตเพื่อส่งออกและอุตสาหกรรมส่งออก

กิจการที่ผลิตสินค้าส่งออก ได้แก่ อุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป จำนวน 3 ราย สาวเส้นไหม จำนวน 2 ราย ผลิต บิงคอง จำนวน 2 ราย ผลิตพืชผลทางการเกษตรบรรจุภาชนะ 1 ราย ผลิตน้ำตาลทรายดิบและน้ำตาลทรายขาว จำนวน 1 ราย ผลิตชุดน้ำยาในการวิเคราะห์ทางเคมี การแพทย์ จำนวน 1 ราย และ แปรรูปผลิตภัณฑ์เนื้อไก่แช่แข็ง จำนวน 1 ราย

1.12 สภาพเศรษฐกิจและการพาณิชย์

เศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบูรณ์ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพของประชากรกว่า 85% ของประชากรทั้งจังหวัด ในแต่ละปีสินค้าเกษตรกรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์มีมูลค่าประมาณ 8,027 ล้านบาทประชาชนชาวจังหวัดเพชรบูรณ์มีรายได้ประมาณ 16,700 บาท/คน/ปี เป็นอันดับที่ 54 ของประเทศไทย โดยทั้งจังหวัดมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 15,873 ล้านบาทรายได้ส่วนใหญ่มุ่งขึ้นกับภาคเกษตรถึงร้อยละ 38.72 รองลงมาได้แก่การค้าส่งและค้าปลีกร้อยละ 20.84 และสาขาบริการร้อยละ 10.70 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 11.4

1) **ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพชรบูรณ์ (Gross Provincial Product : GPP)** มีมูลค่า 86,039 ล้านบาท จากข้อมูลสถิติในปี พ.ศ. 2551 – 2553 พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 สาขาการผลิตด้านเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมมากที่สุด จำนวน 41,595 ล้านบาท และมีแนวโน้มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 จำนวน 10,676 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34 และสาขาก่อสร้าง ขยายปลีก ขยายส่ง มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมมากเป็นอันดับ 2 จำนวน 10,015 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 เล็กน้อย จำนวน 40 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.40 และสาขาการผลิตเหมืองแร่และเหมืองหิน มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมมากเป็นอันดับ 3 จำนวน 7,074 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 จำนวน 596 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.20 และมีแนวโน้มที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2553 เป็นลำดับที่ 1 ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 เป็นลำดับ 4 ของภาคเหนือ และลำดับที่ 21 ของประเทศ

2) **อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (growth rate)** ณ ราคาคงที่ปี 2531 คิดเป็นร้อยละ 2.4 ชะลอตัวจากปีที่ผ่านมา (ปี 2552) ร้อยละ 4.8 แยกเป็นการผลิตภาคการเกษตร ขยายตัวร้อยละ 1.91 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.49 ในปีที่ผ่านมา และการผลิตภาคนอกเกษตร ขยายตัวร้อยละ 2.72 ชะลอตัวจากที่ขยายตัวร้อยละ 6.51 ในปีที่ผ่านมาการชะลอตัวของการผลิตนอกภาคเกษตร เป็นผลจากการหดตัวของสาขาการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สาขาเหมืองแร่และข่อยหิน สาขาการขยายส่ง ขยายปลีกฯ และสาขาขนส่ง ประกอบกับการชะลอตัวของสาขาการศึกษาและสาขาก่อสร้าง ขณะที่สาขาอุตสาหกรรม สาขาไฟฟ้าฯ สาขาตัวกลางทางการเงิน และสาขาการบริหารราชการยังคงขยายตัวต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ตารางที่ 2.3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด(GPP) จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2553

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด(GPP) จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2553					
ลำดับ	อันดับของภาคเหนือ	GPP (ล้านบาท)	ลำดับ	อันดับของประเทศ	GPP (ล้านบาท)
1	เชียงใหม่	138,112	1	กรุงเทพ	2,514,251
2	นครสวรรค์	92,912	2	สมุทรปราการ	698,022
3	กำแพงเพชร	86,564	3	ระยอง	635,096
4	เพชรบูรณ์	86,039	4	ชลบุรี	532,965
5	เชียงราย	78,914	5	อยุธยา	479,601
6	พิษณุโลก	70,327	21	เพชรบูรณ์	86,039

ที่มา: สำนักงานคลังจังหวัดเพชรบูรณ์

3) รายได้เฉลี่ยต่อประชากร จังหวัดเพชรบูรณ์มีรายได้เฉลี่ยต่อประชากรประจำปี 2553 เท่ากับ 82,902 บาท/คน/ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2552 ซึ่งมีรายได้ 55,435 บาท/คน/ปี เป็นลำดับ 5 ของภาคเหนือ และลำดับที่ 36 ของประเทศ

2. ความหมายและประเภทของการผลิตไก่เนื้อ

2.1 ความหมายของไก่เนื้อ (ประกาศ ธาราฉาย 2556)

1) ไก่กระทง (*broilers*) หมายถึงไก่ที่เลี้ยงเอาไว้เพื่อบริโภคเนื้อเป็นหลักและมีอายุการเลี้ยงสั้นปัจจุบันไก่กระทงได้ถูกปรับปรุงพันธุ์ให้มีการเจริญเติบโตเร็วให้เนื้อมากอายุการเลี้ยงสั้นลงคือสามารถนำมาบริโภคได้ตั้งแต่อายุ 28-60 วัน

2) ไก่เนื้อ (*meat type chickens*) หมายถึงไก่ที่เลี้ยงขุนเพื่อบริโภคเนื้อเป็นหลักไก่เนื้อเป็นคำที่เรียกรวมๆซึ่งจะประกอบด้วยไก่กระทงไก่ไข่ตัวผู้ขุนและไก่พื้นเมืองขุนๆๆดังนั้นไก่กระทงจึงหมายถึงไก่เนื้อแต่ไก่เนื้อมิได้หมายถึงไก่กระทงเสมอไป

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้กำหนดให้การเลี้ยงไก่เนื้อในการวิจัยนี้ หมายถึง การเลี้ยงไก่เนื้อที่เป็นไก่กระทงเท่านั้น

2.2 ประเภทของการผลิตไก่เนื้อ (สมชาย ศรีพูล 2557)

การเลี้ยงไก่เนื้อในประเทศไทยเดิมเป็นการเลี้ยงแบบครอบครัว ไก่ที่นำมาเลี้ยงมักจะเป็นไก่พื้นเมือง เช่น ไก่อยู่ ไก่ตะเภา ไก่แจ้ ซึ่งส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร เลี้ยงไว้ดูเล่นสวยงาม เพื่อเป็นการกีฬาในยามว่าง (ชนไก่) เพื่อสำหรับชนไหว้เจ้าหรือญาติ และเพื่อเป็นงานอดิเรก ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงเป็นผู้ริเริ่มส่งเสริมการเลี้ยงไก่แบบสมัยใหม่ ในปี พ.ศ. 2456

การพัฒนาการเลี้ยงไก่เนื้อได้พัฒนาควบคู่ไปกับการเลี้ยงไก่ไข่ โดยหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ เป็นผู้ส่งเสริมให้การเลี้ยงไก่เนื้อ - ไก่ไข่เป็นอาชีพที่แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง ในปี พ.ศ. 2502 ต่อมาได้มีการส่งพันธุ์ไก่จากต่างประเทศเข้ามาเลี้ยงที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เช่น ไก่สายพันธุ์โรดไอร์แลนด์แดง บาร์พลิมัทหรือค ออสตราลอป นิวแฮมเชอร์ และ คอร์นิช เป็นต้น

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจได้แนะนำให้ใช้ไก่เพศผู้ผสมมาเลี้ยงเป็นไก่เนื้อหรือไก่กระทงแล้วส่งขายตลาดเมื่ออายุราว 12 สัปดาห์ เช่น ไก่ลูกผสมเพศผู้นิวแฮมเชอร์ - คอร์นิช โรดบาร์ ออสตราไวท์ ฯลฯ และในปี พ.ศ. 2500 การเลี้ยงไก่กระทงก็ได้เริ่มขึ้นเป็นอุตสาหกรรมในวงการเลี้ยงไก่ของไทยได้มีการปรับปรุงพันธุ์ไก่กระทงเพื่อการค้าซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามการตั้งชื่อของ

บริษัทต่าง ๆ เช่น พันธุ์อาร์เบอร์เอเคอร์ ฮับบาร์ดรอส์วัน คอบบ์มีทนิคไฮโบร เป็นต้น หลวงสุวรรณ วาจกกลกิจได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการเลี้ยงไก่ของไทย

ปัจจุบันการเลี้ยงไก่กระทงของไทยได้กลายเป็นธุรกิจแบบครบวงจร กล่าวคือมีฟาร์มผลิตลูกไก่กระทง โรงงานอาหารสัตว์ โรงงานแปรรูปเนื้อไก่ตลอดจนธุรกิจการส่งออกเนื้อไก่แช่แข็ง การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อแบบการค้ามีขึ้นอย่างจริงจังใน พ.ศ.2511 และมีผู้ประกอบการเลี้ยงไก่เนื้อเพิ่มมากขึ้น ทั้งเกษตรกรและในรูปแบบบริษัทเอกชน โดยมีบริษัทหลายบริษัทดำเนินธุรกิจเลี้ยงไก่เนื้อแบบครบวงจร

ศิริพันธุ์ โมราถบ และสมบูรณ์ เค้นวานิช (2539) กล่าวว่า การผลิตไก่เนื้อในปัจจุบันเป็นระบบการผลิตแบบการค้าสมัยใหม่ โดยใช้ไก่เนื้อลูกผสม ซึ่งเป็นสายพันธุ์ ทาการค้ำจากบริษัทต่างๆ ที่ผลิตจำหน่าย

ไก่เนื้อเป็นสัตว์ที่ทำรายได้เข้าประเทศที่สำคัญและพัฒนากลายเป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญและยังก่อให้เกิดอุตสาหกรรม เชื่อมโยงเพิ่มขึ้นอีกหลายประเภท อาทิ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมโรงงานแปรรูปเนื้อไก่ อุตสาหกรรมยาโรคสัตว์ปีก และอุตสาหกรรมอุปกรณ์และเครื่องมือในการเลี้ยงไก่ซึ่งนำไปสู่การเลี้ยงแบบครบวงจรในที่สุด

ในปี 2552 ประเทศไทยสามารถส่งออกเนื้อไก่ได้รวม 379,351 ตัน คิดเป็นมูลค่า 49,038 ล้านบาท และส่งออกเนื้อไก่แปรรูปจำนวน 354,124 ตัน คิดเป็นมูลค่า 47,456 ล้านบาท ซึ่งปริมาณการส่งออกได้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมาก เพราะมีความต้องการบริโภคของต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นและความมั่นใจในความปลอดภัยด้านอาหารจากมาตรการควบคุมโรคของกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การเลี้ยงไก่เนื้อในปัจจุบันพัฒนามากขึ้น โดยผู้เลี้ยงจะเลี้ยงในรูปแบบของอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้เทคนิค วิธีการ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี ลดต้นทุน และใช้เวลาในการเลี้ยงสั้นลง ได้ผลผลิตเร็วขึ้น ซึ่งรูปแบบการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นการค้าหรือในรูปแบบธุรกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือการเลี้ยงแบบอิสระ การเลี้ยงแบบประกันราคา และการเลี้ยงแบบรับจ้างเลี้ยง

1) การเลี้ยงไก่เนื้อแบบอิสระ การเลี้ยงแบบอิสระนี้ ผู้เลี้ยงไก่จะเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมด ตั้งแต่ที่ดิน โรงเรือน อุปกรณ์ ค่าลูกไก่ อาหาร และยาโรคสัตว์ จัดเป็นการเลี้ยงที่ต้องใช้เงินลงทุนมากที่สุด และผู้เลี้ยงต้องหาตลาดในการขายไก่เอง ผู้เลี้ยงจึงต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เป็นอย่างดี เนื่องจากการเลี้ยงแบบนี้เสี่ยงต่อการขึ้นลงของราคา ทำให้มีโอกาสขาดทุนได้ง่าย

การเลี้ยงไก่เนื้อแบบอิสระมีข้อดีคือ ผู้เลี้ยง ไก่มีอิสระในการเลือกซื้อลูกไก่ อาหาร และยารักษาโรคได้ตามความพอใจ และมีอิสระในการเลือกตลาดขายไกว่าจะขายให้กับใครที่ให้ราคาดี ที่สุด

สำหรับข้อเสียของการเลี้ยงไก่เนื้อแบบอิสระคือ ผู้เลี้ยงต้องใช้เงินลงทุนมาก มีความเสี่ยงสูงในเรื่องการขึ้นลงของราคาไก่เมื่อส่งตลาด ถ้าราคาไก่เนื้อตกต่ำมากๆจะทำให้ขาดทุนได้

2) การเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคา

การเลี้ยงแบบประกันราคานี้ผู้เลี้ยงไก่จะต้องเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมดเช่นเดียวกับการเลี้ยงแบบอิสระ แต่ผู้เลี้ยงจะต้องซื้อลูกไก่ อาหาร และหรือยารักษาโรคจากบริษัทที่รับประกันราคาผลผลิตที่ขายเท่านั้น โดยอาจซื้อรูปของเงินสดหรือสินเชื่อ ซึ่งแล้วแต่บริษัทผู้ประกันจะตกลง บริษัทผู้ประกันจะเป็นผู้รับซื้อไก่ทั้งหมดของผู้เลี้ยงที่เข้าร่วม โครงการประกันราคา ในราคารับซื้อที่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าก่อนการเลี้ยงไก่แต่ละรุ่น

ข้อดีของการเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาคือ มีตลาดรับซื้อไก่แน่นอน ผู้เลี้ยงไม่ต้องเสี่ยงกับการขึ้นลงของราคาไก่เมื่อส่งตลาด

ข้อเสียคือ ต้องใช้เงินลงทุนมาก และไม่มีอิสระในการเลือกซื้อลูกไก่ อาหารและยารักษาโรคและในช่วงที่ราคาไก่ในท้องตลาดมีราคาสูง ผู้เลี้ยงประเภทนี้จะได้กำไรน้อยกว่าผู้เลี้ยงอิสระ

3) การเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยง

การรับจ้างเลี้ยง ผู้เลี้ยงไก่จะรับภาระการลงทุนด้านที่ดิน การก่อสร้างโรงเรือน ซื้ออุปกรณ์การเลี้ยง ค่าน้ำ ค่าไฟ และการใช้แรงงาน ส่วนผู้จ้างเลี้ยงจะลงทุนเกี่ยวกับลูกไก่ อาหาร และยารักษาโรค โดยผู้เลี้ยงไก่จะได้รับค่าจ้างเลี้ยงคิดเป็นกิโลกรัมหรือเป็นตัวตามจำนวนไก่ที่รอดตายและส่งตลาด การเลี้ยงแบบนี้ในกรณีที่ผู้เลี้ยงไม่มีเงินทุนในการก่อสร้างโรงเรือนหรือเงินทุนซื้ออุปกรณ์ในการเลี้ยง ผู้จ้างเลี้ยงอาจช่วยค้ำประกันเงินกู้หรืออาจให้เงินกู้โดยใช้ที่ดินของผู้เลี้ยงค้ำประกัน

ข้อดีของการเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงคือ ลงทุนน้อยกว่าการเลี้ยง 2 รูปแบบข้างต้น ไม่ต้องเสี่ยงกับการขึ้นลงของราคาไก่เนื้อในท้องตลาด

ข้อเสียของการเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงจะเป็นข้อเสียที่มีผลกระทบต่อผู้จ้างเลี้ยง คือในกรณีที่ผู้เลี้ยงไม่รับผิดชอบต่อการเลี้ยง และมีการคดโกง เช่น นำไก่ตัวเองไปเลี้ยงรวมกับไก่ที่รับจ้างเลี้ยง และจับไก่ตัวที่โตออกขายก่อน อาจทำให้ผู้จ้างเลี้ยงขาดทุนได้

กรมปศุสัตว์ (2539) ได้อธิบายว่าการแบ่งประเภทการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นการค้าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1) ประเภทผู้เลี้ยงไก่แบบอิสระ (Independent raiser) ผู้เลี้ยงใช้เงินลงทุนของตัวเองหรือกู้เงินมาลงทุน ในการก่อสร้างโรงเรือน อุปกรณ์ ค่าจ้างแรงงานและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตลอดจนถึงซื้อ

ลูกไก่ อาหาร และยา บริษัทใดก็ได้ ส่วนทางด้านการตลาด ราคาที่ขายได้ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของปริมาณไก่เนื้อที่ออกสู่ตลาด และกลไกตลาด ผู้เลี้ยงประเภทนี้จะมีความเสี่ยงในด้านต้นทุนและราคาจำหน่ายผลผลิต สูงกว่าผู้เลี้ยงในกลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้เพราะราคาไก่เนื้อขึ้นอยู่กับกลไกราคาและตลาดเป็นหลัก ดังนั้นผู้เลี้ยงจำเป็นต้องเป็นผู้มีประสบการณ์มากในการเลี้ยงและมีตลาดรองรับแน่นอน

2) ประเภทผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่มีสัญญาผูกพันกับบริษัท

(1) ผู้เลี้ยงไก่เนื้อประเภทประกันราคา (contract farming) การเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคานี้เริ่มในปี พ.ศ.2524 โดยผู้เลี้ยงจะใช้เงินลงทุนของตนเอง หรือกู้มาลงทุนในการก่อสร้างโรงเรือน อุปกรณ์ ค่าจ้าง แรงงานและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนค่าลูกไก่ อาหารและค่ายา เกษตรกรจะทำสัญญาราคาซื้อเป็นลายลักษณ์อักษรกับบริษัท รวมตลอดการตกลงราคาขายไก่เป็นไว้เป็นการล่วงหน้า สำหรับปริมาณการเลี้ยงไก่เนื้อแต่ละรุ่นนั้นบริษัทหรือตัวแทนจะเป็นผู้กำหนดซึ่งจะทำให้ขาดอิสระในการขยายการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ แต่ผู้เลี้ยงประเภทนี้ไม่ต้องรับภาระการเลี้ยงเมื่อราคาลูกไก่หรือราคาอาหารสูงขึ้น รวมทั้งลดความเสี่ยงทางการตลาดในกรณีราคาไก่ตกต่ำ อย่างไรก็ตาม ไร่ก็ตามผู้เลี้ยงประเภทนี้จะมีกำไรสุทธิไม่มากนักเพราะมีการตกลงในเรื่องปริมาณราคาซื้อล่วงหน้า และจะเป็นราคาในระดับที่ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป

(2) ผู้เลี้ยงไก่เนื้อประเภทรับจ้าง (contract raiser) ผู้เลี้ยงจะใช้เงินลงทุนของตนเองหรือกู้มาลงทุนในการก่อสร้างโรงเรือน อุปกรณ์ต่างๆ ค่าจ้างแรงงาน ค่าจ้างอื่นๆ ส่วนค่าใช้จ่ายด้านลูกไก่ อาหารสัตว์ และยา บริษัทหรือตัวแทนเป็นผู้ลงทุนทั้งหมด ตลอดจนเข้ามาช่วยเหลือการจัดการและวิธีการเลี้ยงให้อีกด้วย เมื่อไก่ได้ขนาด ทางบริษัทหรือตัวแทน จะเป็นผู้จับขายหรือส่งโรงเชือด ผลตอบแทนที่ผู้เลี้ยงจะได้รับขึ้นอยู่กับจำนวนไก่รอดตาย จำนวนอาหารที่ใช้และได้ขนาดน้ำหนัก โดยได้รับค่าจ้างเลี้ยงคิดเป็นตัวหรือค่าจ้างเลี้ยงคิดตามน้ำหนักของตัวไก่ การเลี้ยงไก่เนื้อประเภทนี้ผู้รับจ้างเลี้ยงไม่ต้องรับภาระความเสี่ยงในด้านต้นทุนและราคาจำหน่าย

จากความหมายของการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นการค้าข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นการค้าออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) การเลี้ยงแบบอิสระ เป็นการเลี้ยงที่ผู้เลี้ยงต้องเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมด สามารถเลือกซื้ออาหาร พันธุ์สัตว์ ยาและอุปกรณ์การเลี้ยง ได้ตามความต้องการ และสามารถเลือกตลาดขายไก่ได้เอง โดยไม่มีข้อผูกมัด การเลี้ยงลักษณะนี้มีความเสี่ยงสูงแต่ผลตอบแทนขึ้นอยู่กับกลไกราคาตามท้องตลาด หากราคาตามท้องตลาดไก่เนื้อสูง ผลตอบแทนก็สูง หากราคาไก่เนื้อตามท้องตลาดต่ำ ผลตอบแทนก็ต่ำตามไปด้วย

2) **การเลี้ยงแบบผูกพันกับบริษัท** ซึ่งเป็นลักษณะการเลี้ยงที่มีสัญญาผูกพันกับบริษัท ทั้งลักษณะประกันราคาหรือรับจ้างเลี้ยง ผู้เลี้ยง ไม่มีอิสระในการเลี้ยง ต้องทำตามข้อตกลงที่ทำร่วมกัน รายได้ที่ได้รับจะมีความแน่นอน แต่มีรายได้ไม่มาก

ทั้งนี้เกษตรกรจะทำการเลี้ยง ใก่เนื้อประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับตัวของผู้ประกอบการเอง ว่าเหมาะสมจะเลี้ยงในรูปแบบลักษณะใด แม้ว่าจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันแต่สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือเรื่องเงินทุนและผลตอบแทนที่ได้จากการเลี้ยง

3. การเลี้ยงและการจัดการฟาร์มใก่เนื้อ

3.1 โปรแกรมการเลี้ยงใก่กระทง (ประกาศร ธาราฉาย 2556)

การเลี้ยงใก่กระทงควรใช้ระบบการเลี้ยงแบบเข้าออกพร้อมกันหมด (all in – all out) คือ ในโรงเรือนเดียวกันจะเริ่มต้นเลี้ยงใก่อายุเท่ากันภายหลังจากที่จับใก่ออกหมดแล้ว โรงเรือนจะมีเวลาว่างซึ่งเป็นเวลาที่ผู้เลี้ยงจะต้องทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์ต่างๆ ให้สะอาด ทำการฆ่าเชื้อโรคทั้งภายในและภายนอกโรงเรือน ฆ่าเชื้อโรคอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ เช่น อุปกรณ์ให้น้ำ ให้อาหาร ฝ้าม่าน ฯลฯ หลังจากทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์แล้วจะมีการหยุดพักโรงเรือน (down time) อย่างน้อย 7-14 วัน เพื่อตัดวงจรการติดต่อของโรคระบาดบางชนิด ระยะเวลาในการเลี้ยงใก่กระทงจะขึ้นอยู่กับขนาดของใก่ที่ตลาดต้องการ ซึ่งจะมีน้ำหนักตั้งแต่ 1.3-2.8 กิโลกรัม ใก่ที่มีน้ำหนักน้อยมักจะนำไปทำเป็นใก่ย่างขายทั้งตัว ส่วนใก่ที่มีน้ำหนักมากส่วนใหญ่จะนำไปขายเป็นใก่แยกชิ้นส่วนหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ระยะเวลาในการเลี้ยงจะอยู่ระหว่าง 28-60 วัน

3.2 การเตรียมโรงเรือน

ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อทั้งภายในและภายนอกโรงเรือน ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อตามอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้เลี้ยงใก่ สำหรับถังเก็บอาหารนอกโรงเรือนต้องเอาอาหารเก่าออกให้หมด จากนั้นจึงใช้ปั๊มแรงดันฉีดล้างให้สะอาดแล้วใช้สารละลายคลอรีนเข้มข้น 10% ฉีดพ่นฆ่าเชื้อให้ทั่ว สำหรับอุปกรณ์ให้น้ำอัตโนมัติควรจะล้างท่อส่งน้ำโดยการปล่อยน้ำเก่าที่ค้างอยู่ในท่อออกให้หมด แล้วจึงเปิดน้ำใหม่เข้ามาแทนที่เพื่อให้มั่นใจได้ว่าใก่จะได้ดื่มน้ำใหม่

3.3 วัสดุรองพื้น

อุตสาหกรรมการเลี้ยงใก่กระทงในปัจจุบันมักจะเลี้ยงใก่บนพื้นคอนกรีต ดังนั้นก่อนที่จะนำใก่เข้ามาเลี้ยงจะต้องปูทับด้วยวัสดุรองพื้น (litter) เสียก่อน โดยปูวัสดุรองพื้นให้มีความหนาประมาณ 3-4 นิ้ว (8-10 เซนติเมตร)

3.3.1 ประโยชน์ของวัสดุรองพื้น

- ช่วยดูดซับความชื้นจากมูลและน้ำที่หกหล่นจากอุปกรณ์ให้น้ำ ช่วยให้พื้นโรงเรือนแห้ง
 - ช่วยเจือจางมูลโดยมูลที่ไก่ที่ถูกขับถ่ายออกมาจะเหมาะสมกับวัสดุรองพื้น ช่วยให้ไก่ไม่สัมผัสกับมูลโดยตรงมากนัก
 - ช่วยเป็นฉนวนกันความหนาวเย็นของพื้นคอนกรีตในช่วงฤดูหนาว และช่วยเป็นสื่อนำความร้อนออกจากร่างกายในช่วงฤดูร้อน
- วัสดุรองพื้นที่ดีจะต้องมีน้ำหนักเบาสามารถดูดซับความชื้นและน้ำได้ดี ราคาไม่แพง หาได้ง่ายในท้องถิ่น และจะต้องไม่เป็นพิษต่อไก่ที่เลี้ยง มีวัสดุหลายชนิดสามารถนำมาทำเป็นวัสดุรองพื้นสำหรับเลี้ยงไก่ได้ วัสดุแต่ละชนิดจะมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันดังแสดงในตารางที่ 2.4
- ตารางที่ 2.4 คุณสมบัติของวัสดุรองพื้นแต่ละชนิด

ชนิดวัสดุ	คุณสมบัติ
ขี้เลื่อยและขี้กบจากไม้เนื้ออ่อน	ใช้งานได้ดี แต่มักจะมีปริมาณจำกัด และมีใช้เฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น
ขี้เลื่อยและขี้กบจากไม้เนื้อแข็ง	บางครั้งอาจมีความชื้นสูงและอาจเกิดเชื้อราได้ง่าย ถ้ามีการเก็บรักษาก่อนการใช้งานไม่ดี
เศษไม้เนื้ออ่อนและไม้เนื้อแข็งสับ	ใช้ได้ดีแต่อาจจะทำให้เกิดปัญหาถุงน้ำใต้ผิวหนังหน้าอก (breast blisters) ได้ ถ้าหากปล่อยให้มีความชื้นสูงและเลี้ยงไก่เป็นเวลานาน
เปลือกข้าว (แกลบ)	เป็นวัสดุที่ใช้ได้ดี ราคาไม่แพง แต่มีขนาดเล็ก ลูกไก่จึงจิกกินได้ แต่ก็มีใช้ปัญหาใหญ่ที่จะทำให้เกิดความเสียหาย
ชานอ้อย (sugarcane pomace ; bagases)	สามารถใช้ได้ดี แต่มักจะมีปัญหาจับตัวกันเป็นแผ่นแข็งภายในเวลาไม่กี่สัปดาห์
ซังข้าวโพดบด (crushed corn cobs)	มีเฉพาะบางพื้นที่ อาจจะทำให้เกิดปัญหาถุงน้ำใต้ผิวหนังหน้าอกได้ง่าย
ฟางข้าวสับหรือหญ้าแห้ง	ใช้ได้ดีแต่จะจับตัวกันเป็นแผ่นได้ง่าย และอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับเชื้อรา

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ชนิดวัสดุ	คุณสมบัติ
กระดาษแปรสภาพ (processed paper)	การนำกระดาษที่ใช้แล้วมาแปรสภาพให้เป็นวัสดุรองพื้น เริ่มเป็นที่นิยมในปัจจุบัน และมีการทดลองนำกระดาษไปผสมกับส่วนผสมต่างๆ เพื่อให้ได้วัสดุรองพื้นที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุด
ทราย	ใช้กันมานานแล้ว โดยเฉพาะในโรงเรือนที่เลี้ยงแบบปล่อยลาน

3.3.2 การจัดการวัสดุรองพื้น

การจัดการวัสดุรองพื้น ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญไปที่การลดปริมาณก๊าซแอมโมเนีย ซึ่งจะสัมพันธ์กับการจัดการน้ำดื่ม การป้องกันน้ำหกจากอุปกรณ์ให้น้ำลงสู่พื้น และการลดค่า pH ของวัสดุรองพื้น เพื่อมิให้แบคทีเรียย่อยสลายไนโตรเจนบนวัสดุรองพื้นให้เป็นก๊าซแอมโมเนีย การลดค่า pH ของวัสดุรองพื้นให้ต่ำกว่า 7 จะสามารถลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซแอมโมเนียลงได้มาก การควบคุมปริมาณการปลดปล่อยก๊าซแอมโมเนียทำได้โดยการใช้สารเคมี เช่น การใช้กรดฟอสฟอริก (phosphoric acid) โซเดียมไบซัลเฟต (sodium bisulfate) เฟอรัสซัลเฟต (ferrous sulfate) แคลเซียมซัลเฟต (calcium sulfate) และอะลูมิเนียมซัลเฟตหรือสารส้ม (aluminum sulfate) ฉีดพ่นหรือ โรยลงบนวัสดุรองพื้น

3.4 การปฏิบัติเมื่อลูกไก่มาถึงฟาร์ม

การปล่อยให้ลูกไก่อยู่ในกล่องขนส่งลูกไก่อานานๆ อาจทำให้มีความร้อนสะสมในกล่อง ซึ่งจะทำให้ลูกไก่แสดงอาการขาดน้ำ (dehydration) หรือเกิดความเครียดจากความร้อนได้ ซึ่งจะส่งผลต่อไปทำให้ระบบการสร้างภูมิคุ้มกันด้อยลง ดังนั้นเมื่อลูกไก่มาถึงฟาร์มจึงควรจะต้องปล่อยให้เร็วที่สุด แต่ต้องกระทำด้วยความนุ่มนวล ไม่ควรโยนหรือเทลูกไก่ออกจากกล่องสูงเกินไป เพราะอาจทำให้ลูกไก่อบอบช้ำได้

สุชาติ สงวนพันธุ์ (2547) กล่าวว่า เมื่อลูกไก่มาถึงฟาร์มควรปฏิบัติดังนี้

- 1) รีบนำลูกไก่ออกจากรถทันที และนำไปวางไว้ตามกกแต่ละกก ตามจำนวนกก ๆ ละ ประมาณ 500 - 600 ตัว และไม่ควรวางกล่องลูกไก่อซ้อนกัน
- 2) เปิดฝากล่องบรรจุลูกไก่ออกทันที เพื่อตรวจสอบสภาพลูกไก่และเพื่อระบายความร้อน

3) ปล่อยให้ลูกไก่ลงกก ควรปล่อยอย่างระมัดระวัง พร้อมนับจำนวนว่าลูกต้องหรือไม่ โดยปล่อยกระจายไปรอบ ๆ กก เพื่อให้ลูกไก่เกิดการเรียนรู้แล้วเข้าหาความอบอุ่นเอง ไม่ควรเทลูกไก่ออกจากกล่องลงกก เพราะไก่จะเครียดมากขึ้น

4) ให้นำน้ำที่ได้จัดเตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว ให้ไก่ดื่มหลังจากปล่อยให้ลูกไก่ลงกกและประมาณ 15 - 20 นาที (ลูกไก่หายจากอาการหอบเหนื่อยแล้ว) การวางควรวางไปรอบ ๆ กก สลับกับภาชนะใส่อาหาร และน้ำที่ให้ลูกไก่ดื่ม ควรผสมด้วยอิเล็กโทรไลต์ (ขาดความเครียดจากการขนย้าย) หรือวิตามิน หรือยาปฏิชีวนะ เพื่อป้องกันโรคแทรกซ้อน และเพื่อให้ลูกไก่ฟื้นสภาพอ่อนเพลียได้เร็วขึ้น แข็งแรง และเจริญเติบโตตามปกติ

5) ให้อาหารที่จัดเตรียมไว้หลังจากให้น้ำประมาณ 20 - 30 นาที ซึ่งอาหารในมือแรกของลูกไก่ควรเป็นพวกปลายข้าวหรือข้าวโพดป่น โดยให้ไก่กินอยู่นานประมาณ 1-2 ชม. เพื่อให้ระบบการย่อยอาหารของลูกไก่เกิดการเรียนรู้ และย่อยอาหารในขั้นแรกเสียก่อน เพราะในสารอาหารจะประกอบด้วยวัตถุดิบหลายชนิด โดยเฉพาะพวกปลาป่นและเกลือ ซึ่งมีความเค็มสูง อาจทำให้ลูกไก่ท้องเสียหรืออุจจาระติดกัน หลังจากลูกไก่กินข้าวโพดหรือปลายข้าวหมดแล้ว จึงให้อาหาร

6) ตรวจสอบความเรียบร้อยหลังจากปล่อยให้ลูกไก่ลงกก เพื่อกินน้ำและอาหารจนเรียบร้อยทุกกกแล้ว ในบางครั้งอาจพบว่าลูกไก่บางตัวอ่อนเพลียจากการเดินทางควรจับลูกไก่บางตัวเอาปากจุ่มน้ำ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และกินน้ำได้เองในเวลาต่อมา สังเกตการกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอของลูกไก่แต่ละกกว่าเป็นอย่างไร หากพบข้อบกพร่องต้องรีบแก้ไข

3.5 การกกลูกไก่ (brooding)

เนื่องจากลูกไก่ในช่วง 1-2 สัปดาห์แรก ไม่สามารถควบคุมอุณหภูมิร่างกายให้คงที่ได้ เราจึงต้องเพิ่มความอบอุ่นให้กับลูกไก่ เพื่อให้ลูกไก่มีการเจริญเติบโตเป็นปกติตามกฎของทัมบ์ (Rule of Thumb) ระบุไว้ว่า การกกลูกไก่ที่ใช้เครื่องกกแบบเฉพาะที่ เช่น เครื่องกกแบบฝาชี เครื่องกกแบบโคม ฯลฯ นั้น ควรจะปรับอุณหภูมิในบริเวณพื้นที่กกให้อยู่ที่ 90 องศาฟาเรนไฮต์ หรือ 32 องศาเซลเซียส ในช่วงสัปดาห์แรก จากนั้นจึงค่อยๆ ลดอุณหภูมิลงประมาณสัปดาห์ละ 5 องศาฟาเรนไฮต์ หรือ 2.8 องศาเซลเซียส จนกระทั่งอุณหภูมิภายในโรงเรือนคงที่อยู่ประมาณ 70 องศาฟาเรนไฮต์ หรือ 21 องศาเซลเซียส การใช้เครื่องกกแบบเฉพาะที่นี้ ความร้อนที่ตกบนพื้นจะไม่สม่ำเสมอ โดยอุณหภูมิใต้เครื่องกกจะสูงกว่าบริเวณที่อยู่ห่างออกไป ลูกไก่สามารถเคลื่อนที่หรือหลบหนีไปยังบริเวณที่มีอุณหภูมิกกเหมาะสมได้

ในช่วงสัปดาห์แรกของการกก จะต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของลูกไก่อย่างใกล้ชิด และคอยฟังเสียงที่ผิดปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงกลางคืน ซึ่งมีอากาศเย็นและเงียบ สามารถฟัง

เสียงผิดปกติได้สะดวกขึ้น พฤติกรรมของลูกไก่ที่แสดงออกมาสามารถบ่งบอกถึงอุณหภูมิในการกกว่าเหมาะสมหรือไม่ เช่น ถ้าหากเราได้ยินเสียงโอดจามหรือลูกไก่อานอนสุ่มรวมกันได้เครื่องกก แสดงว่าอุณหภูมิในการกกด้าเกินไป หรือถ้าหากลูกไก่อ่ย่นกระจัดกระจายอยู่ห่างๆ อ้าปากหายใจหรือกางปีกออก แสดงว่าอุณหภูมิที่ใช้ในการกกนั้นสูงเกินไป

อุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่กระทงในปัจจุบัน มักจะใช้วิธีการกกทั้งโรงเรือนหรือใช้เครื่องกกแบบ (forced-air furnace brooder) ซึ่งจะทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนใกล้เคียงกันทั้งหมด ฉะนั้นถ้าหากไก่อ่มีความรู้สึว่าเย็นเกินไปหรือร้อนเกินไป ก็ไม่สามารถหลบหนีไปอยู่ยังที่อื่นที่เหมาะสมกว่าได้ ฉะนั้น การตั้งอุณหภูมิในช่วงแรกของการกก จะต้องตั้งให้ต่ำกว่าอุณหภูมิของเครื่องกกแบบเฉพาะที่เล็กน้อย คือ จะต้องตั้งอุณหภูมิที่ระดับตัวไก่ไว้ที่ 88 องศาฟาเรนไฮด์ หรือ 31 องศาเซลเซียส ในช่วงสัปดาห์แรกของการกก

ตารางที่ 2.5 อุณหภูมิที่แนะนำสำหรับการกกลูกไก่กระทงด้วยเครื่องกกชนิดต่างๆ

อายุ (สัปดาห์)	Forced air furnace brooder		Hover brooder		Radian brooder	
	(1)		(2)		(3)	
	°F	°C	°F	°C	°F	°C
1	88	31	90	32	85-88	29-31
2	83	28	85	29	82-85	28-29
3	78	26	80	27	77-80	25-27
4	73-76	23-24	75-78	24-26	73-76	23-24
5	70-73	21-23	70-73	21-23	70-73	21-23
6 -	65-70	18-21	65-70	18-21	65-70	18-21

จำหน่าย

- หมายเหตุ
- (1) อุณหภูมิที่ระดับตัวไก่
 - (2) อุณหภูมิที่ระดับตัวไก่ วัดอุณหภูมิห่างจากขอบเครื่องกกประมาณ 1 ฟุต
 - (3) อุณหภูมิที่ระดับตัวไก่ วัดอุณหภูมิห่างจากขอบเครื่องกกประมาณ 4 ฟุต

ที่มา : Bell and Weaver (2002: 883)

การกกลูกไก่ที่อุณหภูมิต่ำ จะทำให้ไก่กระทงมีอัตราการตาย เนื่องจากโรคท้องมานสูงขึ้น เนื่องจากเมื่ออุณหภูมิต่ำจะกระตุ้นให้ไก่จะกินอาหารเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการก๊าซ

ออกซิเจนเพิ่มขึ้นด้วย การเพิ่มความต้องการก๊าซออกซิเจนและการเพิ่มขบวนการเมตาบอลิซึมจากอาหารที่กินเข้าไปเพื่อรักษาอุณหภูมิร่างกายให้อบอุ่น ส่งผลให้หัวใจและปอดทำงานหนักขึ้น จึงมีโอกาสเกิดโรคท้องมานมากขึ้น ความสัมพันธ์ของอุณหภูมิระหว่างการกกลูกไก่กับอัตราการตายและการเกิดโรคท้องมาน

ในโรงเรือนระบบ evaporative cooling system เราสามารถแบ่งพื้นที่บางส่วนภายในโรงเรือนเพื่อใช้สำหรับกกลูกไก่ได้ โดยการใช้ผ้าม่านกันแบ่งเป็นห้อง โดยใช้พื้นที่ประมาณ 2 ใน 3 ของโรงเรือนเพื่อกกลูกไก่ในช่วงแรก จากนั้นจึงขยายพื้นที่ให้ไก่กระจายไปทั่วทั้งโรงเรือน เมื่อลูกไก่อายุได้ประมาณ 7-10 วัน ในช่วงฤดูร้อน หรือประมาณ 10-14 วันในช่วงฤดูหนาว

3.6 การให้อาหาร

รูปแบบของอาหาร (feed form) สำหรับไก่กระทงนั้น นิยมให้อาหารแบบอัดเม็ด (pellet) แต่ในช่วงที่ไก่อังเล็กอยู่ หรือในช่วง 2 สัปดาห์แรก มักจะให้อาหารแบบเม็ดบี้แตก หรืออาหารเกล็ด (crumble) เพื่อให้ลูกไก่สามารถจิกกินอาหารได้สะดวกขึ้น เมื่อไก่อายุมากขึ้นก็สามารถให้อาหารอัดเม็ดขนาดใหญ่ขึ้นได้

การอัดเม็ดอาหารจะทำให้ไก่อินอาหารได้มากขึ้น อัตราการไหลผ่านของอาหารในระบบทางเดินอาหารช้าลง นอกจากนี้ ในกระบวนการผลิตอาหารอัดเม็ดนั้น จะเกิดความร้อนขึ้น ทำให้สามารถฆ่าเชื้อบางชนิดที่อาจจะก่อโรคได้ โดยเฉพาะเชื้อ *Salmonella spp.* นอกจากนี้ ความร้อนจากการอัดเม็ด ยังทำให้วัตถุดิบบางชนิดสุก ทำให้สัตว์สามารถย่อยและดูดซึมได้ดีขึ้น

3.7 วิธีการให้อาหารไก่กระทง

การให้อาหารไก่กระทงจะแบ่งอาหารตามระยะการเจริญเติบโตของไก่ ซึ่งโดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ไก่อเล็ก (starter) ไกรุ่น (grower) และไก่ใหญ่ (finisher) แต่โปรแกรมการให้อาหารหรือสูตรอาหารจะแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

- อาหาร ไก่อเล็ก (starter diet) ใช้เลี้ยงไก่กระทงช่วงอายุ 1-18 วัน
- อาหาร ไกรุ่น (grower diet) ใช้เลี้ยงไก่กระทงช่วงอายุ 19-30 วัน
- อาหาร ไก่ใหญ่ (finisher diet) ใช้เลี้ยงไก่กระทงช่วงอายุ 31 วันขึ้นไป หรืออายุ 31-35 วัน
- อาหารก่อนส่งตลาด (withdrawal diet) ใช้เลี้ยงไก่ในช่วงระยะ 5 ก่อนจับส่งโรงชำแหละหรือก่อนจับขาย

เนื่องจากในการเลี้ยงไก่กระทงนั้น มักจะมีการเสริมยาปฏิชีวนะหรือยาป้องกันโรค บิดลงไปในอาหารเพื่อควบคุมโรคติดต่อ และยาในกลุ่มนี้บางชนิดอาจจะมีผลตกค้างอยู่ในเนื้อไก่ได้ อย่างไรก็ตาม ยาปฏิชีวนะที่ใช้ในอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่กระทงนั้น จะสามารถขับออกจากร่างกาย

ได้หมดภายในระยะเวลา 3-5 วัน ดังนั้น ก่อนที่จะจับไก่ส่งโรงชำแหละหรือจับขายจึงจำเป็นจะต้องให้อาหารที่ปราศจากยาปฏิชีวนะให้ไก่กระทงกิน บางครั้งนักโภชนศาสตร์จะปรับลดโภชนะหรือวิตามินบางอย่างที่ไม่ค่อยจำเป็นออกจากสูตรอาหาร เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร เช่น ลดปริมาณของ

การให้อาหารลูกไก่ในระยะกก จะให้อาหารในถาดอาหารกลม และจะให้ทีละน้อย แต่จะให้บ่อยครั้ง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ลูกไก่กินอาหารได้มากขึ้น เมื่อไก่โตขึ้นก็จะเปลี่ยนมาใช้วิธีการให้อาหารโดยระบบอัตโนมัติ ซึ่งมักจะใช้ระบบงานหรืออาจจะใช้แบบราง ปัจจุบันในอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่กระทงมักจะนิยมใช้อุปกรณ์ให้อาหารแบบงานมากกว่า จำนวนไก่ต่อจานอาหารจะขึ้นอยู่กับรูปแบบและขนาดของงาน เช่น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 นิ้ว จะใช้ในอัตราส่วน 1 งาน/ไก่กระทง 50-75 ตัว แต่ถ้าหากเป็นการเลี้ยงไก่เพื่อจับขายเป็นไก่ใหญ่ที่มีน้ำหนักตัวมากกว่า 3.7 กิโลกรัม ก็อาจจะใช้สัดส่วนที่น้อยกว่านี้

ถ้าหากโปรแกรมการให้อาหารไก่กระทงกำหนดให้เป็นแบบการให้อาหารเป็นช่วง หรือมีการกำหนดโปรแกรมการให้แสงสว่างแบบช่วง จำเป็นจะต้องใช้อัตราส่วนอุปกรณ์ให้อาหารต่อตัวไก่น้อย หรือเพิ่มจำนวนอุปกรณ์ให้อาหารให้มากขึ้น พื้นที่การให้อาหารไก่กระทงที่เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุของไก่ ควรกำหนดให้ไม่น้อยกว่าค่าที่แนะนำดังต่อไปนี้

- ไก่กระทงอายุ 1-14 วัน พื้นที่ให้อาหารไม่น้อยกว่า 1 นิ้ว
- ไก่กระทงอายุ 14-42 วัน พื้นที่ให้อาหารไม่น้อยกว่า 1.75 นิ้ว
- ไก่กระทงอายุ 42 วันขึ้นไป พื้นที่ให้อาหารไม่น้อยกว่า 3 นิ้ว

อาหารสำหรับใช้เลี้ยงไก่กระทงนั้น จะต้องเป็นอาหารที่มีคุณภาพดี มีโภชนะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความต้องการ ปริมาณโภชนะในอาหารและวิธีการให้อาหารไก่กระทงที่เหมาะสมในประเทศไทยนั้น ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นและฤดูกาล เนื่องจากปริมาณอาหารที่ไก่กินจะผันแปรตามสภาพอุณหภูมิ ฤดูกาล และส่วนประกอบของอาหาร ฯลฯ

3.8 การให้น้ำไก่กระทง

โดยปกติในร่างกายของไก่จะมีน้ำเป็นองค์ประกอบอยู่ประมาณ 70-80% ของน้ำหนักตัว ปริมาณน้ำที่ไก่กระทงดื่มในแต่ละวันจะผันแปรตามส่วนประกอบของอาหารอุณหภูมิภายในโรงเรือนและอายุของไก่ ซึ่ง Pesti et al (1985 ; อ้างตาม Bell and Weaver, 2002) ได้เสนอสูตรการกะประมาณปริมาณน้ำที่ไก่กระทงจะต้องดื่มในแต่ละวัน โดยใช้อายุไก่ (วัน) คูณด้วย 5.9 ก็จะได้ค่าประมาณการปริมาณน้ำที่ไก่จะต้องดื่มในวันนั้นๆ เช่น ไก่กระทงอายุ 10 วัน จะต้องดื่มน้ำตัวละ 59 มิลลิลิตร (10x5.9) การทราบหรือการคาดคะเนปริมาณน้ำที่ไก่จำเป็นต้องดื่มในแต่ละวันนั้น จำเป็นอย่างยิ่งในกรณีที่จะต้องให้วัคซีนแบบละลายน้ำดื่ม การให้ยาปฏิชีวนะ การให้วิตามิน หรือสารอิเล็กทรอนิกส์

โตร์ไลท์ในน้ำดื่ม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าไก่ทุกตัวจะได้รับวัคซีน ยา วิตามิน หรือสารอิเล็กโตรไลต์ครบถ้วนเพียงพอตามที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม การติดตามบันทึกปริมาณน้ำที่ไก่ดื่มในแต่ละวันของไก่กระตังที่เรา กำลังเลี้ยงอยู่นั้น สามารถใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบกับไก่กระตังในฝูงที่ผ่านมาหรือเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานของสายพันธุ์ไก่ที่เรา กำลังเลี้ยง ซึ่งสามารถใช้เป็นดัชนีติดตามสุขภาพของไก่หรือใช้เป็นตัวบ่งชี้ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับไก่ที่เรา กำลังเลี้ยงอยู่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการจัดการอุปกรณ์ให้น้ำ ที่นิยมใช้ในอุตสาหกรรมเลี้ยงไก่กระตังในปัจจุบัน ได้แก่ อุปกรณ์ให้น้ำแบบอัตโนมัติ ซึ่งแบ่งออกเป็นระบบเปิด เช่น แบบรางน้ำอัตโนมัติ ถังน้ำอัตโนมัติ หรือแบบถ้วย โดยกำหนดให้พื้นที่การกินน้ำไม่น้อยกว่า 0.75 นิ้ว/ตัวหรือประมาณ 2 เซนติเมตร/ตัว และอุปกรณ์ให้น้ำแบบปิด ได้แก่ อุปกรณ์ให้น้ำแบบน้ำหยดหรือแบบนิปเปิด จำนวนไก่ต่อหัวนิปเปิดจะแตกต่างกัน ขึ้นกับการออกแบบของบริษัทผู้ผลิตและขนาดของนิปเปิด ส่วนใหญ่แล้วบริษัทผู้ผลิตจะแนะนำไว้ประมาณ 13-15 ตัว/นิปเปิด 1 หัว แต่ในขณะที่ไก่อยู่ในระยะไก่เล็ก สามารถใช้ได้ถึง 25 ตัว/นิปเปิด 1 หัว

แรงดันน้ำภายในท่อส่งน้ำและความสูงของหัวนิปเปิด เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากจะมีผลต่อการทำงานของนิปเปิด และความสะดวกในการดื่มน้ำของไก่กระตัง ถ้าแรงดันน้ำภายในท่อนิปเปิดน้อยเกินไป จะทำให้น้ำไหลออกจากหัวนิปเปิดไม่หยุด แต่ถ้าหากมีแรงดันน้ำภายในท่อมากเกินไป ก็จะทำให้ไก่จิกหัวนิปเปิดเพื่อดื่มน้ำทำได้ลำบากขึ้นและน้ำไหลแรงมาก ซึ่งจะทำให้น้ำหกลงพื้นมากขึ้น

ความสูงของหัวนิปเปิดควรปรับระดับให้เหมาะสมตามขนาดของไก่ สำหรับไก่กระตังอายุ 1-7 วัน ควรปรับระดับหัวนิปเปิดให้อยู่ในระดับตาของไก่ และเมื่อไก่ที่มีอายุมากกว่า 7 วัน ควรจะปรับระดับให้หัวนิปเปิดอยู่สูงกว่าตัวไก่ ในลักษณะที่เมื่อ ไก่ยืนและเงยหัวขึ้น ก็สามารถจิกหัวนิปเปิดดื่มน้ำได้ โดยที่ไม่ต้องก้มหน้าลงมาหรือไม่ต้องเขย่งเท้า

3.9 อัตราการเปลี่ยนอาหาร

ค่าอาหารเป็นต้นทุนส่วนใหญ่ในการเลี้ยงไก่กระตัง คือประมาณ 80% ของค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงไก่กระตังแต่ละรุ่นจะเป็นค่าอาหาร การเพิ่มน้ำหนักตัวของไก่กระตังจะสัมพันธ์กับปริมาณอาหารที่กินมากที่สุด ดังนั้น การวัดประสิทธิภาพการเลี้ยงและค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจ จึงมักจะมีการวัดค่าออกมาเป็นค่าอัตราการเปลี่ยนอาหาร (feed conversion ratio, FCR) ซึ่งคำนวณได้โดยใช้ค่าของน้ำหนักอาหารที่ไก่กินเข้าไปในแต่ละช่วงอายุ หารด้วยน้ำหนักตัวไก่ที่เพิ่มขึ้นในช่วงอายุนั้นๆ ค่าอัตราการเปลี่ยนอาหารหรือ FCR ที่ได้นี้ ยิ่งมีค่าน้อยยิ่งดี คือ ใช้อาหารในปริมาณน้อยก็

สามารถเปลี่ยนเป็นน้ำหนักตัวไ้ได้มาก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ใช้อาหารที่มีราคาต่ำในปริมาณน้อยเปลี่ยนไปเป็นเนื้อไ้ที่มีราคาสูงได้มากนั่นเอง

ค่าอัตราการเปลี่ยนอาหารจะเป็นดัชนีบ่งบอกถึงประสิทธิภาพการเลี้ยงและการจัดการไ้กระตงในแต่ละฝูงได้ ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของสูตรอาหาร สภาพแวดล้อมภายในโรงเรือน รูปแบบของโรงเรือน และประสิทธิภาพของการจัดการด้านต่างๆ ได้

3.10 ความแตกต่างของน้ำหนักตัว

เนื่องจากการเจริญเติบโตของไ้เป็นการทำงานของระบบสรีระในร่างกาย และเป็นความแตกต่างที่มีมาแต่กำเนิด ความแตกต่างที่เกิดขึ้นมาจากหลายปัจจัย เช่น เพศ น้ำหนักของไข่ฟัก ระบบสรีระในร่างกายของไ้แต่ละตัว ความบกพร่องของการจัดการ โรคและพยาธิ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ผู้เลี้ยงไ้กระตงสามารถลดความแตกต่างของน้ำหนักตัวนี้ให้ลดลงได้ เพื่อให้อิทธิพลของความผันแปรของน้ำหนักตัวไ้ส่งผลกระทบต่อน้ำหนักตัวเมื่อส่งตลาดน้อยที่สุด โรงงานชำแหละและแปรรูปผลิตภัณฑ์ จะได้รับไ้กระตงที่มีน้ำหนักใกล้เคียงกัน น้ำหนักผลิตภัณฑ์ที่ได้ก็จะตรงตามมาตรฐาน ไม่มีเศษเนื้อที่ถูกตัดทิ้งมากเกินไป และสามารถวางแผนการจับไ้ส่งโรงงานชำแหละตามน้ำหนักตัวที่ต้องการได้ง่ายขึ้น

เมื่อนำค่าน้ำหนักตัวมาทำเป็นกราฟความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะมีลักษณะเป็นรูประฆังคว่ำ อย่างไรก็ตาม ถ้าหากผู้เลี้ยงมีการเลี้ยงดูการจัดการในด้านการด้านต่างๆอย่างถูกต้อง ไ้ที่เลี้ยงไม่เป็นโรค สภาพอุณหภูมิภายในโรงเรือนอยู่ช่วงที่ไ้ไ้ได้อย่างสบาย จะทำให้ความผันแปรของน้ำหนักตัวมีค่าน้อยลง ค่าความผันแปรของน้ำหนักตัวนี้ สามารถคำนวณเป็นค่าความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัว (uniformity) ไ้ในฝูงได้ ในทางกลับกันถ้าหากมีการเลี้ยงและการจัดการไม่ดี มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม จะทำให้ความผันแปรของน้ำหนักตัวจะมีมากขึ้น และจุดสูงสุดของระฆังคว่ำ (น้ำหนักเฉลี่ย) จะเบ้มาทางด้านซ้าย ซึ่งหมายถึงไ้ในฝูงนั้นมีน้ำหนักเฉลี่ยน้อยลง

3.11 การเลี้ยงไ้กระตงแบบแยกเพศ

เนื่องจากเพศจะมีผลต่อน้ำหนักตัวของไ้กระตง ซึ่งโดยปกติไ้เพศผู้จะโตเร็วกว่าและมีน้ำหนักตัวมากกว่าไ้เพศเมีย ดังนั้น ฟาร์มเลี้ยงไ้กระตงบางฟาร์มจึงมีการเลี้ยงไ้แบบแยกเพศ เพื่อให้สามารถคาดคะเนระยะเวลาในการเลี้ยงให้ได้น้ำหนักตัวตามที่ต้องการได้ง่ายขึ้น

3.12 อัตราการตาย (mortality rate)

อัตราการตายของไ้กระตงจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น โรงเรือน อายุของพ่อแม่พันธุ์ การจัดการในฝูง และสถานะการเกิดโรค ฯลฯ โดยปกติแล้วอัตราการตายของไ้กระตงในช่วงสัปดาห์แรกไม่ควรจะเกิน 1% สัปดาห์ที่สองไม่ควรเกิน 0.5% การตายของไ้กระตงอาจจะ

เกิดจากหลายสาเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตายที่สัมพันธ์กับการเจริญเติบโต เช่น ขาเสีย โรคท้องมาน ซึ่อก ฯลฯ

3.13 ความหนาแน่นและอัตราการเลี้ยง (stocking density)

การกำหนดความหนาแน่นหรืออัตราการเลี้ยง มี 2 ลักษณะ คือ การกำหนดเป็นจำนวนตัวต่อพื้นที่เลี้ยง การกำหนดลักษณะนี้จะทำให้ทราบว่าเราจะสามารถเลี้ยงไก่ได้จำนวนเท่าใดต่อโรงเรือน หรือการกำหนดเป็นน้ำหนักตัวต่อพื้นที่เลี้ยง ซึ่งจะบอกได้ว่าเราจะได้ผลิตไก่ได้น้ำหนักเท่าใดต่อโรงเรือน ซึ่งโดยปกติแล้วจำนวนไก่ที่จะเลี้ยงได้ภายในโรงเรือนจะขึ้นอยู่กับน้ำหนักตัวเมื่อจับส่งตลาดลักษณะของโรงเรือนและฤดูกาล

ไก่กระทรงที่เลี้ยงในโรงเรือนระบบ evaporative cooling system สามารถผลิตไก่ได้ประมาณ 30.8 กิโลกรัม/ตารางเมตรในฤดูหนาว และประมาณ 29.3 กิโลกรัม/ตารางเมตรในฤดูร้อน การเลี้ยงไก่ในอัตราส่วนที่สูงหรือเลี้ยงแบบหนาแน่นมาก จะส่งผลทำให้ไก่น้ำหนักตัวน้อยลง ให้ผลผลิตเนื้อลดลง ประสิทธิภาพการใช้อาหารลดลง จำนวนไก่คุณภาพต่ำมีมากขึ้น และมีอัตราการตายเพิ่มขึ้น

3.14 การให้แสงสว่าง (lighting)

เนื่องจากสัตว์ปีกเป็นสัตว์ที่ไวต่อความยาวแสงต่อวัน กล่าวคือ แสงจะมีผลกระตุ้นการเจริญพันธุ์ และการแสดงพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การอพยพย้ายถิ่น แต่ไก่กระทรงมีระยะเวลาการเลี้ยงสั้นและจับขายเมื่ออายุยังน้อย ดังนั้น ความยาวแสงต่อวันจึงไม่มีผลในการกระตุ้นการเจริญพันธุ์ แต่จะมีผลต่อการกินอาหาร การเพิ่มความยาวแสงต่อวันจะช่วยให้ไก้มีเวลากินอาหารได้มากขึ้น ส่งผลให้มีอัตราการเจริญเติบโตดีขึ้น โดยพบว่า การเลี้ยงไก่กระทรงภายใต้ความยาวแสง 23 ชั่วโมง/วัน จะมีการเจริญเติบโตดีกว่าไก่ที่เลี้ยงโดยให้แสงตามธรรมชาติ

ความเข้มแสงก็มีผลต่อตัวไก่ เช่นเดียวกับความยาวแสงต่อวัน ความเข้มแสงมีผลต่อการมองเห็น แต่ถ้าไก่อยู่ภายใต้แสงที่มีความเข้มมากๆ จะทำให้ไก่เกิดความเครียด ดังนั้น ควรให้แสงที่มีความเข้มเพียงพอที่ไก่จะสามารถมองเห็นน้ำและอาหารได้ก็เพียงพอแล้ว ความเข้มแสงที่เหมาะสมสำหรับไก่กระทรงนั้น ควรอยู่ระหว่าง 0.5-1.0 ฟุตเทียน (foot-candle) การให้แสงที่มีความเข้มมากเกินไป หรือมากกว่า 1 ฟุตเทียนหรือ 10 ลักซ์ (lux) จะทำให้ไก่มีอัตราการเจริญเติบโตลดลง เนื่องจากจะมีความเครียดและมีกิจกรรมมากขึ้น

3.15 การจับไก่และการขนส่ง

ก่อนที่จะจับไก่ส่งโรงชำแหละจะต้องมีการอดอาหารเสียก่อน เพื่อลดการปนเปื้อนเศษอาหารที่ตกค้างอยู่ในระบบทางเดินอาหารและมูลในเนื้อและผลิตภัณฑ์ หรือในสายการชำแหละ ถ้าหากมีข้อผิดพลาดในการล้างเอาอวัยวะภายในออก เช่น ลำไส้เล็กขาด ก็จะทำให้ซากปนเปื้อนด้วย

มูลหรือเศษอาหารนั้น จนอาจเป็นเหตุให้มีการปนเปื้อนด้วยเชื้อโรคบางอย่างที่ไม่พึงประสงค์ด้วยได้ เช่น เชื้อ *E. coli* และ *Salmonella spp.*

ระยะเวลาในการอดอาหารไก่อ่อนจะจับนั้น จะขึ้นอยู่กับระยะทางจากฟาร์มไปสู่โรงชำแหละ โดยจะต้องมีระยะเวลาเพียงพอที่จะทำให้อาหารเมื่อสุดท้ายที่ค้างอยู่ในระบบทางเดินอาหารถูกขับถ่ายออกมาก่อนที่จะถูกชำแหละ โดยปกติแล้วระยะเวลาที่ไก่อดอาหารจนกระทั่งไก่ตัวนั้นเดินทางไปถึงหน้าโรงเชือด จะใช้เวลาประมาณ 8 ชั่วโมง ในขณะที่ทำการอดอาหารจะต้องมีน้ำให้ไก่ได้ดื่มกินตลอดเวลา จนกระทั่งถึงเวลาที่จับแล้ว จึงค่อยเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ให้น้ำออกจากโรงเรือน เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคในการจับไก่

การจับและการขนส่งไก่กระทงไปยังโรงเชือด มักจะกระทำในช่วงเย็น-กลางคืน เนื่องจากมีแสงสว่างน้อย และเป็นช่วงที่มีอากาศเย็น ไม่ทำให้ไก่เกิดความเครียดมาก การจับไก่บรรจุกล่องจะต้องจับอย่างระมัดระวัง เพื่อมิให้ไก่ได้รับบาดเจ็บ อันจะเป็นสาเหตุให้คุณภาพซากต่ำลง เมื่อจับไก่บรรจุกล่องและนำขึ้นไปไว้บนรถบรรทุกแล้ว จะต้องใช้น้ำฉีดพ่นให้ทั่วแล้วใช้พัดลมเป่า เพื่อมิให้เกิดความร้อนสะสม จนอาจเป็นสาเหตุให้ไก่ตายได้ระหว่างการขนส่งที่รวดเร็ว และมีการจัดการที่ถูกต้อง จะทำให้ไก่สูญเสียน้ำหนักในระหว่างการขนส่งน้อยลง ลดการสูญเสียเนื่องจากไก่ตายระหว่างการขนส่งได้ และลดการปนเปื้อนเชื้อโรคขณะการขนส่งได้

3.16 ปัญหาที่มักพบในการเลี้ยงไก่กระทง

3.16.1 น้ำหนักตัวน้อย ปัญหาไก่กระทงมีน้ำหนักตัวน้อย หรือมีน้ำหนักตัวไม่ได้ตามเป้าหมาย หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ เมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่กำหนด อาจจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) **ขนาดไข่ฟัก** ลูกไก่ที่มาจากแม่พันธุ์ที่เพิ่งเป็นสาว จะมีขนาดเล็กกว่าไข่ที่มาจากแม่พันธุ์ที่มีอายุมาก เมื่อไข่ฟักมีขนาดเล็กก็จะส่งผลให้ได้ลูกไก่ขนาดเล็กตามไปด้วย ในขณะที่ไข่ฟักขนาดใหญ่กว่าจะให้ลูกไก่ที่มีขนาดใหญ่กว่า และมีสมรรถภาพการเจริญเติบโตดีกว่าด้วย

2) **สภาพอากาศ** การเลี้ยงไก่ในช่วงฤดูร้อนไก่มักจะมีอัตราการเจริญเติบโตช้ากว่าในช่วงฤดูหนาว เนื่องจากในช่วงฤดูร้อนไก่จะกินอาหารน้อยกว่านั่นเอง

3) **การจัดการอุปกรณ์ให้น้ำให้อาหารไม่ถูกต้อง** ถ้าหากมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้น้ำหรืออุปกรณ์ให้อาหารไม่เพียงพอกับความต้องการของไก่ จะส่งผลให้เกิดการแก่งแย่งกันมากขึ้น ไก่ได้ดื่มน้ำและกินอาหารไม่เพียงพอ จะส่งผลให้ได้น้ำหนักตัวไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

3.16.2 คุณภาพอากาศไม่ดี คุณภาพของอากาศภายในโรงเรือนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการเลี้ยงไก่กระทงมักจะให้ไก่อยู่ในพื้นที่ที่จำกัด และมีการเลี้ยงแบบหนาแน่นมาก จึงจำเป็นต้องจัดหาอากาศที่ดีมีออกซิเจนเพียงพอและไม่มีก๊าซพิษ อย่างไรก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของอากาศมักพบในช่วงฤดูหนาว เนื่องจากผู้เลี้ยงจะต้องลดปริมาณการระบายอากาศออกจากโรงเรือนให้น้อยลง เพื่อรักษาความอบอุ่นภายในโรงเรือน ทำให้มีก๊าซพิษสะสมอยู่มาก เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือก๊าซแอมโมเนีย ฯลฯ

3.16.3 คุณภาพน้ำดื่ม น้ำดื่มสำหรับไก่จะต้องคำนึงถึงความสะดวกปราศจากเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อน มีค่า pH พอเหมาะ และโลหะหนักที่เป็นโทษปนเปื้อน ค่า pH ของน้ำดื่มที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่กระทง ควรอยู่ระหว่าง 6.4-8.5 ถ้าหากน้ำมีค่า pH น้อยกว่า 6.4 หรือมีค่ามากกว่า 8.5 จะทำให้ไก่ชะงักการเจริญเติบโต ถ้าหากในน้ำนั้นมีแร่ธาตุบางชนิดมีมากเกินไป ก็จะเป็นสาเหตุให้ไก่ชะงักการเจริญเติบโตได้ เช่น โซเดียม (sodium) คลอไรด์ (chloride) ซัลเฟต (sulfate) แมกนีเซียม (magnesium) และไนเตรท (nitrate)

3.16.4 โรคติดต่อ ไก่เนื้อเมื่ออายุการเลี้ยงสั้น เมื่อเกิดโรคขึ้นกับไก่แล้วจะทำให้ไก่กินอาหารได้น้อยลง ส่งผลให้ชะงักการเจริญเติบโตและมีน้ำหนักตัวน้อย การวินิจฉัยโรคที่รวดเร็ว และการรักษาอย่างทันที่ จะสามารถลดปัญหาดังกล่าวนี้ลงได้ อย่างไรก็ตาม ในอุตสาหกรรม การเลี้ยงไก่กระทงนั้น การจัดการไม่ให้มีปัญหาเกี่ยวกับโรคระบาดจะดีที่สุด ดังนั้น ผู้เลี้ยงไก่จึงให้ความสำคัญกับการป้องกันและควบคุมโรคมากกว่าการรักษา ซึ่งสามารถทำได้โดยการทำ ความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ให้สะอาด และทำการฆ่าเชื้อด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อภายหลังจากจับไก่ออกหมดแล้ว มีการพักเล้าประมาณ 12-14 วัน เพื่อตัดวงจรการติดต่อของโรคบางชนิด

3.16.5 ความสม่ำเสมอของฝูง (uniformity) ความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวไก่นั้นจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงการจัดการฝูงไก่กระทงนั้นว่าถูกต้องหรือไม่ ถ้าหากไก่ที่เลี้ยงมีค่าความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวต่ำ แสดงให้เห็นว่าไก่ฝูงนั้นมีการจัดการไม่ดี หรืออาจจะเกิดโรคติดต่อ สภาพอากาศภายในโรงเรือนแต่ละส่วนไม่สม่ำเสมอ อาจจะมีพื้นที่บางส่วนภายในโรงเรือนร้อนเกินไป บางพื้นที่เย็นเกินไป หรืออุณหภูมิสูง-ต่ำในแต่ละวันมีความแตกต่างกันมาก การระบายอากาศไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงกลางคืนที่มีอากาศเย็น บางพื้นที่ภายในโรงเรือนอาจจะมีเงามืด บางพื้นที่อาจจะมีแสงสว่างมากเกินไป หรืออาจจะมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้น้ำให้อาหารไม่เพียงพอกับความ ต้องการของไก่ก็ได้

ไก่จะมีการเคลื่อนที่ไปมาภายในโรงเรือน เพื่อหาบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมสำหรับตนเอง ถ้าหากแต่ละพื้นที่ภายในโรงเรือนมีสภาพแวดล้อมแตกต่างกันมาก จะทำให้ไก่เคลื่อนย้ายไปยังบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับตนเองมากกว่า ส่งผลให้ในบริเวณนั้นมี

ความหนาแน่นของไก่อมากกว่าบริเวณอื่นแ อุณหภูมิให้น้ำให้อาหารไม่เพียงพอ ส่งผลให้ค่าความสม่าเสมอของน้ำหนักตัวลดลง การเลี้ยงไก่ในโรงเรือนขนาดใหญ่ เช่น โรงเรือนระบบ evaporative cooling system ควรใช้แผงตาข่ายที่มีความสูงประมาณ 18 นิ้ว (45 เซนติเมตร) กั้นแบ่งเป็นช่วงๆ ละประมาณ 30 เมตร เพื่อป้องกันมิให้ไก่เคลื่อนที่ไปอยู่รวมกันในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งจนหนาแน่นเกินไป สามารถช่วยให้ค่าความสม่าเสมอของน้ำหนักร่างกายไก่ดีขึ้น

3.16.6 อัตราการตายสูง (high mortality) ในกรณีและผู้เลี้ยงมีการจัดการในระหว่างการกกลูกไก่ดี ถ้าหากมีการตายของลูกไก่เกิดขึ้นในช่วงอายุ 7 วันแรก สามารถสันนิษฐานได้ว่า อาจมีสาเหตุมาจากโรงพักหรือฝูงไก่พ่อแม่พันธุ์มีปัญหา ถ้าหากการตายของไก่เกิดขึ้นหลังจากอายุ 7 วันสันนิษฐานได้ว่า น่าจะมีสาเหตุเกิดจากการเลี้ยงดู การจัดการ หรืออาจจะเกิดโรคบางอย่าง

การปรับปรุงพันธุ์ไก่เนื้อในปัจจุบัน มุ่งเน้นไปที่การเจริญเติบโต ระยะเวลาในการเลี้ยงสั้นลง โดยมีได้คำนึงถึงการทำงานของอวัยวะที่สนับสนุนการเจริญเติบโต หรือรองรับการเจริญเติบโตที่เพิ่มขึ้นมา เช่น หัวใจ ตับ ปอด และขา ฯลฯ สิ่งก็ตามมาก็คือ เกิดปัญหาโรคท้องมาน ขาพิการ และการตายฉับพลันมากขึ้น ซึ่งพบว่าไก่ที่เกิดภาวะ โรคดังกล่าวข้างต้น จะเป็นไก่ที่มีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว มีน้ำหนักมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงไก่เพื่อจับขายเป็นไก่ใหญ่ การตายเนื่องจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ อาจจะมีมากกว่า 10% ถ้าหากมีการตายของไก่ในช่วงท้ายของการเลี้ยง จะมีความสูญเสียทางเศรษฐกิจมาก การลดปัญหาการตายที่เกิดจากการเจริญเติบโตมีหลายวิธี เช่น การกกลูกไก่ด้วยอุณหภูมิสูงกว่าปกติ การลดความเข้มข้นของโภชนะในอาหารสำหรับลูกไก่ การจำกัดอาหารที่ให้ไก่กินในช่วงแรก และการให้แสงสว่างแบบช่วง (intermittent light) ซึ่งพบว่าสามารถลดภาวะการเกิดโรคท้องมานในฝูงไก่ลงได้ ลดปัญหาขาพิการ และลดปัญหาการตายฉับพลันในช่วงท้ายของการเลี้ยงลงได้

3.16.7 ชากมีตำหนิและคุณภาพต่ำ คุณภาพซากของไก่จะขึ้นอยู่กับสภาวะการเกิดโรค การจัดการด้านอุปกรณ์ภายในโรงเรือนจะต้องไม่มีขอบคมหรือสิ่งแหลมคมยื่นออกมา ควรจับไก่อย่างระมัดระวัง ซึ่งจะช่วยลดเกิดการบาดเจ็บรอยฟกช้ำ รอยถลอก ปีกหัก ขาหัก ฯลฯ ลงได้ การจัดการวัสดุรองพื้นไม่ให้เปียกชื้นหรือจับกันเป็นก้อนแข็ง ซึ่งจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาแผลที่เท้า และอุ้งน้ำได้ผิวหนังที่หน้าอกได้

4. การดำเนินธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้อของจังหวัดเพชรบูรณ์

4.1 ลักษณะการเลี้ยงไก่เนื้อ

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ (2552: 30) กล่าวว่า การดำเนินธุรกิจเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การเลี้ยงอิสระ และการเลี้ยงแบบประกันราคา โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 การเลี้ยงอิสระ มีจำนวน 1 บริษัท เป็นบริษัทขนาดเล็ก คือ บริษัทร้านจันทร์โภชนา มีฟาร์มจำนวน 3 ฟาร์ม คือฟาร์มบ้านน้อย ฟาร์มชัยพุทธา และฟาร์มหนองบัวทอง ประกอบกิจการเลี้ยงไก่เนื้ออิสระ ลงทุนเองทั้งหมด และหาตลาดจำหน่ายเอง

4.1.2 การเลี้ยงประกันราคา ปัจจุบันมีบริษัทที่เข้ามาดำเนินธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้อประกันราคาในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 5 บริษัท ได้แก่

- 1) บริษัท โกลเด้นไลน์บิสซิเนส จำกัด
- 2) บริษัท บีฟู้ดส์โปรดักส์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด
- 3) บริษัท เบทาโกรเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด
- 4) บริษัท ชันฟู้ดส์โปรดักส์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด
- 5) บริษัท เมืองผลการเกษตร จำกัด

ซึ่งแต่ละบริษัทจะทำสัญญากับผู้ประกอบการ ในลักษณะประกันราคาในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันคือ ผู้ประกอบการจะต้องลงทุนด้านโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยง ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเอง ส่วนพันธุ์สัตว์คือลูกไก่เนื้อ ยาสัตว์ วัคซีนหรือเวชภัณฑ์ต่างๆ กำหนดให้ใช้ของบริษัท ซึ่งเป็นในลักษณะให้เกษตรกรเอามาใช้ก่อน แล้วจึงหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดหลังจากจับไก่ ซึ่งผลตอบแทนแต่ละบริษัทจะแตกต่างกัน

การเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ถือเป็นกิจการที่ครบวงจร เพราะมีการก่อตั้งโรงงานที่เกี่ยวกับการผลิตไก่เนื้อในพื้นที่จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นโรงฟักไข่ สัตว์ปีก โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงเชือด และโรงแปรรูปทำไก่สดแช่แข็งหรือปรุงสุก

โรงฟักไข่สัตว์ปีก มีอยู่ในพื้นที่ถึง 6 แห่ง โดยเป็นโรงฟักไข่ไก่เนื้อ 5 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 2 แห่ง อำเภอวิเชียรบุรี 1 แห่ง อำเภอชนแดน 1 แห่ง และอำเภอบึงสามพัน 1 แห่ง และโรงฟักไข่เป็ด 1 แห่งในเขตพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี

โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงเชือด และโรงแปรรูปทำไก่สดแช่แข็งหรือปรุงสุก เป็นโรงงานของบริษัท โกลเด้นไลน์ บิสซิเนส จำกัด ซึ่งโรงงานอาหารสัตว์จะผลิตอาหารสำหรับเลี้ยงไก่เท่านั้น ซึ่งจะนำไปส่งให้เกษตรกรในพื้นที่สัญญาใช้สำหรับเลี้ยงไก่ในฟาร์ม ส่วนโรงเชือดและ

โรงแปรรูปจะรับไก่จากในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ หรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อดำเนินการแปรรูปไก่ให้มีชีวิตให้เป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นส่วน หรือผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ ออกสู่ตลาด โดยโรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงเชือด และโรงงานแปรรูป ทั้งหมดตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบึงสามพัน

4.2 ขั้นตอนการนำไก่เนื้อเข้าเลี้ยงในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ (2552: 32) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ว่า ฟาร์มไก่เนื้อเพื่อการค้าและอุตสาหกรรมที่มีการเลี้ยงไก่เนื้อจำนวนตั้งแต่ 3000 ตัวขึ้นไป จะต้องปรับปรุงฟาร์มเลี้ยงไก่ให้ได้มาตรฐานและผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) จากกรมปศุสัตว์ จึงจะสามารถขออนุญาตนำลูกไก่เข้าเลี้ยงในฟาร์มได้ ถึงแม้ว่าปัจจุบันการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มจะยังเป็นมาตรฐานภาคสมัครใจ แต่เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และเพื่อดำเนินการตามนโยบายการผลิตสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน จึงขอความร่วมมือให้ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้าและอุตสาหกรรมทุกแห่ง ดำเนินการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มจากกรมปศุสัตว์ ซึ่งใบรับรองมาตรฐานฟาร์มจะมีอายุคราวละ 3 ปี ระหว่างการรับรองจะมีการตรวจติดตามฟาร์มเป็นประจำทุกปี

ถึงแม้ว่าฟาร์มจะได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มแล้วก็ตาม ก่อนที่จะมีการอนุญาตให้นำลูกไก่เข้ามาเลี้ยงภายในฟาร์ม ก็ยังจะต้องมีการตรวจสอบสถานที่เลี้ยงว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งได้แก่ ปศุสัตว์อำเภอแต่ละอำเภอ

เมื่อถึงกำหนดการจับไก่ส่งโรงเชือด ซึ่งโดยปกติจะจับไก่เมื่อมีอายุได้ 35-42 วัน จะมีการสุ่มตรวจสุขภาพสัตว์ปีก โดยสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของแต่ละฟาร์ม ซึ่งเมื่อผ่านการตรวจแล้ว จะมีใบแนบไปพร้อมกับการขนส่งเคลื่อนย้าย ทั้งนี้ จะมีปศุสัตว์อำเภอควบคุมการทำงานของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มเลี้ยงสัตว์อีกครั้งหนึ่ง

4.3 การดำเนินการเลี้ยงไก่เนื้อตามระเบียบของกรมปศุสัตว์

4.3.1 การขออนุญาตนำลูกไก่เข้าเลี้ยงในฟาร์ม

ผู้ประกอบการสามารถยื่นคำขออนุญาตนำลูกไก่เนื้อเข้าเลี้ยงในฟาร์ม ได้ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ โดยผู้ประกอบการต้องดำเนินการดังนี้ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ 2556)

- 1) กรอกรายละเอียดในเอกสารบันทึกรับรองปลายทางเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกให้ครบถ้วน
- 2) แนบบทฟอร์มคำขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ (มฐฟ.1) ซึ่งในกรณีนี้อนุโลมใช้เป็นใบขออนุญาตนำลูกไก่เข้าเลี้ยงในฟาร์ม โดยกรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน

3) แนบบแบบประเมินหลักเกณฑ์การนำสัตว์ปีกเข้าเลี้ยงใหม่

โดยเอกสารทั้งหมดสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ จากนั้นยื่นเอกสารทั้งหมดพร้อมด้วยสำเนาใบรับรองมาตรฐานฟาร์มได้ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในพื้นที่ ซึ่งเมื่อผู้ประกอบการได้ยื่นเอกสารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะมีเจ้าหน้าที่ออกประเมินฟาร์มว่า ปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์ในการนำสัตว์ปีกเข้าเลี้ยงใหม่หรือไม่ หากผ่านการประเมินแล้วสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดก็จะดำเนินการออกใบรับรองปลายทางการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกลงนามโดยปศุสัตว์จังหวัด เพื่อเป็นหลักฐานในการยื่นขอรับลูกไก่จากโรงฟักหรือจากฟาร์มต้นทาง

4.3.2 การเก็บตัวอย่าง cloacal swab

สืบเนื่องจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทย กรมปศุสัตว์จึงมีนโยบายกำหนดมาตรการในการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก โดยวิธีการปฏิบัติคือการเก็บตัวอย่าง cloacal swab ส่งตรวจหาเชื้อไข้หวัดนกทางห้องปฏิบัติการ ทั้งนี้ ในกรณีการเลี้ยงไก่เนื้อ ทุกฟาร์มจะต้องผ่านการเก็บตัวอย่างส่งตรวจทุก 6 เดือน โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่จะเป็นผู้ดำเนินการเก็บตัวอย่าง ในขณะที่ฟาร์มจะเป็นผู้กำหนดแผนการเก็บตัวอย่างแล้วแจ้งให้แก่เจ้าหน้าที่ทราบ เนื่องจากการเลี้ยงไก่เนื้อมีระยะเวลาในการฟักเล้าเพื่อป้องกันการเข้าฟาร์มแล้วไม่มีไก่

เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ดำเนินการเก็บตัวอย่างแล้ว จะมีการส่งตัวอย่างไปตรวจที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง (สวพ.) จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้เวลาทราบผลการตรวจหาเชื้อไข้หวัดนก นับจากวันที่ศูนย์วิจัยได้รับตัวอย่างประมาณ 10 วัน

4.3.3 การเคลื่อนย้ายไก่เพื่อเข้าโรงเชือด

ภายหลังจากการเลี้ยงไก่เนื้อจนครบวัน หรือได้น้ำหนักตัวไก่ตามที่กำหนดตามสัญญาแล้ว จะมีการจับไก่ออกจากฟาร์มเพื่อเคลื่อนย้ายเข้าสู่โรงเชือดต่อไป โดยกระบวนการขออนุญาตเคลื่อนย้ายนั้น เกษตรกรจะต้องติดต่อประสานงานกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในพื้นที่ โดยแนบผลการตรวจ cloacal swab หาโรคไข้หวัดนกด้วยทุกครั้ง

4.4 บทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อของเจ้าหน้าที่

เนื่องจากการเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นลักษณะการเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญากับบริษัท ดังนั้น การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อจึงมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจากทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการร่วมกัน

4.4.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมภาคเอกชน แต่ละบริษัทที่เกษตรกรมีพันธะสัญญาร่วมด้วย จะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยง ซึ่งทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ ดูแล ให้คำปรึกษาในการเลี้ยงไก่เนื้อ ทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างโรงเรือน การจัดการฟาร์ม ขั้นตอนและวิธีการเลี้ยง ฯลฯ

4.4.2 เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ ปฏิบัติงานในฐานะเป็นผู้ตรวจประเมินฟาร์มเลี้ยงสัตว์ บทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อที่สำคัญ ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในฟาร์มอย่างถูกต้อง เพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์ในการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม

5. ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไก่เนื้อ

5.1 การเปรียบเทียบการเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนเปิดและโรงเรือนปิด

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกล่าวว่า จากสภาพการณ์ปัจจุบันการส่งออกไก่เนื้อของประเทศไทย มีการแข่งขันกันสูงมากขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มที่สูงขึ้นมาโดยตลอด รวมทั้งการนำเอามาตรการคุมเข้มในเรื่องของสารตกค้างมาใช้ ยิ่งผลักดันให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต้องปรับตัวในเรื่องดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดการการเลี้ยงไก่เนื้อโดยใช้โรงเรือนปิดจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้น

จากการศึกษาพบว่า การเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนเปิดขนาดเล็กและขนาดกลาง และการเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนปิดขนาดเล็กและขนาดกลางในรอบ 1 ปีการผลิต มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยโรงเรือนละ 29.39 27.21 26.82 และ 26.00 บาท/กิโลกรัม เมื่อพิจารณาถึงรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อที่เกษตรกรได้รับ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีรายได้สุทธิเฉลี่ยโรงเรือนละ -1.33 0.87 1.20 และ 2.01 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ เมื่อทำการวิเคราะห์ทางการเงินของการเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนเปิดขนาดเล็กและขนาดกลาง และการเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนปิดขนาดเล็กและขนาดกลางแล้ว พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเท่ากับ -651,092.52 1,589,568.02 1,591,346.37 และ 4,258,763.69 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) มีค่าเท่ากับ 0.97 1.04 1.07 และ 1.11 และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) เท่ากับร้อยละ 2.88 13.76 16.63 และ 31.77 ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2557)

จากตัววัดทางการเงินของการลงทุนดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อโรงเรือนเปิดขนาดเล็กไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน ในขณะที่การลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อโรงเรือนเปิดขนาดกลาง และการลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อโรงเรือนปิดขนาดเล็กและขนาดกลาง มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน และเมื่อวิเคราะห์ถึงความอ่อนไหวของโครงการทั้ง 3 ข้างต้น พบว่า การลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนเปิดขนาดกลาง เกษตรกรจะไม่สามารถลงทุนต่อไปได้ หากผลตอบแทนของ

การเลี้ยงไก่เนื้อลดลงมากกว่าร้อยละ 4.17 และหากต้นทุนของการเลี้ยงไก่เนื้อเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 4.35 ในขณะที่การลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อ โรงเรือนปิดขนาดเล็กและขนาดกลาง เกษตรกรจะไม่สามารถลงทุนต่อไปได้ ถ้าผลตอบแทนของการเลี้ยงไก่เนื้อลดลงมากกว่าร้อยละ 6.18 และ 9.76 และหากต้นทุนในการเลี้ยงไก่เนื้อเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 6.59 และ 10.81 ตามลำดับ

5.2 การเลี้ยงแบบอิสระ

กรณีที่เป็นกรเลี้ยงแบบอิสระไม่ได้มีพันธะสัญญากับบริษัท ผู้เลี้ยงหรือเกษตรกร ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการเลี้ยง นอกเหนือจากภาระในการก่อสร้างโรงเรือน อุปกรณ์ในการเลี้ยง ค่าสาธารณูปโภค และค่าแรงงานในการเลี้ยง ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อซื้อลูกไก่จากบริษัทผลิตลูกไก่ อาหาร เวชภัณฑ์ สารเสริมอาหาร วิตามิน วัคซีน เป็นต้น ซึ่งเมื่อเลี้ยงไก่ได้อายุประมาณ 35 วัน หรือน้ำหนักไก่ตั้งแต่ 1.5 กก/ตัว เกษตรกรจะต้องเป็นผู้หาตลาดในการรับซื้อผลผลิตเอง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะขายได้ราคาต่อหน่วยสูงกว่าการเลี้ยงแบบประกันราคากับบริษัท เนื่องจากการขายให้ตลาดโดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง แต่อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงในการเลี้ยงแบบอิสระย่อมมีมากกว่าการเลี้ยงแบบประกันราคา กรณีที่ราคาในตลาดมีความไม่แน่นอน อาจประสบปัญหาขาดทุนในการเลี้ยงได้เช่นเดียวกัน

5.3 การเลี้ยงแบบประกันราคา

บริษัทจะดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงให้แก่เกษตรกร โดยจะดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรที่มีพื้นที่การเลี้ยงสัตว์และอุปกรณ์การเลี้ยงของตนเอง ซึ่งหากผ่านการคัดเลือก บริษัทจะให้การสนับสนุนด้านพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ และยาสัตว์ รวมทั้งให้ความรู้ด้านวิธีการเลี้ยงแก่เกษตรกร โดยเกษตรกรจะได้รับค่าตอบแทนตามปริมาณสัตว์ที่เลี้ยงได้สำเร็จตามมาตรฐานของบริษัท

หลังจากที่จับไก่ออกหมดและปิดเล้า ทางบริษัทจะทำการคำนวณจ่ายผลตอบแทนให้กับเกษตรกร โดยจะใช้ค่าของอัตราการแลกเนื้อเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานของไก่เนื้อที่เลี้ยงได้ โดยค่ามาตรฐานที่ได้จะนำมาจาก การเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละพื้นที่ โดยดูจากสภาพแวดล้อม อุณหภูมิ ฤดูกาล เป็นตัวประกอบในแต่ละช่วง เวลาของการเลี้ยงด้วย เนื่องจากในฤดูหนาวจะมีค่ามาตรฐานของอัตราการแลกเนื้อต่ำกว่าฤดูร้อน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สายดา บุญโถม ฉันทนันท์ หลีกคำ และ ภัชรินทร์ ชาตัน (2551: 45-47) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรธุรกิจไก่เนื้อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า การผลิตไก่เนื้อเชิงการค้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน (contract farming) ทั้งในสัญญาการผลิต (production contract) และสัญญาการตลาด (marketing contract) เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่เนื้อ พบว่า มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 27.47 บาทต่อกิโลกรัม ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรเฉลี่ยเท่ากับ 26.26 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนคงที่ทั้งหมดเฉลี่ย 1.21 บาทต่อกิโลกรัม รายได้เฉลี่ยเท่ากับ 28.48 บาทต่อกิโลกรัม และกำไรสุทธิเท่ากับ 1.01 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรธุรกิจไก่เนื้อคือ ราคาขายไก่เนื้อ ราคาลูกไก่ ราคาอาหาร ค่าวัคซีน และยาป้องกันโรค ค่าไฟฟ้า ค่าวัสดุรองพื้น อัตราการแลกเนื้อ ค่าเสื่อมราคา โรงเรือนและอุปกรณ์ ขนาดของฟาร์ม มีผลกระทบต่อกำไรธุรกิจไก่เนื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) สำหรับปัญหาสำคัญของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อคือ คุณภาพลูกไก่ คุณภาพอาหาร ส่วนปัญหาด้านการตลาดคือ ได้รับเงินค่าไก่เนื้อล่าช้า ซึ่งเกษตรกรต้องนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าวัสดุรองพื้น เป็นต้น ดังนั้น บริษัทควรนำลูกไก่และอาหารที่มีคุณภาพดีเหมือนกันทุกรุ่น เปรียบเสมือนว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อนั้นเป็นเสมือนธุรกิจของบริษัทเอง เพื่อความอยู่รอดของเกษตรกรลูกไก่ ซึ่งจะส่งผลต่อธุรกิจของบริษัทประกันเอง

ประกิต สันติวิสุทธิ (2548) ศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อประเภทประกันราคาในโรงเรือนระบบปิดในจังหวัดสระบุรี พบว่า กรณีไม่มีไก่เนื้อตายและราคาอาหารไม่เปลี่ยนแปลง พบว่า อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน มีค่าเท่ากับ 1.1324 กรณีมีการตายของไก่เนื้อร้อยละ 2 เมื่อราคาอาหารเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 5 และ 10 ต่อปี อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่าเท่ากับ 1.0328, 0.9815 และ 0.8858 ตามลำดับ กรณีมีการตายของไก่เนื้อร้อยละ 3 เมื่อราคาอาหารเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3, 5 และ 10 ต่อปี อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่าเท่ากับ 1.0223, 0.9716 และ 0.8472 ตามลำดับ กรณีมีการตายของไก่เนื้อร้อยละ 4 เมื่อราคาอาหารเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3, 5 และ 10 ต่อปี อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่าเท่ากับ 1.0119, 0.9617 และ 0.8385 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรยังคงได้รับความคุ้มค่าจากการลงทุนและสมควรลงทุน กรณีไก่เนื้อตายร้อยละ 2, 3 และ 4 เมื่อราคาอาหารเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เท่านั้น

สายัน เทวัน (2540) ศึกษาเปรียบเทียบสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้เลี้ยงไก่เนื้อประเภทอิสระกับมีสัญญาผูกพันในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รายได้สุทธิจากการเลี้ยงไก่เนื้อต่อรุ่นต่อ

เดือน ขนาดของฟาร์ม แรงงานทั้งหมดในการเลี้ยงไก่เนื้อ สันเชื่อในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบอิสระกับแบบมีสัญญาผูกพัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบอิสระกับแบบมีสัญญามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แต่การได้รับข่าวสารทางการเกษตรไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ส่วนการใช้เทคโนโลยีในการผลิตไก่เนื้อในด้านอาหาร การให้อาหาร โรงเรือน อุปกรณ์การเลี้ยงไก่ การจัดการในฟาร์ม และการสุขาภิบาลต่างๆ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทั้ง 2 ประเภท มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรทั้ง 2 ประเภท คือ โรคติดต่อ ทำให้ไก่ตายเป็นจำนวนมาก แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจำหน่ายไก่เนื้อออกสู่ตลาดแต่อย่างใด ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ (76.9%) ต้องการความช่วยเหลือ เพราะเกษตรกรขาดปัจจัยการผลิต ปัญหาอื่นๆ ก็มี เช่น ราคาวัตถุดิบอาหารมีราคาแพง และราคาไก่เนื้อไม่ดี

ศิริลักษณ์ กวีกรณ์ (2540) ศึกษาปัญหาการจัดการฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ต้นทุนของการเลี้ยงไก่ที่สูง คือ ส่วนสำคัญของการเบี่ยงเบนของผลกำไรไปจากข้อมูลที่คาดหวัง ปัญหาอื่นๆ ที่รองลงไป ได้แก่ ปัญหาความรู้ในการเลี้ยงไก่ไม่ดีพอ ปัญหาอัตราการตายระดับสูงมาก ปัญหาคุณภาพไก่เนื้อต่ำ และปัญหาการจัดการฟาร์มไก่เนื้อไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาเหล่านี้ส่วนใหญ่เนื่องมาจากการขาดประสบการณ์และการศึกษาของเกษตรกร

สิทธิโชค บุญสม (2554) ศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

1. ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต โดยภาพรวมพบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาเรื่องวัสดุรองพื้น เช่น แกลบ
2. ปัญหาด้านความรู้ในการจัดการฟาร์มและการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยภาพรวมพบปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านการวินิจฉัยโรคที่เกิดกับไก่เนื้อ
3. ปัญหาด้านโรคที่พบในไก่เนื้อ โดยภาพรวมพบปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อจำแนกตามรายข้อ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาโรคท้องมาน
4. สาเหตุที่ทำให้ไก่ป่วยหรือติดเชื้อได้ง่าย โดยภาพรวมพบปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ การกกลูกไก่ไม่เหมาะสม
5. สาเหตุจากภาวะทางเศรษฐกิจ ตัวแปรทางสังคม จิตวิทยา และการระบาดของโรคไข้หวัดนก โดยภาพรวมพบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาด้านผลกระทบจากความหวาดกลัวโรคไข้หวัดนกของผู้บริโภคเนื้อไก่

6. ผลจากการเปรียบเทียบระดับของปัญหา จำแนกตามประเภทฟาร์ม พบว่า สาเหตุที่ทำให้ไก่ป่วย และสาเหตุจากภาวะทางเศรษฐกิจ ตัวแปรทางสังคม จิตวิทยาและการระบาดของโรค ไข่หัวคนกไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ปัญหาด้านความรู้ในการจัดการฟาร์ม และปัญหาด้านโรค พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ผลจากการเปรียบเทียบระดับของปัญหา จำแนกตามขนาดฟาร์ม พบว่า ปัญหาด้านความรู้ในการจัดการฟาร์ม ปัญหาด้านโรคที่พบในไก่เนื้อ และสาเหตุที่ทำให้ไก่ป่วย ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนปัญหาด้านต้นทุนการผลิตและสาเหตุจากภาวะทางเศรษฐกิจ ตัวแปรทางสังคม จิตวิทยาและการระบาดของโรคไข่หัวคนก พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการที่เลี้ยงไก่เนื้อเพื่ออุตสาหกรรมที่ขึ้นทะเบียนได้รับการรับรองฟาร์มจากกรมปศุสัตว์ ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีการเลี้ยงไก่เนื้อในพื้นที่ทั้งหมด 9 อำเภอ จาก 11 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ หล่มสัก หล่มเก่า เขาค้อ ชนแดนหนองไผ่ บึงสามพัน วิเชียรบุรี และศรีเทพ จำนวน 174 ฟาร์ม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 118 ฟาร์ม กำหนดขนาดโดยการใช้อัตราสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ใช้วิธีการแบบแบ่งชั้นภูมิและกำหนดสัดส่วน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นอำเภอละ 1 ตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงกำหนดสัดส่วน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างของทุกอำเภอ ได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

อำเภอ	จำนวนประชากร (ฟาร์ม)	จำนวนตัวอย่าง (ฟาร์ม)
เมือง	83	52
หล่มสัก	19	15
หล่มเก่า	19	15
เขาค้อ	3	2
ชนแดน	8	5
หนองไผ่	24	18
บึงสามพัน	4	2
วิเชียรบุรี	8	5
ศรีเทพ	6	4

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 องค์ประกอบของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพของคนในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือนในภาคการเกษตร รายจ่ายรวมของครัวเรือน สภาพะหนี้สินของครัวเรือน หนี้สินรวมของครัวเรือน พื้นที่การถือครองทางการเกษตร การเป็นสมาชิกและการมีตำแหน่งทางสังคม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นเป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว และคำถามปลายเปิดคือแบบให้กรอกข้อมูล

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย ขนาดฟาร์ม จำนวนโรงเรือน ลักษณะโรงเรือน ประสิทธิภาพในการเลี้ยง จำนวนแรงงานภายในฟาร์ม ลักษณะการเลี้ยง จำนวนรอบการเลี้ยงต่อปี จำนวนรอบการเลี้ยง จำนวนไก่ และการพักเล้า และการจัดการอื่นๆ ภายในฟาร์ม ซึ่งได้แก่ แหล่งที่มาของลูกไก่ วัสดุรองพื้น อาหาร แหล่งน้ำ ระยะเวลาในการเลี้ยงแต่ละรุ่น ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นเป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว

ตอนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย โครงสร้างและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงเรือน ต้นทุน ผลตอบแทน รายได้ และภาระหนี้สินในการเลี้ยงไก่เนื้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นเป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว และคำถามปลายเปิดให้กรอกข้อมูล

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ ประกอบด้วย 4 กลุ่มคำถาม ได้แก่

4.1 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อด้านองค์ประกอบฟาร์ม หมายถึง การให้ความรู้ และคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านองค์ประกอบฟาร์ม

4.2 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อด้านกาจัดการฟาร์ม หมายถึง การให้ความรู้และคำแนะนำแก่เกษตรกรในการปฏิบัติภายในฟาร์มได้อย่างถูกต้องในด้านต่างๆ

4.3 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อแก่เกษตรกรด้านการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ ได้แก่ การให้ความรู้ และให้คำปรึกษา ตลอดจนช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเสนอแนะแนวทางการแก้ไขป้องกันกรณีเกิดโรคขึ้นในฟาร์ม

4.4 การจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างถูกวิธีเกี่ยวกับ การเก็บและทำลายซากไก่ การทำลายวัสดุรองพื้น การจัดการน้ำเสียภายในฟาร์ม การทำความสะอาดรอบโรงเรือน และการควบคุมกำจัดสัตว์พาหะ

ลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด ส่วนคำตอบจำแนกระดับความพึงพอใจเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง และน้อย โดยการหาค่าคะแนน ตามเกณฑ์ดังนี้

ความพึงพอใจน้อย ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1

ความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2

ความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3

ตอนที่ 5 ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกรต่อการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ ลักษณะปลายเปิดให้เลือกตอบ

จำแนกระดับปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง และน้อย โดยนำมาหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

มีปัญหาน้อย ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1

มีปัญหাপานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2

มีปัญหามาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3

2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยการกำหนดตัวแปรที่ต้องการในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว จึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดตัวแปรในแต่ละประเด็นตามที่กำหนดไว้ หลังจากนั้น นำตัวแปรตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นคำถาม ซึ่งคำถามประกอบด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) คำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือคำถามปิด
- 2) คำถามประเภทเปิด โอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลอย่างเต็มที่หรือคำถามปลายเปิด

2.3 การทดสอบเครื่องมือการวิจัย

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ (content validity)

ทำก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้น สามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการ ครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา ความเข้าใจตรงกับข้อคำถาม โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำให้เกิดความสมบูรณ์ ก่อนจะนำไปทดสอบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อต่อไป

2.3.2 การทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ (reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปทำการทดสอบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 ราย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลปรากฏว่าแบบสัมภาษณ์มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังนี้

- 1) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.780
- 2) ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.754

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การเตรียมการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยต้องเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล และการเดินทาง เช่น ปากกา กล้องถ่ายภาพ เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำที่จะไปเก็บข้อมูล

3.2 การสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม 2557 โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูลดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะให้เกษตรกรทำการตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินแบบสัมภาษณ์ อธิบายคำถามที่มีในแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เข้าใจง่าย พยายามให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอบในประเด็นของแบบสัมภาษณ์

3.2.4 เริ่มดำเนินการทำแบบสัมภาษณ์ อธิบายคำถามที่มีในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เข้าใจ

3.3 การสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีการปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.3.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากตัวอย่าง มาทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.3.2 กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการการผลิตไก่เนื้อแก่เกษตรกรในจังหวัด เพชรบูรณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบ ตาราง ตามลำดับดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร
- ตอนที่ 2 สภาพการผลิตไก่เนื้อ
- ตอนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตไก่เนื้อ
- ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ
- ตอนที่ 5 ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพของคนในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นข้อมูลส่วนบุคคลดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

1.1.1 เพศ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.9 เป็นเพศชาย และร้อยละ 33.1 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40.7 อยู่ในช่วงอายุ 41-50ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 27.1 อยู่ในช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี โดยค่าเฉลี่ยอายุของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 46.97 ปี

1.1.3 สถานภาพการสมรส จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 9.3 มีสถานภาพโสด และส่วนใหญ่คือร้อยละ 90.7 มีสถานภาพสมรส

1.1.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัว จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 67.8 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน รองลงมาคือร้อยละ 23.7 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 คน โดยค่าเฉลี่ยของจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ที่ 4.1 คน

1.1.5 ระดับการศึกษา จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.0 จบการศึกษา ชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 17.8 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.3 จบปริญญาตรีหรือสูงกว่า ร้อยละ 11.9 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.หรือเทียบเท่า และร้อยละ 5.1 จบการศึกษาชั้นอื่นๆ

1.1.6 การประกอบอาชีพของคนในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 29.2 มีการประกอบอาชีพทำไร่ รองลงมาคือร้อยละ 24.5 ประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 15.2 ประกอบอาชีพทำสวน และที่เหลือมีการประกอบอาชีพ ได้แก่ ค้าขาย รับราชการ และการให้บริการทางการเกษตร

1.1.7 แรงงานในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 65.3 มีจำนวน แรงงาน 1-2 คน รองลงมาคือ ร้อยละ 27.9 มีจำนวนแรงงาน 3-4 คน ส่วนน้อยเพียงร้อยละ 0.8 มีจำนวนแรงงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป และค่าเฉลี่ยจำนวนแรงงานในครัวเรือนอยู่ที่ 2.58 คน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	n = 118	
					ต่ำสุด	สูงสุด
เพศ						
ชาย	79	66.9				
หญิง	39	33.1				
อายุ			46.97	8.52	27	68
40 ปีหรือน้อยกว่า	32	27.1				
41 - 50 ปี	48	40.7				
51 - 60 ปี	30	25.4				
61 ปี หรือมากกว่า	8	6.8				
สถานภาพการสมรส						
โสด	11	9.3				
สมรส	107	90.7				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			4.1	1.194	2	10
3 คนหรือน้อยกว่า	35	29.7				
4 - 6 คน	80	67.8				
7 - 9 คน	2	1.6				
10 คน หรือมากกว่า	1	0.8				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 118						
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	46	39.0				
มัธยมศึกษาตอนต้น	21	17.8				
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. หรือเทียบเท่า	14	11.9				
อนุปริญญา/ปวส./เทียบเท่า	13	11.0				
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	18	15.3				
อื่นๆ	6	5.1				
การประกอบอาชีพของคนในครัวเรือน						
ทำนา	29	24.5				
ทำสวน	18	15.2				
ทำไร่	35	29.7				
ค้าขาย	4	3.3				
รับราชการ	11	9.3				
ให้บริการทางการเกษตร	3	2.5				
รับจ้างนอกภาคการเกษตร	7	5.9				
จำนวนแรงงานในครัวเรือน			2.58	1.16	1	10
2 คนหรือน้อยกว่า	77	65.3				
3 - 4 คน	33	27.9				
5 - 6 คน	7	5.9				
7 คนหรือมากกว่า	1	0.8				

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือนในภาคการเกษตร รายจ่ายรวมของครัวเรือน สภาพหนี้สินของครัวเรือน หนี้สินรวมของครัวเรือน พื้นที่การถือครองทางการเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 รายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็น

ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ (รายได้จากภาคเกษตร) ดังตาราง 4.2

- 1) รายได้จากการทำงาน เกษตรกรร้อยละ 19.4 มีรายได้จากการทำงาน โดยร้อยละ 7.6 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 5.9 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 1.7 มีรายได้ ระหว่าง 100,001 – 150,000บาท ทั้งนี้รายได้จากการทำงานเฉลี่ยเท่ากับ 120,478.26 บาท
- 2) รายได้จากการทำงาน เกษตรกรร้อยละ 15.2 มีรายได้จากการทำงาน โดยร้อยละ 9.3 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 3.4 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 1.7 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ทั้งนี้ รายได้จากการทำงานเฉลี่ยเท่ากับ 97,555.56 บาท
- 3) รายได้จากการทำงาน เกษตรกรร้อยละ 29.7 มีรายได้จากการทำงาน โดยร้อยละ 10.2 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ซึ่งเท่ากับเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ร้อยละ 6.8 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และส่วนร้อยละ 2.5 มีรายได้ ระหว่าง 100,001 – 150,000บาท ทั้งนี้ รายได้จากการทำงาน เฉลี่ยเท่ากับ 235,942.86 บาท
- 4) รายได้จากเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรทุกรายมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 97.5 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท และมีเกษตรกรจำนวนไม่มากนักคือ ร้อยละ 1.7 มีรายได้ระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท และร้อยละ 0.8 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 150,000 ทั้งนี้ รายได้เฉลี่ยในการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร เท่ากับ 854,572.03 บาท
- 5) รายได้อื่นๆ เกษตรกรร้อยละ 1.7 มีรายได้จากแหล่งอื่น โดยทั้งหมดมีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และค่าเฉลี่ยของรายได้อื่น เท่ากับ 25,000 บาท
- 6) รายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 97.5 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท และมีจำนวนเล็กน้อย คือ ร้อยละ 1.7 มีรายได้ระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท และร้อยละ 0.8 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 150,000 ทั้งนี้ รายได้เฉลี่ยภาคการเกษตรของเกษตรกร เท่ากับ 1,000,000 บาท

ตารางที่ 4.2 รายได้ครัวเรือนภาคการเกษตร

n = 118						
รายได้	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D	สูงสุด	ต่ำสุด
รายได้จากการทำนา	23	19.4	120,478.26	135,739.68	600,000	10,000
≤ 50,000	9	7.6				
50,001 – 100,000	7	5.9				
100,001 -150,000	2	1.7				
≥150,001	5	4.2				
รายได้จากการทำสวน	18	15.2	97,555.56	182,001.68	800,000	1,000
≤ 50,000	11	9.3				
50,001 – 100,000	4	3.4				
100,001 -150,000	2	1.7				
≥150,001	1	0.8				
รายได้จากการทำไร่	35	29.7	235,942.86	247,874.18	800,000	15,000
≤ 50,000	8	6.8				
50,001 – 100,000	12	10.2				
100,001 -150,000	3	2.5				
≥150,001	12	10.2				
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์	118	100.0	854,572.03	986,274.73	6,804,000	100,000
50,001 – 100,000	2	1.7				
100,001 -150,000	1	0.8				
≥150,001	115	97.5				
รายได้อื่นๆ	2	1.7	25,000	7,071.06	30,000	20,000
≤ 50,000	2	1.7				
รายได้รวมภาคเกษตร	118	100.0	1,000,000	1,098,455.31	6,804,000	100,000
50,001 – 100,000	2	1.7				
100,001 -150,000	1	0.8				
≥150,001	115	97.5				

1.2.2 รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็น ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจ (รายได้นอกภาคเกษตร) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.3

1) รายได้จากการรับจ้าง เกษตรกรร้อยละ 5.8 มีรายได้จากการรับจ้าง โดย ร้อยละ 3.4 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ส่วนที่เหลือ จำนวนเท่ากันทั้งหมด คือ ร้อยละ 0.8 มีรายได้ ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และระหว่าง 100,001 – 150,000 เช่นเดียวกับ เกษตรกรที่มีรายได้จากการรับจ้าง มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยของรายได้จากการรับจ้าง คือ 91,700 บาท

2) รายได้จากการรับราชการ เกษตรกรร้อยละ 9.3 มีรายได้จากการรับราชการ โดยร้อยละ 5.9 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท คือร้อยละ 1.7 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และ ร้อยละ 0.8 มีรายได้ ระหว่าง 100,001 – 150,000บาท เช่นเดียวกับ เกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยของรายได้จากการรับราชการ คือ 258,000 บาท

3) รายได้จากการค้าขาย เกษตรกรร้อยละ 6.7 มีรายได้จากการค้าขาย โดย ร้อยละ 2.5 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท เช่นเดียวกับเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 100,001 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 25 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ค่าเฉลี่ยของรายได้จากการค้าขาย คือ 262,000 บาท

4) รายได้อื่นๆ เกษตรกรร้อยละ 1.7 มีรายได้จากแหล่งอื่น โดยร้อยละ 50.0 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และร้อยละ 1.7 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยของรายได้อื่น คือ 102,500 บาท

5) รายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 18.5 มีรายได้จากการประกอบการนอกภาคการเกษตร โดยเกษตรกรร้อยละ 9.2 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ร้อยละ 4.3 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และ ร้อยละ 2.5 จำนวนเท่ากัน ที่มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และ 100,001 -150,000 บาท โดยค่าเฉลี่ยของรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร คือ 253,654.55 บาท

ตารางที่ 4.3 รายได้ของครุวีเรียนนอกภาคการเกษตร

n = 118						
รายได้	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
รายได้จากการรับจ้าง	7	5.8	91,700	126,704.005	360,000	2,000
≤ 50,000	4	3.4				
50,001 – 100,000	1	0.8				
100,001 -150,000	1	0.8				
≥150,001	1	0.8				
รายได้จากการรับราชการ	11	9.3	258,000	161,120.621	500,000	12,000
≤ 50,000	1	0.8				
50,001 – 100,000	2	1.7				
100,001 -150,000	1	0.8				
≥150,001	7	5.9				
รายได้จากการค้าขาย	8	6.7	262,000	405,805.174	1,200,000	5,000
≤ 50,000	3	2.5				
50,001 – 100,000	2	1.7				
≥100,001	3	2.5				
รายได้อื่นๆ	2	1.6	102,500	137,885.822	200,000	5,000
≤ 50,000	1	0.8				
≥150,001	1	0.8				
รายได้รวมนอกภาคเกษตร	22	18.5	253,654.55	270,549.981	1,200,000	8,000
≤ 50,000	5	4.3				
50,001 – 100,000	3	2.5				
100,001 -150,000	3	2.5				
≥150,001	11	9.2				

1.2.3 รายได้ทั้งหมดของครุวีเรียน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเกือบกึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 45.7 มีรายได้ ระหว่าง 500,001 – 1,00,000บาท รองลงมาคือร้อยละ 29.7 มีรายได้น้อยกว่า หรือเท่ากับ 500,000 บาท และร้อยละ 11.0 มีรายได้ระหว่าง 1,000,001 – 1,500,000 บาท โดย ค่าเฉลี่ยของรายได้ทั้งหมดของครุวีเรียนคือ 1,047,694.07 บาท

ตารางที่ 4.4 รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน			1,047,694.07	1,148,327.129	7,104,000	100,000
≤ 500,000	35	29.7				
500,001- 1,000,000	54	45.7				
1,000,001 – 1,500,000	13	11.0				
1,500,001 – 2,000,000	7	5.9				
≥2,00,001	9	7.6				

n = 118

1.2.4 รายจ่ายของครัวเรือนในภาคการเกษตร จากการศึกษาจ่ายของครัวเรือนในภาคเกษตร พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ รายละเอียดตามตารางที่ 4.5

1) รายจ่ายจากการทำนา เกษตรกรร้อยละ 23.7 มีรายจ่ายจากการทำนา โดยร้อยละ 15.3 มีรายจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมาคือร้อยละ 5.9 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 2.5 มีรายจ่าย 100,001 บาทหรือมากกว่า ทั้งนี้รายจ่ายจากการทำนาเฉลี่ย คือ 43,785.71 บาท

2) รายจ่ายจากการทำไร่ เกษตรกร ร้อยละ 29.7 มีรายจ่ายจากการทำไร่ โดยร้อยละ 18.7 มีรายจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 8.5 มีรายจ่ายมากกว่าหรือเท่ากับ 100,001 บาท และร้อยละ 2.5 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 – 100,000 ทั้งนี้รายจ่ายจากการทำไร่เฉลี่ย คือ 90,888.89 บาท

3) รายจ่ายจากการทำสวน เกษตรกรร้อยละ 15.2 มีรายจ่ายจากการทำสวน โดยร้อยละ 11.9 มีรายจ่ายจากการทำสวนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และร้อยละ 3.3 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 บาทหรือมากกว่า ทั้งนี้ รายจ่ายจากการทำสวนเฉลี่ย คือ 35,055.56 บาท

4) รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรทุกรายมีรายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.0 มีรายจ่ายมากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท รองลงมาคือร้อยละ 8.5 มีรายจ่ายระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท และร้อยละ 6.8 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ทั้งนี้ รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย คือ 437,538.14 บาท

5) รายจ่ายอื่นๆ เกษตรกรร้อยละ 3.3 มีรายจ่ายอื่นๆ โดยร้อยละ 1.7 มีรายจ่ายอื่นๆ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และเกษตรกรร้อยละ 0.8 มีรายจ่ายอื่นระหว่าง 50,001 –

100,000 บาท เช่นเดียวกับเกษตรกรที่มีรายจ่ายอื่นระหว่าง 100,001 – 150,000 ทั้งนี้ รายจ่ายอื่นเฉลี่ยคือ 67,000 บาท

6) รายจ่ายรวมของครัวเรือนภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.0 มีรายจ่ายรวมภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 20.0 มีรายจ่ายระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท และมีเกษตรกรร้อยละ 2.5 มีรายจ่าย ระหว่าง 1,000,001 – 1,500,000 บาท ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยรายจ่ายรวมของครัวเรือน เท่ากับ 433330.51 บาท

ตารางที่ 4.5 รายจ่ายของครัวเรือนภาคการเกษตร

n = 118						
รายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
รายจ่ายจากการทำนา	28	23.7	43,785.71	45,322.186	150,000	3,000
≤ 50,000	18	15.3				
50,001 – 100,000	7	5.9				
>100,001	3	2.5				
รายจ่ายจากการทำไร่	35	29.7	90,888.89	96,874.227	400,000	5,000
≤ 50,000	22	18.7				
50,001 – 100,000	3	2.5				
≥100,001	10	8.5				
รายจ่ายจากการทำสวน	18	15.2	35,055.56	32,173.193	100,000	1,000
≤ 50,000	14	11.9				
>50,001	4	3.3				
รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์	118	100.0	437,538.14	522,678.17	4,000,000	30,000
≤ 50,000	2	1.6				
50,001 – 100,000	8	6.8				
100,001 -150,000	10	8.5				
≥150,001	98	83.0				

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
รายจ่ายอื่นๆ	4	3.3	67,000	70,185.469	150,000	3,000
≤ 50,000	2	1.7				
50,001 – 100,000	1	0.8				
≥ 100,001	1	0.8				
รายจ่ายรวมของ ครัวเรือน			433,330.51	358,828.53	2,500,000	30,000
ภาคการเกษตร						
≤ 500,000	92	77.9				
500,001- 1,000,000	20	16.9				
1,000,001 – 1,500,000	3	2.5				
1,500,001 – 2,000,000	2	1.7				
≥ 2,00,001	1	0.8				

1.2.5 สถานะหนี้สินของครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีหนี้สินจากแหล่งเงินทุน เช่น สหกรณ์ ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน ญาติหรือเพื่อนบ้าน รายละเอียดสถานะหนี้สินตามตารางที่ 4.6

1) สหกรณ์ เกษตรกรร้อยละ 3.3 มีหนี้สินกับสหกรณ์ โดยร้อยละ 2.5 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ที่เหลือร้อยละ 0.8 มีหนี้สิน 50,001 บาทหรือมากกว่า ทั้งนี้หนี้สินสหกรณ์เฉลี่ยคือ 47,500 บาท

2) ธ.ก.ส.หรือสถาบันทางการเงิน เกษตรกรร้อยละ 68.6 มีหนี้สินกับธ.ก.ส.หรือสถาบันการเงิน โดยร้อยละ 48.3 มีหนี้สินมากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท รองลงมาคือร้อยละ 9.3 มีหนี้สินระหว่าง 500,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 6.8 มีหนี้สินระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท มีเพียงร้อยละ 4.2 ที่มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ทั้งนี้ หนี้สินกับธ.ก.ส.หรือสถาบันการเงิน เฉลี่ยคือ 524,580.25 บาท

3) กองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 22.0 มีหนี้สินกับกองทุนหมู่บ้าน โดยร้อยละ 17.8 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 3.4 มีหนี้สินระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 0.8 มีหนี้สินมากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ทั้งนี้ หนี้สินกับกองทุนหมู่บ้าน เฉลี่ย คือ 111,538.46 บาท

4) นายทุน เกษตรกรร้อยละ 4.9 มีหนี้สินกับนายทุน โดยร้อยละ 2.5 มีหนี้สินมากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ร้อยละ 0.8 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท เช่นเดียวกับ หนี้สินระหว่าง 50,001 – 100,000 และ 100,001 บาทหรือมากกว่า ทั้งนี้ หนี้สินกับนายทุนเฉลี่ย คือ 194,000 บาท

5) บริษัท ห้าง ร้าน เกษตรกรร้อยละ 5.๓ มีหนี้สินกับบริษัท ห้าง ร้าน โ โดยร้อยละ 3.4 มีหนี้สินมากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ร้อยละ 1.7 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และร้อยละ 0.8 มีหนี้สินระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ทั้งนี้ หนี้สินกับบริษัท ห้าง ร้าน เฉลี่ยคือ 302,000 บาท

6) ญาติ/เพื่อนบ้าน เกษตรกรร้อยละ 9.3 มีหนี้สินกับญาติหรือเพื่อนบ้าน โดยร้อยละ 5.1 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมาคือร้อยละ 3.4 มีหนี้สินระหว่าง 100,001 บาทหรือมากกว่า และร้อยละ 0.๓ มีหนี้สินระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ทั้งนี้ หนี้สินกับญาติหรือเพื่อนบ้านเฉลี่ยคือ 164090.91 บาท

7) หนี้สินรวมของครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 74.7 มีภาวะหนี้สิน โดยประมาณกึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 52.5 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 11.2 มีหนี้สินระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาทและ ร้อยละ 4.2 มีหนี้สินระหว่าง 1,000,001 – 1,500,000 บาท ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 1,500,000 บาท มีเพียงร้อยละ 6.8 ทั้งนี้ หนี้สินรวมของครัวเรือนเฉลี่ย คือ 554,000 บาท รายละเอียดตามตาราง 4.6

ตารางที่ 4.6 สภาวะหนี้สินของครัวเรือน

n = 118

แหล่งหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
สหกรณ์	4	3.3	47,500	38,622.101	100,000	10,000
≤ 50,000	3	2.5				
>50,001	1	0.8				
ข.ก.ส./สถาบันการเงิน	81	68.6	524,580.25	750,796.425	4,000,000	6,000
≤ 50,000	5	4.2				
50,001 – 100,000	11	9.3				
100,001 -150,000	8	6.8				
≥150,001	57	48.3				
กองทุนหมู่บ้าน	26	22.0	111,538.46	395,837.768	2,050,000	10,000
≤ 50,000	21	17.8				
50,001 – 100,000	4	3.4				
>100,001	1	0.8				
นายทุน	6	4.9	194,000	165,239.725	500,000	15,000
≤ 50,000	1	0.8				
50,001 – 100,000	1	0.8				
100,001 -150,000	1	0.8				
≥150,001	3	2.5				
บริษัท ห้าง ร้าน	7	5.9	302,000	275,202.350	700,000	14,000
≤ 50,000	2	1.7				
50,001 – 100,000	1	0.8				
≥100,001	4	3.4				
ญาติ/เพื่อนบ้าน	11	9.3	164,090.91	175,111.082	400,000	12,000
≤ 50,000	6	5.1				
50,001 – 100,000	1	0.8				
≥100,001	4	3.4				

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

แหล่งหนี้สิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
หนี้สินรวม	88	74.7	554,000	788,456.32	4,050,000	1,0000
≤ 500,000	62	52.5				
500,001- 1,000,000	13	11.2				
1,000,001 – 1,500,000	5	4.2				
1,500,001 – 2,000,000	4	3.4				
≥2,00,001	4	3.4				

1.2.6 พื้นที่ถือครองในการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีบางส่วนประกอบกิจการเลี้ยงไก่เนือบนพื้นที่เช่า หรือพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำฟรีรายละเอียดยตามตาราง 4.7

1) **พื้นที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์** เกษตรกรร้อยละ 94.9 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์พื้นที่ทางการเกษตร โดยร้อยละ 5.0 มีพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 51 ไร่ ร้อยละ 44.9 มีพื้นที่ระหว่าง 6-20 ไร่ ร้อยละ 31.4 มีพื้นที่ระหว่าง 21-50 ไร่ โดยมีเพียงร้อยละ 13.6 ที่มีที่ดินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ โดยเฉลี่ยพื้นที่ที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ คือ 22.78 ไร่

2) **พื้นที่เช่า** เกษตรกรเพียงร้อยละ 6.8 เช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร โดยร้อยละ 4.3 เช่าพื้นที่ระหว่าง 6-20 ไร่ ร้อยละ 1.7 เช่าพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ และร้อยละ 0.8 เช่าพื้นที่ 21 ไร่หรือมากกว่า โดยเฉลี่ยพื้นที่ที่เช่าเพื่อทำการเกษตร คือ 18.25 ไร่

3) **พื้นที่บุคคลอื่นให้ทำฟรี** เกษตรกรเพียงร้อยละ 5.9 ทำการเกษตรบนพื้นที่ผู้อื่นให้ทำฟรี โดยร้อยละ 3.4 มีพื้นที่ 20 ไร่หรือน้อยกว่า และร้อยละ 2.5 มีพื้นที่ 21 ไร่หรือมากกว่า โดยเฉลี่ยพื้นที่ที่บุคคลอื่นให้ทำฟรี คือ 26.14 ไร่

ตารางที่ 4.7 พื้นที่ถือครองในการเกษตร

n = 118						
ขนาดพื้นที่ถือครอง	จำนวน	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
พื้นที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์	112	94.9	22.78	21.841	140	2
≤ 5 ไร่	16	13.6				
6 – 20 ไร่	53	44.9				
21 – 50 ไร่	37	31.4				
≥ 51 ไร่	6	5.0				
พื้นที่เช่า (ไร่)	8	6.8	18.25	20.148	66	5
≤ 5 ไร่	2	1.7				
6 – 20 ไร่	5	4.3				
≥ 21 ไร่	1	0.8				
พื้นที่บุคคลอื่นให้ทำฟรี	7	5.9	26.14	16.886	50	10
≤ 20 ไร่	4	3.4				
≥ 21 ไร่	3	2.5				

หมายเหตุ การถือครองที่ดิน เกษตรกรมีมากกว่า 1 ประเภท

1.3 สถานภาพทางสังคม จากตารางที่ 4.8 การศึกษาวิเคราะห์ พบว่า

1.3.1 การมีตำแหน่งทางการปกครอง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเพียงร้อยละ 5.9 ที่มีตำแหน่งทางการปกครอง โดยร้อยละ 5.1 เป็นนายกหรือสมาชิกอบต. และร้อยละ 0.8 เป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน

1.3.2 ตำแหน่งทางสังคม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.4 ไม่มีตำแหน่งในสังคมใดๆในหมู่บ้าน โดยมีเพียงส่วนน้อยที่มีสถานภาพทางสังคมคือ ร้อยละ 5.1 มีตำแหน่งด้านการปกครอง ร้อยละ 3.4 ด้านการสาธารณสุข ร้อยละ 1.7 ด้านศาสนา และร้อยละ 0.8 ด้านการศึกษา

1.3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 89.0 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ มีเพียงร้อยละ 5.9 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ และร้อยละ 5.1 เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.8 สถานภาพทางสังคมของเกษตรกร

n = 118		
สถานภาพทางสังคม	จำนวน	ค่าร้อยละ
การมีตำแหน่งทางการปกครอง	7	5.9
นายก/สมาชิก อบต.	6	5.1
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	1	0.8
ตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
ด้านการปกครอง	6	5.1
ด้านการศึกษา	1	0.8
ด้านการศาสนา	2	1.7
ด้านการสาธารณสุข	4	3.4
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	109	92.4
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		
กลุ่มสหกรณ์	7	5.9
กลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน	6	5.1
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ	105	89.0

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตไก่เนื้อ

จากการศึกษาสภาพการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้เก็บขนาดฟาร์ม จำนวนโรงเรือน ลักษณะโรงเรือน ประสิทธิภาพในการเลี้ยง จำนวนแรงงานภายในฟาร์ม ลักษณะการเลี้ยง จำนวนรอบการเลี้ยงต่อปี จำนวนรอบการเลี้ยง จำนวนไก่ และการพักเล้า และการจัดการอื่นๆภายในฟาร์ม ซึ่งได้แก่ แหล่งที่มาของลูกไก่ วัสดุรองพื้น อาหาร แหล่งน้ำ ระยะเวลาในการเลี้ยงแต่ละรุ่น แสดงดังตาราง 4.9

2.1 ขนาดฟาร์ม ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ร้อยละ 49.9 มีขนาดพื้นที่ 4-10 ไร่ รองลงมาคือร้อยละ 40.6 มีขนาดฟาร์มน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ไร่ และ ร้อยละ 4.9 มีขนาดพื้นที่ 21-40 ไร่ โดยฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่เฉลี่ย 6.42 ไร่

2.2 จำนวนโรงเรือน ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ร้อยละ 71.2 มีจำนวนโรงเรือน 1 โรงเรือน รองลงมาคือร้อยละ 17.8 มีจำนวนโรงเรือน 2 โรงเรือน และร้อยละ 5.1 มีจำนวนโรงเรือน 3 ทั้งนี้ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์มีจำนวน โรงเรือนเฉลี่ย 1.56 โรงเรือน

2.3 ลักษณะโรงเรือน ทุกฟาร์มเป็นโรงเรือนระบบปิด

2.4 ประสิทธิภาพการเลี้ยงไก่เนื้อ จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.3 มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงไก่เนื้อ 6-10 ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 41.5 มีประสิทธิภาพ 11-15 ปี และ ร้อยละ 10.1 มีประสิทธิภาพการเลี้ยงไก่เนื้อ 1-5 ปี ทั้งนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิภาพในการทำฟาร์มเฉลี่ย 10.64 ปี

2.5 จำนวนแรงงานภายในฟาร์ม จากการศึกษาพบว่า ฟาร์มไก่เนื้อส่วนใหญ่ร้อยละ 63.5 มีแรงงาน 1-2 คน รองลงมาคือ ร้อยละ 29.7 มีแรงงาน 3-5 คน และ ร้อยละ 5.8 มีแรงงาน 6-10 คน โดยจำนวนแรงงานเฉลี่ยภายในฟาร์ม คือ 2.81 คน

2.6 ลักษณะการเลี้ยง การศึกษาพบว่าฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ร้อยละ 97.5 มีการเลี้ยงแบบพันธสัญญากับบริษัท ที่เหลือเป็นการเลี้ยงแบบอิสระ

2.7 จำนวนรอบการเลี้ยงต่อปี จากการศึกษาพบว่าฟาร์มไก่เนื้อส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.9 มีจำนวนรอบการเลี้ยง 5-6 ปี ที่เหลือร้อยละ 22.1 มีจำนวนรอบการเลี้ยง 3-4 ปี ทั้งนี้ มีจำนวนรอบการเลี้ยงต่อปีโดยเฉลี่ยคือ 4.95 รอบ

2.8 จำนวนไก่ในฟาร์ม จากการศึกษาพบว่าฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ร้อยละ 54 เลี้ยงไก่จำนวน 10,001 – 20,000 ตัว รองลงมาคือร้อยละ 21 เลี้ยงไคน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 ตัว และ ร้อยละ 19 เลี้ยงไก่ 20,001 – 50,000 ตัว โดยจำนวนการเลี้ยงเฉลี่ย คือ 19,648.31 ตัว

2.9 การพักเล้าระหว่างการเลี้ยง จากการศึกษาพบว่าฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ร้อยละ 44.9 พักเล้า 26-35 วัน รองลงมาคือร้อยละ 43.2 พักเล้า 16-25 วัน และร้อยละ 8.4 พักเล้าตั้งแต่ 36 วันขึ้นไป ทั้งนี้จำนวนวันการพักเล้าเฉลี่ย คือ 26.79 วัน

2.10 แหล่งที่มาของลูกไก่ จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 96.6 ได้รับลูกไก่มาจากบริษัทที่มีพันธสัญญา ที่เหลือร้อยละ 3.4 มีการติดต่อซื้อเองจากผู้จำหน่าย

2.11 วัสดุรองพื้น จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 100 ใช้แกลบเป็นวัสดุรองพื้น และมีฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อร้อยละ 0.8 มีการใช้ขี้เลื่อยเป็นวัสดุรองพื้นร่วมด้วย

2.12 อาหาร จากการศึกษาพบว่าฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.5 รับอาหารจากบริษัทพันธสัญญา ที่เหลือร้อยละร้อยละ 3.4 มีการซื้ออาหารจากร้านจำหน่ายอาหารสัตว์ และ ร้อยละ 0.8 มีการผสมอาหารเอง

2.13 แหล่งน้ำใช้ในฟาร์ม จากการศึกษาพบว่าฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ร้อยละ 97.5 ใช้น้ำบาดาล ที่เหลือร้อยละ 25.4 ใช้น้ำประปา และร้อยละ 20.3 ใช้น้ำบ่อ

2.14 ระยะเวลาในการเลี้ยง จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.3 มีระยะเวลาในการเลี้ยงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 35 วัน รองลงมาคือร้อยละ 35.5 มีระยะเวลาในการเลี้ยงระหว่าง 36-

40 วัน และร้อยละ 20.3 มีระยะเวลาในการเลี้ยง 41-45 วัน ซึ่งระยะเวลาในการเลี้ยงไก่เนื้อใน
จังหวัดเพชรบูรณ์เฉลี่ย คือ 37.79 วัน

ตารางที่ 4.9 สภาพการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกร

n = 118						
สภาพการเลี้ยงไก่เนื้อ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
ขนาดฟาร์ม (ไร่)			6.42	7.980	50	1
≤ 3	48	40.6				
4 - 10	59	49.9				
11 - 20	4	3.3				
21 - 40	6	4.9				
≥ 41	1	0.8				
จำนวนโรงเรือน			1.56	1.350	12	1
1 โรงเรือน	84	71.2				
2 โรงเรือน	21	17.8				
3 โรงเรือน	6	5.1				
4 โรงเรือน	3	2.5				
5 โรงเรือน ขึ้นไป	4	3.3				
ลักษณะโรงเรือน						
ระบบปิด	118	100.0				
ประสบการณ์การทำฟาร์มไก่เนื้อ			10.64	3.660	21	2
1 - 5 ปี	12	10.1				
6 - 10 ปี	50	42.3				
11 - 15 ปี	49	41.5				
≥ 16 ปี	7	5.7				
จำนวนแรงงานภายในฟาร์ม			2.81	2.897	30	1
1 - 2 คน	75	63.5				
3 - 5 คน	35	29.7				
6 - 10 คน	7	5.8				
≥ 11 คน	1	0.8				
ลักษณะการเลี้ยง						
เลี้ยงแบบอิสระ	3	2.5				
มีพันธสัญญากับบริษัท	115	97.5				

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 118						
สภาพการเลี้ยงไก่เนื้อ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
จำนวนรอบการเลี้ยง			4.95	0.772	6	3
3 - 4 รอบ	26	22.1				
5 - 6 รอบ	92	77.9				
จำนวนไก่ในฟาร์ม (ตัว)			19,648.31	17,425.091	100,000	5,000
≤ 10,000	25	21				
10,001 – 20,000	64	54				
20,001 – 50,000	23	19				
≥ 50,001	6	4.8				
การพักเล้าระหว่างการเลี้ยง			26.79	7.232	45	15
≤ 15 วัน	4	3.4				
16 – 25 วัน	51	43.2				
26 – 35 วัน	53	44.9				
≥ 36	10	8.4				
แหล่งของลูกไก่						
ติดต่อซื้อเองจากผู้จำหน่าย	4	3.4				
บริษัทที่มีพันธสัญญา	114	96.6				
วัสดุรองพื้น						
แกลบ	118	100				
ขี้เลื่อย	1	0.8				
ที่มาของอาหาร						
ผสมเอง	1	0.8				
ได้มาจากบริษัทพันธสัญญา	115	97.5				
ร้านจำหน่ายอาหารสัตว์	4	3.4				
แหล่งน้ำใช้ในฟาร์ม						
น้ำประปา	30	25.4				
น้ำบาดาล	115	97.5				
น้ำบ่อ	24	20.3				

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

สภาพการเลี้ยงไก่เนื้อ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
ระยะเวลาในการเลี้ยง			37.79	3.096	46	32
≤ 35 วัน	50	42.3				
36 – 40 วัน	42	35.5				
41 – 45 วัน	24	20.3				
≥ 46 วัน	2	1.7				

n = 118

ตอนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงไก่เนื้อ

การศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนการในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ แสดงดังตาราง 4.10

3.1 โครงสร้างโรงเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีต้นทุนด้านโครงสร้างโรงเรือน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 45.7 มีต้นทุนด้านโครงสร้างโรงเรือนระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท รองลงมาคือร้อยละ 20.3 มีต้นทุนโครงสร้างระหว่าง 1,000,001 – 1,500,000 บาท และ ร้อยละ 18.6 มีต้นทุนมากกว่าหรือเท่ากับ 2,000,001 บาท ทั้งนี้ต้นทุนโครงสร้างโดยเฉลี่ย คือ 1,797,686 บาท

3.2 ค่าใช้จ่ายในโรงเรือน ซึ่งได้แก่ อุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในโรงเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการสร้างโรงเรือน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 58.4 มีค่าใช้จ่ายโรงเรือนระหว่าง 1,000,001 – 1,500,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 11.9 มีค่าใช้จ่ายโรงเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาท และ ร้อยละ 11.0 มีค่าใช้จ่ายโรงเรือนระหว่าง 1,500,001 – 2,000,000 บาท ทั้งนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีค่าใช้จ่ายโรงเรือน เฉลี่ยคือ 1,194,042.37 บาท

3.3 ค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดิน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 15.2 มีค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดิน โดยร้อยละ 6.8 มีค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดิน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000,000 บาท ร้อยละ 3.4 มีค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดินระหว่าง 1,000,001 – 1,500,000 บาท และร้อยละ 2.5 มีค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดินระหว่าง 1,500,001 – 2,000,000 บาท ทั้งนี้ เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดินเฉลี่ย 1,256,111.11 บาท

3.4 โรงเรือนในการเลี้ยงไก่ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.1 เป็นโรงเรือนที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ ที่เหลือร้อยละ 11.9 รับมรดกจากบิดา-มารดา ร้อยละ 3.4 เช่าผู้อื่น และร้อยละ 2.5 มีการซื้อต่อจากเจ้าของเดิม

3.5 การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินเพื่อลงทุน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.2 มีการกู้ยืมเงินจากสถาบันทางการเงิน ที่เหลือร้อยละ 28.8 ไม่มีการกู้ยืมเงิน

3.6 ต้นทุนปัจจัยในการเลี้ยงโดยเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยง จากการศึกษาพบว่า ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อมีต้นทุนปัจจัยในการเลี้ยง ซึ่งได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าแกลบ ค่าอาหาร และอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.7 มีต้นทุนปัจจัยในการเลี้ยงระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท รองลงมาคือร้อยละ 22.0 มีต้นทุนปัจจัยในการเลี้ยงระหว่าง 1,000,001 – 1,500,000 บาท และร้อยละ 14.4 มีต้นทุนปัจจัยในการเลี้ยงมากกว่าหรือเท่ากับ 2,000,001 บาท ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยต้นทุนปัจจัยในการเลี้ยงต่อ 1 รอบการเลี้ยง คือ 1,523,703.39 บาท

3.7 ผลตอบแทนในการเลี้ยงโดยเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 35.6 ได้รับผลตอบแทนในการเลี้ยงเฉลี่ย ระหว่าง 5,000,001 – 1,000,000บาท รองลงมาคือร้อยละ 33.9 ได้รับผลตอบแทนเฉลี่ยระหว่าง 1,000,001 – 1,500,000 บาท และร้อยละ 16.9 ได้รับผลตอบแทนเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 2,000,001บาท ทั้งนี้โดยภาพรวมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ได้รับค่าตอบแทนในการเลี้ยงเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยงเฉลี่ย 1,819,917.42 บาท

3.8 ภาระหนี้สินอันเกิดจากการทำฟาร์มไก่เนื้อที่ต้องชำระ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.7 มีภาระหนี้สิน ที่เหลือ ร้อยละ 37.3 ไม่มีภาระหนี้สิน

3.9 รายได้ของการเลี้ยงภายหลังจากหักต้นทุนแล้ว จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.7 ได้กำไรจากการเลี้ยงไก่เนื้อ ที่เหลือร้อยละ 25.4 รายได้ไม่แน่นอน และร้อยละ 0.8 ประสบปัญหาขาดทุน

ตารางที่ 4.10 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงไก่เนื้อ

n = 118						
ต้นทุนและผลตอบแทน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
โครงสร้างโรงเรือน			1,797,686.44	1,785,495.73	12,000,000	150,000
≤ 500,000	4	3.4				
500,001- 1,000,000	54	45.7				
1,000,001 – 1,500,000	24	20.3				
1,500,001 – 2,000,000	14	11.9				
≥2,00,001	22	18.6				
ค่าใช้จ่ายโรงเรือน			1,194,042.37	912,268.614	6,000,000	150,000
≤ 500,000	14	11.9				
500,001- 1,000,000	69	58.4				
1,000,001 – 1,500,000	11	9.3				
1,500,001 – 2,000,000	13	11.0				
≥2,00,001	11	9.3				
ซื้อที่ดิน	18	15.2	1,256,111.11	1,588,958.73	7,000,000	100,000
≤ 500,000	8	6.8				
500,001- 1,000,000	2	1.7				
1,000,001 – 1,500,000	4	3.4				
1,500,001 – 2,000,000	3	2.5				
≥2,00,001	1	0.8				
ปัจจัยการเลี้ยง			1,523,703.39	1,511,320.63	8,500,000	220,000
≤ 500,000	3	2.5				
500,001- 1,000,000	61	51.7				
1,000,001 – 1,500,000	26	22.0				
1,500,001 – 2,000,000	11	9.3				
≥2,00,001	17	14.4				
ผลตอบแทนการเลี้ยงเฉลี่ย			1,819,917.42	2,229,613.51	17,100,000	230,000
ต่อรุ่น						
≤ 500,000	2	1.7				
500,001- 1,000,000	42	35.6				
1,000,001 – 1,500,000	40	33.9				
1,500,001 – 2,000,000	14	11.8				
≥2,00,001	20	16.9				

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 118

ต้นทุนและผลตอบแทน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	สูงสุด	ต่ำสุด
โรงเรียนในการเลี้ยงไก่เนื้อ						
ก่อสร้างใหม่	98	83.1				
รับมรดกจากบิดา-มารดา	14	11.9				
เช่า	4	3.4				
ซื้อต่อจากเจ้าของเดิม	3	2.5				
การกู้ยืมเงินจากหน่วยงาน/สถาบันการเงิน						
มี	84	71.2				
ไม่มี	34	28.8				
ภาระหนี้สิน						
มี	74	62.7				
ไม่มี	44	37.3				
รายได้จากการเลี้ยงหลังหักต้นทุน						
กำไร	87	73.7				
ขาดทุน	1	0.8				
ไม่แน่นอน	30	25.4				

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ

ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อแก่เกษตรกรจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนก
ระดับความพึงพอใจเป็นระดับ มาก ปานกลาง และน้อย โดยการหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมาย
โดยการเปรียบเทียบ ตามเกณฑ์ดังนี้

ความพึงพอใจน้อย	ค่าเฉลี่ย เท่ากับ	1.00 – 1.66
ความพึงพอใจปานกลาง	ค่าเฉลี่ย เท่ากับ	1.67 – 2.33
ความพึงพอใจมาก	ค่าเฉลี่ย เท่ากับ	2.34 – 3.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการ
ผลิตไก่เนื้อจังหวัดเพชรบูรณ์ในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มตามระดับความพึงพอใจออกเป็น 4
กลุ่ม 17 ประเด็น ได้แก่

4.1 ประเด็นการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ

4.1.1 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อด้านองค์ประกอบฟาร์ม หมายถึง การให้ความรู้และคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านองค์ประกอบฟาร์ม อันประกอบไปด้วย การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกทำเลที่ตั้งฟาร์ม การให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของฟาร์ม ลักษณะโรงเรือน เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการเลี้ยงไก่เนื้อ

4.1.2 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อด้านกาจัดการฟาร์ม หมายถึง การให้ความรู้และคำแนะนำแก่เกษตรกรในการปฏิบัติภายในฟาร์ม ได้อย่างถูกต้องในด้านต่างๆ ได้แก่

1) การจัดการโรงเรือน เช่น ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับโรงเรือน การควบคุมปัจจัยภายในโรงเรือนไม่ว่าจะเป็นอุณหภูมิ ความชื้น แสงสว่าง ให้เหมาะสมต่อการเลี้ยงไก่ในแต่ละช่วงอายุ เป็นต้น

2) การจัดการด้านเครื่องมืออุปกรณ์ เช่น การใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้อง การทำความสะอาดการเก็บและบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ภายในฟาร์มอย่างเหมาะสม

3) การจัดการด้านบุคลากร เช่น การอบรมบุคลากร การจัดทำประวัติ และบัญชีรายชื่อผู้เลี้ยงไก่ในฟาร์ม

4) คู่มือการจัดการฟาร์ม เป็นการจัดทำคู่มือสำหรับปฏิบัติงานภายในฟาร์ม ขั้นตอน และระเบียบปฏิบัติต่างๆภายในฟาร์ม

5) ระบบการบันทึกข้อมูล ได้แก่ การบันทึกเกี่ยวกับการเลี้ยง การบันทึกการตรวจเช็คการทำงานของอุปกรณ์ภายในโรงเรือน การบันทึกการให้อาหารและเวชภัณฑ์ รวมไปถึงการบันทึกบุคคลเข้า-ออกฟาร์ม

6) การจัดการด้านอาหารและน้ำ ได้แก่ การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้น้ำและอาหารแก่ไก่เนื้อในฟาร์มอย่างถูกต้อง

4.1.3 การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อแก่เกษตรกรด้านการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ ได้แก่ การให้ความรู้ และให้คำปรึกษา ตลอดจนช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเสนอแนะแนวทางแก้ไข ป้องกันกรณีเกิดโรคขึ้นในฟาร์ม

4.1.4 การจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างถูกวิธีเกี่ยวกับ การเก็บและทำลายซากไก่ การทำลายวัสดุรองพื้น การจัดการน้ำเสียภายในฟาร์ม การทำความสะอาดรอบโรงเรือน และการควบคุมกำจัดสัตว์พาหะ

4.2 ระดับความพึงพอใจ จากการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

4.2.1 ระดับความพึงพอใจมาก พบว่า เกษตรกรมีระดับความพึงพอใจมาก จำนวน 15 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยตามค่าเฉลี่ยความพึงพอใจได้ดังนี้

- 1) การทำลายวัชครองพื้น ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.71
- 2) การทำลายซากไก่ ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.70
- 3) การเก็บซากไก่ ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.62
- 4) การควบคุมและกำจัดสัตว์พาหะ ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.57
- 5) การจัดการน้ำเสียภายในฟาร์ม ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.55
- 6) ความสะอาดรอบ โรงเรือน ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.55
- 7) การป้องกันและควบคุมโรค ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.54
- 8) การบำบัดโรค ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.51
- 9) ลักษณะของฟาร์ม ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.51
- 10) การจัดการด้านอาหารและน้ำ ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.42
- 11) ทำเลที่ตั้ง ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.42
- 12) ลักษณะโรงเรือน ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.42
- 13) การจัดการด้านบุคลากร ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.39
- 14) ระบบการบันทึกข้อมูล ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.35
- 15) การจัดการด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.34

4.2.2 ระดับความพึงพอใจปานกลาง เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริมเลี้ยงไก่เนื้อในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อยตามค่าเฉลี่ยความพึงพอใจได้ดังนี้

- 1) การจัดการโรงเรือน ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.33
- 2) คู่มือการจัดการฟาร์ม ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.33

ตารางที่ 4.11 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ

n = 118

ประเด็น	มาก	ปานกลาง	น้อย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	ความ พึงพอใจ	
ด้านองค์ประกอบฟาร์ม					
ทำเลที่ตั้ง	55 (46.6)	58 (49.2)	5 (4.2)	2.42	มาก
ลักษณะของฟาร์ม	63 (53.4)	52 (44.1)	3 (2.5)	2.51	มาก
ลักษณะของโรงเรือน	54 (45.8)	60 (50.8)	4 (3.4)	2.42	มาก
ด้านการจัดการฟาร์ม					
การจัดการโรงเรือน	39 (33.1)	79 (66.9)	0 (0.0)	2.33	ปานกลาง
การจัดการด้านเครื่องมือและอุปกรณ์	42 (35.6)	74 (62.7)	2 (1.7)	2.34	มาก
การจัดการด้านบุคลากร	47 (39.8)	70 (59.3)	1 (0.8)	2.39	มาก
คู่มือการจัดการฟาร์ม	42 (35.6)	73 (61.9)	3 (2.5)	2.33	ปานกลาง
ระบบการบันทึกข้อมูล	43 (36.4)	73 (61.9)	2 (1.7)	2.35	มาก
การจัดการด้านอาหารและน้ำ	50 (42.4)	67 (46.8)	1 (0.8)	2.42	มาก
ด้านการจัดการด้านสุขภาพสัตว์					
การป้องกันและควบคุมโรค	64 (54.2)	54 (45.8)	0 (0.0)	2.54	มาก
การบำบัดโรค	61 (51.7)	56 (47.5)	1 (0.8)	2.51	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	มาก	ปานกลาง	น้อย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	ความ พึงพอใจ	
การจัดการสิ่งแวดล้อม					
การเก็บซากไก่	73 (61.9)	45 (38.1)	0 (0.0)	2.62	มาก
การทำลายซากไก่	84 (71.2)	33 (28.0)	1 (0.8)	2.70	มาก
การทำลายวัสดุรองพื้น	84 (71.2)	34 (28.8)	0 (0.0)	2.71	มาก
การจัดการน้ำเสียภายในฟาร์ม	66 (55.9)	51 (43.2)	1 (0.8)	2.55	มาก
ความสะอาดรอบโรงเรือน	65 (55.1)	53 (44.9)	0 (0.0)	2.55	มาก
การควบคุมและกำจัดสัตว์พาหะ	67 (56.8)	51 (43.2)	0 (0.0)	2.57	มาก

ตอนที่ 5 ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรจังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกระดับปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นระดับ มาก ปานกลาง และน้อย โดยนำมาหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

มีปัญหาเล็กน้อย ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 – 1.66

มีปัญหาปานกลาง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.67 – 2.33

มีปัญหามาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.34 – 3.00

5.1 ประเด็นปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกปัญหาทั้งหมดออกเป็น 10 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านที่ตั้งและปัจจัยด้านโรงเรือน ระบบสาธารณสุข โภค การรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ คุณภาพของลูกไก่ อาหารสำหรับเลี้ยงไก่ การเกิดโรค/โรคระบาด ต้นทุนและผลตอบแทน การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ การตลาดและราคาซื้อขายไก่สดในท้องตลาด และแหล่งเงินทุน

5.2 ระดับของปัญหา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์มีปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อระดับปานกลาง 6 ประเด็น และมีปัญหาระดับน้อย 4 ประเด็น รายละเอียดในตารางที่ 4.12 ดังนี้

5.2.1 ปัญหาระดับปานกลาง เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อยตามค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละประเด็นได้ดังนี้

- 1) คุณภาพของลูกไก่ ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.98
- 2) อาหารสำหรับเลี้ยงไก่ ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.93
- 3) ที่ตั้งและปัจจัยด้านโรงเรือน ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.80
- 4) แหล่งเงินทุน ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.72
- 5) ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.71
- 6) ความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.70

5.2.2 ปัญหาในระดับน้อย เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อในระดับน้อย เรียงลำดับจากมากไปน้อยตามค่าเฉลี่ยของปัญหาแต่ละประเด็นได้ดังนี้

- 1) ต้นทุนและผลตอบแทน ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.60
- 2) การตลาดและราคาซื้อขายไก่สดในท้องตลาด ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.49
- 3) การเกิดโรค และ โรคระบาด ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.70
- 4) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา 1.29

ตารางที่ 4.12 ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

n = 118

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา			ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
	จำนวน(%)	จำนวน(%)	จำนวน(%)		
1 ที่ตั้งและปัจจัยด้านโรงเรือน	17 (14.40)	61 (51.69)	40 (3.89)	1.80	ปานกลาง
2. ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์	8 (6.78)	68 (57.62)	42 (35.59)	1.71	ปานกลาง
3. ความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ	16 (13.56)	51 (43.22)	51 (43.22)	1.70	ปานกลาง
4. คุณภาพของลูกไก่	30 (25.42)	56 (47.45)	32 (27.11)	1.98	ปานกลาง
5. อาหารสำหรับเลี้ยงไก่	30 (25.42)	50 (42.37)	38 (32.20)	1.93	ปานกลาง
6. การเกิดโรค/โรคระบาด	5 (4.23)	38 (32.20)	75 (63.56)	1.40	น้อย
7. ต้นทุนและผลตอบแทน	14 (11.86)	43 (36.44)	61 (51.69)	1.60	น้อย
8. การติดต่อประสานงานกับ หน่วยงานภาครัฐ	9 (7.62)	16 (13.56)	93 (78.81)	1.29	น้อย
9. การตลาดและราคาซื้อขาย ไก่สดในท้องตลาด	12 (10.17)	34 (28.81)	72 (61.01)	1.49	น้อย
10. แหล่งเงินทุน	17 (14.41)	52 (44.06)	49 (41.52)	1.72	ปานกลาง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.2 เพื่อศึกษาการจัดการฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.3 เพื่อศึกษาดัชนีทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.4 เพื่อทราบความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.5 เพื่อศึกษาปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการค้าและอุตสาหกรรมอุตสาหกรรม ที่ขึ้นทะเบียนได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 174 ราย กลุ่มตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้ ได้สุ่มเลือกเกษตรกรโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อนเป็น 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง 118 รายจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนาใช้บรรยายลักษณะของข้อมูล เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

1.3 ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอเป็นภาพรวมและข้อสรุปผลการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ตามลำดับดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม

เกษตรกรเลี้ยงไก่จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายที่สมรสแล้ว มีอายุเฉลี่ย 46.97 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.1 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.58 คน ซึ่งคนในครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่

เกษตรกรบางรายมีรายได้ภาคการเกษตรนอกเหนือจากการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การทำนา ทำสวน ทำไร่ รายได้รวมภาคการเกษตร (ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์และอื่นๆ) เฉลี่ย 1,000,000 บาทต่อปี ซึ่งรายได้ภาคการเกษตรหลักมาจากการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรบางส่วนมีรายได้นอกภาคการเกษตร เช่น รับจ้าง ราชการ ค้าขาย โดยค่าเฉลี่ยรายได้รวมนอกภาคเกษตรเฉพาะผู้ที่มีรายได้นอกภาคเกษตร เท่ากับ 253,654.55 บาทต่อปี ทั้งนี้ รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน เฉลี่ย 1,047,694.07 บาทต่อปี และค่าใช้จ่ายในภาคเกษตร เฉลี่ย 433,330.51 บาทต่อปี

เกษตรกรส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินกับ ธ.ก.ส. หรือสถาบันทางการเงิน ภาวะหนี้สินรวมเฉลี่ยของครัวเรือน 554,000 บาท เกษตรกรร้อยละ 94.9 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของพื้นที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ 22.78 ไร่ นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดๆ

1.3.2 สภาพการผลิตไก่เนื้อ

จากการศึกษาพบว่า ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร มีขนาดฟาร์มเฉลี่ย 6.42 ไร่ จำนวนโรงเรือนเฉลี่ย 1.56 โรงเรือน ลักษณะโรงเรือนทั้งหมดเป็นโรงเรือนแบบปิด และมีจำนวนการเลี้ยงเฉลี่ย 19,648.31 ตัว

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโดยเฉลี่ย 10.64 ปี จำนวนแรงงานภายในฟาร์มเฉลี่ย 2.81 คน ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญากับบริษัท โดยมีระยะเวลาการเลี้ยงเฉลี่ย 37.79 วัน พักเล้าในแต่ละรอบการเลี้ยงเฉลี่ย 26.79 วัน ใช้เกลบเป็นวัสดุรองพื้น และส่วนใหญ่ใช้น้ำบาดาล นอกจากนี้ยังพบว่าอาหารและลูกไก่ส่วนใหญ่ได้มาจากบริษัทที่มีพันธะสัญญาร่วมกัน

1.3.3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงไก่เนื้อ

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทุกรายมีต้นทุนในการเลี้ยง ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านโครงสร้างและค่าใช้จ่ายในโรงเรือน บางรายที่มีต้นทุนในการซื้อที่ดินร่วมด้วย ทั้งนี้ต้นทุนปัจจัยการเลี้ยงโดยเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยงของเกษตรกรทั้งหมด เท่ากับ 1,523,703.39 บาท ผลตอบแทนในการเลี้ยงเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยงเท่ากับ 1,819,917.42 บาท

เกษตรกรร้อยละ 83.1 มีการก่อสร้างโรงเรือนขึ้นมาใหม่ และส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินจากหน่วยงานหรือสถาบันทางการเงิน รายได้จากการเลี้ยงภายหลังจากหักต้นทุนแล้วพบว่าร้อยละ 73.7 ได้กำไร มีเกษตรกรบางรายประสบปัญหาขาดทุน หรือรายได้ไม่แน่นอน

1.3.4 ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อแก่เกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้ออยู่ในระดับมาก 15 ประเด็น เรียงตามลำดับได้แก่ การทำลายวัสดุรองพื้น การทำลายซากไก่ การเก็บซากไก่ การควบคุมและกำจัดสัตว์พาหะ การปล่อยน้ำใช้ในฟาร์มลงสู่แหล่งน้ำ สาธารณะ ความสะอาดรอบโรงเรือน การป้องกันและควบคุมโรค การบำบัดโรค ลักษณะของฟาร์ม การจัดการด้านอาหารและน้ำ ทำเลที่ตั้ง ลักษณะโรงเรือน การจัดการด้านบุคลากร ระบบการบันทึกข้อมูล และการจัดการด้านเครื่องมือและอุปกรณ์

ส่วนระดับความพึงพอใจปานกลาง 2 ประเด็น เรียงตามลำดับ ได้แก่ การจัดการโรงเรือน และคู่มือการจัดการฟาร์ม

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอนะในการเลี้ยงไก่เนื้อ

จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมของปัญหาของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เนื้ออยู่ในระดับปานกลาง 6 ประเด็น เรียงตามลำดับได้แก่ คุณภาพของลูกไก่ อาหารสำหรับเลี้ยงไก่ ที่ตั้งและปัจจัยด้านโรงเรือน แหล่งเงินทุน ระบบสาธารณสุข โภค ความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ และระดับน้อย 4 ประเด็น เรียงตามลำดับ ได้แก่ ต้นทุนและผลตอบแทน การตลาดและราคาซื้อขายไก่สดในท้องถิ่น การเกิดโรค และโรคระบาด และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ

2. อภิปรายผล

ประเด็นสำคัญที่ได้พบจากผลการวิจัยเรื่องกระบวนการผลิตไก่เนื้อแก่เกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายเพื่อสรุปให้ทราบถึงข้อเท็จจริง โดยมีการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงหรือขัดแย้งได้ ดังนี้

2.1 จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุเฉลี่ย 46.97 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.1 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.58 คน ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพทำไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สายตา บุญโสม, ณัฐนันท์ หลักคำ, ภัชรินทร์ชาตตัน (2551:45) ซึ่งพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อภาคตะวันออกเฉียง

เหนือส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 40-49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพหลักของเกษตรกรคือการเลี้ยงไก่เนื้อ นอกจากนี้คือการทำการเกษตรอื่นๆ เช่น การทำไร่ ทำนา เป็นต้น ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน

จากข้อมูลส่วนบุคคลแสดงให้เห็นว่า การเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอาชีพที่อยู่ในความสนใจของชายวัยกลางคนที่มีครอบครัวแล้ว ซึ่งการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่เนื้อในฟาร์มที่ไม่ได้มีระบบการให้น้ำหรืออาหารอัตโนมัติอาจต้องมีการใช้แรงงานในการยกกระสอบอาหารหรือการใช้แรงงานอื่นในฟาร์มจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย โดยการประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่เนื้อนั้นมักจะทำควบคู่ไปกับการทำการเกษตรอื่น ที่สำคัญได้แก่ การทำไร่ และทำนา ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาได้แก่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและปริญญาตรีหรือสูงกว่าตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้เลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาทั้งนี้เนื่องจากการเลี้ยงไก่เนื้อจำเป็นต้องอาศัยทั้งความรู้และประสบการณ์ควบคู่กัน และนอกเหนือจากนั้นก่อนที่จะเกษตรกรจะสามารถทำฟาร์มไก่เนื้อเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มตามเกณฑ์ของกรมปศุสัตว์ได้นั้นเกษตรกรทุกคนจะต้องผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กรมปศุสัตว์กำหนด

2.2 รายได้หลักของครัวเรือนคือรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อ เฉลี่ย 854,572.03 บาทต่อปี เกษตรกรบางรายมีรายได้ภาคการเกษตรนอกเหนือจากการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ รายได้จากการทำนา ทำสวน ทำไร่ โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 120,478.26 97,555.56 และ 235,942.86 บาทต่อปี ตามลำดับ รายได้รวมทั้งหมดจากภาคการเกษตร (ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์และอื่นๆ) เฉลี่ย 1,000,000 บาทต่อปี เกษตรกรบางรายมีรายได้นอกภาคการเกษตร เช่น รับจ้าง ราชการ ค้าขาย โดยค่าเฉลี่ย รายได้รวมนอกภาคเกษตรเฉพาะผู้ที่มีรายได้นอกภาคเกษตร เท่ากับ 253,654.55 บาทต่อปี รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน เฉลี่ย 1,047,694.07 บาทต่อปี มีการใช้จ่ายในภาคเกษตร เฉลี่ย 433,330.51 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินกับ ธ.ก.ส. หรือสถาบันทางการเงิน ภาวะหนี้สินรวมเฉลี่ยของครัวเรือน 554,000 บาท บาท เกษตรกรร้อยละ 94.9 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของพื้นที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ 22.78 ไร่

จากข้อมูลรายได้ของครัวเรือนจะเห็นได้ว่าการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่เนื้อให้ผลตอบแทนต่อปีที่สูงกว่า เมื่อเทียบกับการทำการเกษตรอื่นๆ นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบโดยการหักลบรายจ่ายออกจากรายได้ที่ได้รับต่อปี อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยการเลี้ยงไก่เนื้อมีช่วงระยะเวลาในการเลี้ยงและการพักเส้าสลับกัน ทำให้เกษตรกรมีการประกอบอาชีพอื่นควบคู่กันไป ซึ่งจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดที่เป็นภูเขาและที่ลาดชัน ทำให้การเกษตรที่นิยมทำกัน ได้แก่ การทำไร่

มากกว่าการทำนาและทำสวน โดยพืชไร่ที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ ข้าวโพด ซึ่งเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญ โดยบางส่วนก็จำหน่ายให้กับโรงงานผลิตอาหารสำหรับไก่เนื้อในพื้นที่

2.3 จากการศึกษาสภาพการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ รองลงมาคือหนองไผ่ หล่มสักและหล่มเก่า มีขนาดฟาร์มเฉลี่ย 6.42 ไร่ จำนวนโรงเรือนเฉลี่ย 1.56 โรงเรือน จำนวนการเลี้ยงเฉลี่ย 19,648.31 ตัว ลักษณะโรงเรือนทั้งหมดเป็นโรงเรือนแบบปิด

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ราบของจังหวัด ไม่เป็นภูเขาหรือพื้นที่ลาดชัน การคมนาคมสะดวกและเป็นศูนย์กลางการค้าของจังหวัด เกษตรกรนิยมสร้างโรงเรือนหลังเพียงหลังเดียว และมีจำนวนการเลี้ยงไม่เกินสองหมื่นตัว สอดคล้องกับจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่มีไม่มากนัก จึงเพียงพอให้ไม่จำเป็นต้องมีการจ้างแรงงานจากภายนอก

2.4 เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีประสิทธิภาพในการเลี้ยงโดยเฉลี่ย 10.64 ปี ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญากับบริษัท มีระยะการเลี้ยงเฉลี่ย 37.79 วัน พักเล้าในแต่ละรอบการเลี้ยงเฉลี่ย 26.79 วัน ใช้เกลบเป็นวัสดุรองพื้น นอกจากนี้ยังพบว่าอาหารและลูกไก่ส่วนใหญ่ได้มาจากบริษัทที่มีพันธะสัญญาร่วมกัน

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่มาเป็นเวลานาน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงไก่เนื้อมีผลตอบแทนที่น่าพอใจเพียงพอให้เกษตรกรไม่เปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่น โดยเกษตรกรร้อยละ 97.5 เลี้ยงแบบมีพันธะสัญญากับบริษัท การพักเล้าและระยะเวลาในการเลี้ยงในแต่ละรอบมีความแตกต่างกันตามข้อกำหนดของแต่ละบริษัท นอกจากนี้การเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญากับบริษัทยังมีข้อจำกัดในเรื่องแหล่งที่มาของลูกไก่ อาหารและเวชภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยสายดา บุญโสม ณัฐนันท์ หลักคำ และภัชรินทร์ชาตัน (2551: 45-47) พบว่าการผลิตไก่เนื้อเชิงการค้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นการผลิตแบบมีสัญญาผูกพัน (contract farming) ทั้งในสัญญาการผลิต (production contract) และสัญญาการตลาด (marketing contract)

2.5 แหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงไก่เนื้อที่ฟาร์ม ส่วนใหญ่เป็นน้ำบาดาล ทั้งนี้ เนื่องจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ แม้จะอยู่ในพื้นที่เขตอำเภอที่มีประชากรหนาแน่น เป็นศูนย์กลางการค้าและการคมนาคมขนส่ง แต่การตั้งฟาร์มเลี้ยงสัตว์จำเป็นต้องอยู่ไกลจากชุมชนออกไป เพื่อป้องกันการเกิด การรบกวนต่อผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง ทำให้ระบบสาธารณสุขปลอดภัยไม่ทั่วถึง ดังนั้นน้ำบาดาลจึงเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญในฟาร์ม

2.6 เกษตรกรทุกรายมีต้นทุนในการเลี้ยงไก่เนื้อที่สำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้าน

โครงสร้างและค่าใช้จ่ายในโรงเรือน และบางรายที่มีต้นทุนในการซื้อที่ดินร่วมด้วย ต้นทุนปัจจัยการผลิตโดยเฉลี่ยของเกษตรกรทั้งหมด เท่ากับ 1,523,703.39 บาท ผลตอบแทนในการเลี้ยงเฉลี่ย 1,819,917.42 บาทต่อรุ่นการเลี้ยง นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 83.1 มีการก่อสร้างโรงเรือนขึ้นมาใหม่ และส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินจากหน่วยงานหรือสถาบันทางการเงิน

จะเห็นได้ว่าต้นทุนในการเลี้ยงไก่เนื้อ มีทั้งต้นทุนคงที่ที่มีการลงทุนแค่ครั้งเดียว ซึ่งได้แก่ต้นทุนในการก่อสร้างโรงเรือน ซื่อที่ดิน หรือค่าใช้จ่ายในโรงเรือนด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยง เป็นต้น และต้นทุนผันแปรซึ่งได้แก่ ค่าปัจจัยในการเลี้ยงต่อหนึ่งรอบการเลี้ยง ไม่ว่าจะเป็น ค่าลูกไก่ ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าแรงงาน ค่าวัสดุรองพื้น ค่าเชื้อเพลิง เป็นต้น เมื่อนำต้นทุนผันแปร (ปัจจัยในการเลี้ยง)เฉลี่ยต่อรอบการเลี้ยงหักลบออกจากผลตอบแทนในการเลี้ยงเฉลี่ยต่อรอบการเลี้ยง จะเห็นว่าผลประกอบการการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรโดยเฉลี่ยควรมีกำไร สอดคล้องกับผลการศึกษาซึ่งพบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 73.7 ที่มีผลประกอบการเป็นกำไร มีเพียงส่วนน้อยประสบปัญหาขาดทุน หรือรายได้ไม่แน่นอน

สอดคล้องกับงานวิจัยสายตา บุญโสม ฉันทันท์ หลีกคำ และภัชรินทร์ ชาตัน (2551: 45-47) ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่เนื้อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าต้นทุนผันแปรซึ่งได้แก่ ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าแรงงาน ค่าขนส่ง ค่าวัสดุรองพื้น ฯลฯ เฉลี่ยเท่ากับ 821,783.06 ต่อฟาร์ม และทุนคงที่ซึ่งได้แก่ค่าเสื่อมราคา ค่าโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยง เฉลี่ย 39,708.93 รวมต้นทุนทั้งหมด ประกิต สันติวิสิฐ (2548) ศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อประเภทประกันราคาในโรงเรือนระบบปิด ในจังหวัดสระบุรี พบว่า กรณีไม่มีไก่เนื้อตายและราคาอาหารไม่เปลี่ยนแปลงพบว่าอัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่าเท่ากับ 1.1324 เกษตรกรยังคงได้รับความคุ้มค่าจากการลงทุนและสมควรลงทุน กรณีไก่เนื้อตายร้อยละ 2 3 และ 4 เมื่อราคาอาหารเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เท่านั้น

2.7 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับความพึงพอใจในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนใน 15 ประเด็น ได้แก่ การทำลายวัสดุรองพื้น การทำลายซากไก่ การเก็บซากไก่ การควบคุมและกำจัดสัตว์พาหะ การปล่อยน้ำใช้ในฟาร์มลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ความสะอาดรอบโรงเรือน การป้องกันและควบคุมโรค การบำบัดโรค ลักษณะของฟาร์ม การจัดการด้านอาหารและน้ำ ทำเลที่ตั้ง ลักษณะโรงเรือน การจัดการด้านบุคลากร ระบบการบันทึกข้อมูล การจัดการด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ซึ่งระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรในประเด็นดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม เกษตรกรมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ ยังพบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อการส่งเสริมการเลี้ยงในด้านการจัดการฟาร์ม และคู่มือการจัดการฟาร์ม แสดงให้เห็นถึงเกษตรกรอาจจะยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการฟาร์มที่ถูกต้องและการจัดทำคู่มือฟาร์มสำหรับการเลี้ยง

2.8 เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์มีปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อระดับปานกลาง 6 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านคุณภาพของลูกไก่ อาหารสำหรับเลี้ยงไก่ ที่ตั้งและปัจจัยด้านโรงเรือน แหล่งเงินทุน ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ และความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ

แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีปัญหาในการเลี้ยงทั้งจากปัจจัยทั้งภายนอกฟาร์มและ ปัจจัยภายในฟาร์ม ซึ่งปัจจัยภายนอก ได้แก่ คุณภาพของลูกไก่ และอาหารสำหรับเลี้ยงไก่ ที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะได้รับลูกไก่หรืออาหารที่มีคุณภาพจากบริษัทที่มีพันธะสัญญาด้วยหรือไม่ ซึ่งการที่ลูกไก่และอาหารสำหรับเลี้ยงไก่มีคุณภาพไม่แน่นอน อาจส่งผลต่ออัตราการตายที่สูงขึ้น และการเจริญเติบโตที่ต่ำลง ส่วนปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ที่ตั้งไม่เหมาะสม โรงเรือนมีสภาพเก่าชำรุด ปัญหาแหล่งเงินทุน ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ และความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ ก็ยังเป็นปัญหาต่อเกษตรกร ผู้เลี้ยง โดยการทำเลที่ตั้งและปัจจัยด้านโรงเรือนไม่เหมาะสมมีผลกระทบต่อผลตอบแทนที่ได้รับ โดยตรง เช่น ฟาร์มที่ตั้งอยู่ไกลจากโรงเชือดมากกว่าจะเสียค่าขนส่งแพงกว่าฟาร์มที่อยู่ใกล้โรง เชือด เมื่อหักลบผลตอบแทนต่อรุ่นจะพบว่า ได้รับผลตอบแทนน้อยกว่าตามไปด้วย ดังนั้นการ พิจารณาในการตั้งโรงเรือน จึงควรต้องมีการสอบถามข้อมูลการขนส่งจากบริษัทให้ถี่ถ้วนเพื่อจะ ได้ลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง เพื่อประโยชน์ต่อการเพิ่มกำไรจากการประกอบการ นอกจากนี้ พื้นที่ ที่อยู่ไกลเกินไปอาจทำให้ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ไม่ทั่วถึง การจัดการระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ให้ เพียงพอแก่ความต้องการของฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อจึงอาจทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นได้

ส่วนปัญหาด้านแหล่งเงินทุน เกษตรส่วนใหญ่ยังมีการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการลงทุน อยู่ การหาแหล่งกู้ยืมไม่ได้มีผลให้เกิดการชะลอการลงทุนเลี้ยง ทำให้เกษตรกรขาดรายได้ตามมา นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาด้านต้นทุนและผลตอบแทน การตลาดและราคาซื้อขายไก่สดในท้องตลาด การเกิดโรคและโรคระบาด และการติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งทั้งหมดเป็นปัญหาระดับน้อย

แสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงไก่เนื้อที่อยู่ในระบบมีพันธะสัญญากับบริษัทสามารถให้ ผลตอบแทนที่น่าพอใจ ราคาการซื้อขายไก่สดในท้องตลาดมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อเกษตรกร เนื่องจากบริษัทจะมีการรับซื้อไก่มีชีวิตทั้งหมดจากฟาร์มเมื่อถึงเวลาที่ระบุไว้ตามสัญญาโดยอัตรา การรับซื้อเป็นไปตามข้อตกลงที่ทราบดีร่วมกันระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงและบริษัท ทำให้ไม่ว่าราคา ตลาดจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเกษตรกรก็ยังคงได้รับผลตอบแทนอย่างคงที่ และเกษตรกรไม่ต้องหา ตลาดในการซื้อขายเอง

สอดคล้องและขัดแย้งกับการวิจัยอื่นๆ ดังนี้ สายตา บุญโถม ฉันทนันท์ หลักคำ และภัชรินทร์ชาตัน (2551: 45-47) พบว่า ปัญหาสำคัญของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อคือคุณภาพลูกไก่ คุณภาพอาหารส่วนปัญหาด้านการตลาดคือได้รับเงินค่าไก่เนื้อต่ำซึ่งเกษตรกรต้องนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน, สายัน เทวัน (2540) กล่าวว่า ปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร คือ โรคติดต่อ ทำให้ไก่ตายเป็นจำนวนมาก แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจำหน่ายไก่เนื้อออกสู่ตลาด, ศิริลักษณ์ กวีภรณ์ (2540) ศึกษาปัญหาการจัดการฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ต้นทุนของการเลี้ยงไก่ที่สูง คือส่วนสำคัญของการเบี่ยงเบนของผลกำไรไปจากข้อมูลที่คาดหวัง ปัญหาอื่นๆที่รองลงไปได้แก่ปัญหาความรู้ในการเลี้ยงไก่ไม่ดีพอ ปัญหาอัตราการตายระดับสูงมาก ปัญหาคุณภาพไก่เนื้อต่ำ และปัญหาการจัดการฟาร์มไก่เนื้อไม่มีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีโครงการส่งเสริมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการฟาร์มและการจัดทำคู่มือฟาร์มเพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติในฟาร์ม ได้อย่างถูกต้อง

3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการมีมาตรการในการลดปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร โดยควรมีส่วนช่วยเหลือในการควบคุมปัจจัยในด้านการผลิตต่างๆ เช่น การตรวจสอบคุณภาพลูกไก่ อาหารสำหรับเลี้ยงไก่ เนื่องจากเป็นปัญหาสำคัญและส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนที่ได้รับและส่งเสริมดูแลระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ให้เพียงพอแก่ความต้องการของเกษตรกร เนื่องจากยังพบว่าเกษตรกรบางส่วนยังประสบปัญหาเหล่านี้อยู่

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยด้านการผลิตที่มีผลต่อรายได้และผลกำไรจากการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อให้สามารถทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างของรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อในเกษตรกรอย่างแท้จริง

3.2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียระหว่างการประกอบการเลี้ยงไก่เนื้อแบบอิสระและแบบมีพันธะสัญญากับบริษัท รวมไปถึงความเป็นธรรมกรณีเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญากับบริษัท

3.2.3 ควรศึกษาถึงผลกระทบ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ต่อการเข้าสู่ระบบ
มาตรฐานฟาร์มตามหลักเกณฑ์ของกรมปศุสัตว์ และการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อเป็น
แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ให้สอดคล้องต่อความเป็นจริงของสภาพการเลี้ยง
ไก่เนื้อในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมปศุสัตว์ (2539) *การผลิตและการตลาดไก่เนื้อ* กรุงเทพมหานคร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (2557) “ไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์” กระทรวงการต่างประเทศ ค้นเมื่อ
วันที่ 25 กรกฎาคม 2557 จาก <http://www.thaibiz.net/th/business/315/>
- ณปภัช คล้ายแก้ว (2554) “ความพึงพอใจของผู้ประกอบการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นการค้าต่อการให้บริการ
ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหา
บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
- ธัญลักษณ์ มารุจิวัฒน์ (2552) “การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงไก่เนื้อ
แบบวิธีประกันราคา และวิธีรับจ้างเลี้ยง ใน โรงเรือนแบบปิด ของเกษตรกร จังหวัด
ลำปาง” การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประภคิต สันติวิสิฐ (2548) “ศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อประเภท
ประกันราคาในโรงเรือนระบบปิดในจังหวัดสระบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประภากร ธาราฉาย (2556) “การเลี้ยงและการจัดการไก่กระทง” เอกสารประกอบการสอนวิชาการ
ผลิตสัตว์ปีก ค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2556 จาก <http://www.as.mju.ac.th/E-Book/>
- ภมรชัย สิรินาม (2555) “การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไก่เนื้อแบบวิธีรับจ้างเลี้ยง
และวิธีประกันราคาในโรงเรือนแบบปิดของเกษตรกร” การวิจัยปัญหาเศรษฐกิจ
ปัจจุบัน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2551) *เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการการผลิตสุกรและสัตว์ปีก*
พิมพ์ครั้งที่ 4 นนทบุรี
- วัลลภ คงเพิ่มพูน (2545) *การเลี้ยงไก่เนื้อ* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร โครงการหนังสือเกษตรชุมชน
- ศิริพันธุ์ โมราถบ สมบูรณ์ เคนวานิช (2539) *การพัฒนาปศุสัตว์ไทยจากกึ่งพุทธกาลถึงยุคโลกาภิวัตน์*
กรุงเทพมหานคร กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์
- ศิริลักษณ์ กวีกรณ์ (2540) “ศึกษาปัญหาการจัดการฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้า
แบบอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

- สมชาย ศรีพูล (2557) “บทที่ 3 สภาพแวดล้อมและศักยภาพในการเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย”
e-learning หลักการเลี้ยงสัตว์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ค้นคืนวันที่ 10
กันยายน 2556 จาก http://elearning.nsrui.ac.th/web_elearning/animals/index.php
- สมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อ (2557) “มาตรฐานฟาร์มไก่เนื้อ” ค้นคืนวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2557 จาก
http://www.broilerassociation.or.th/index.php?p=foodsafety_detail&lang=th&id=1
- สายตา บุญโถม ฉันทันท์ หลักล้า ภัชรินทร์ ชาตตัน (2551) “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรธุรกิจไก่เนื้อ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” งานวิจัยสาขาเศรษฐศาสตร์ คณะ
เทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตกาฬสินธุ์
- สายันต์ เทวัน (2540) “การศึกษาเปรียบเทียบสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้เลี้ยงไก่เนื้อประเภท
อิสระกับมีสัญญาผูกพันในจังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สิทธิโชค บุญสม(2554) “ศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย ราชภัฏเพชรบุรี
- สิริรดา ไบเดช (2557) “ระบบของการเลี้ยงไก่เนื้อ” ค้นคืนวันที่ 3 กันยายน 2557 จาก
<http://www.animals-farm.com>
- สุชาติ สงวนพันธ์ (2547) “การเลี้ยงดูไก่ระยะแรกและไก่เล็ก” KU-eMagazine ค้นคืนวันที่ 10
กันยายน 2556 จาก <http://www.ku.ac.th/e-magazine/>
- สุพจน์ วงศ์ดี (2543) “ต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงไก่กระตังแบบโรงเรือนปิดของ
เกษตรกรในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงในจังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญาบัณชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์(2557) “ข้อมูลจังหวัดเพชรบูรณ์” ค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2556 จาก
http://www.phetchabun.go.th/data_detail.php?content_id=4
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์ (2556) “สรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี 2556” เอกสารรายงาน
ประจำปี
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2557) “การวิเคราะห์ทางการเงินของการเลี้ยงไก่เนื้อในโรงเรือนปิด”
ค้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2557 จาก
http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=61&filename=index

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

สัมภาษณ์วันที่.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง กระบวนการการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์

.....

คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์

1. แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการผลิตไก่เนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2. คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้ จะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการส่งเสริมเกษตรกร ในการพัฒนาการผลิตไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความเห็นของท่าน

3. แบบสัมภาษณ์นี้ ประกอบด้วย 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตไก่เนื้อ

ตอนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตไก่เนื้อ

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ

4. กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ตามชุดนี้ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง ข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นความลับและจะนำผลมาใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ต้องการ

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง a1
2. อายุ.....ปี a2
3. สถานภาพการสมรส a3
- () 1. โสด () 2. สมรส
- () 3. หย่าร้าง () 4. หม้าย
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน a4
5. ระดับการศึกษา a5
- () 1. ประถมศึกษา
- () 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
- () 3. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. หรือเทียบเท่า
- () 4. อนุปริญญา หรือ ปวส. หรือเทียบเท่า
- () 5.ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
- () 6. อื่น ๆ (ระบุ).....
6. การประกอบอาชีพของคนในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
- () 1. ทำนา a61
- () 2. ทำสวน a62
- () 3. ทำไร่ a63
- () 4. ค้าขาย a64
- () 5. รับราชการ a65
- () 6. รับจ้างทางการเกษตร a66
- () 7. รับจ้างนอกภาคเกษตร a67
- () 8. เลี้ยงสัตว์ a68
- () 9. อื่น ๆ (ระบุ)..... a69
7. แรงงานในครัวเรือน.....คน a7

8. รายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

8.1 รายได้จากการทำนา.....บาท a818.2 รายได้จากการทำสวน.....บาท a828.3 รายได้จากการทำไร่.....บาท a838.4 รายได้จากการเลี้ยงสัตว์.....บาท a848.5 อื่นๆ(ระบุ)..... a859. รายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร.....บาท a9

10. รายได้ของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

10.1 รับจ้าง.....บาท a10110.2 รับราชการ.....บาท a10210.3 ค่าขาย.....บาท a103

10.4 รายได้อื่น ๆ ระบุ.....

จำนวนบาท a10411. รายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร.....บาท a1112. รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน.....บาท a12

13. รายจ่ายของครัวเรือนในภาคการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

13.1 รายจ่ายจากการทำนา.....บาท a13113.2 รายจ่ายจากการทำไร่.....บาท a13213.3 รายจ่ายจากการทำสวน.....บาท a13313.4 รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์.....บาท a134

13.5 รายจ่ายจากอื่นๆ ระบุ.....

จำนวนบาท a13514. รายจ่ายรวมของครัวเรือนภาคการเกษตร.....บาท a14

15. สถานะหนี้สินของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

15.1 สหกรณ์.....บาท a15115.2 ธ ก ส/สถาบันการเงิน.....บาท a152

- 15.3 กองทุนหมู่บ้าน.....บาท a153
- 15.4 นายทุน.....บาท a154
- 15.5 บริษัท ห้าง ร้านบาท a155
- 15.6 ญาติหรือเพื่อนบ้าน.....บาท a156
- 15.7 ไม่มีหนี้สิน a157
16. หนี้สินรวมของครัวเรือน.....บาท a16
17. พื้นที่การถือครองในการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
- 17.1 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ จำนวน.....ไร่ a171
- 17.2 พื้นที่เช่า จำนวน.....ไร่ a172
- 17.3 พื้นที่บุคคลอื่นให้ทำฟรี จำนวน.....ไร่ a173
18. การมีตำแหน่งทางสังคม a18
- () 1. นายก/สมาชิก อบต.
- () 2. กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน
- () 3. อื่น ๆ (ระบุ)
19. สถานภาพทางสังคมของท่านในหมู่บ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
- () 19.1 ด้านการปกครอง a191
- () 19.2 ด้านการศึกษา a192
- () 19.3 ด้านการศาสนา a193
- () 19.4 ด้านสาธารณสุข a194
- () 19.5 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม a195
20. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
- () 20.1 กลุ่มสหกรณ์ a201
- () 20.2 กลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสตรี a202
- () 20.3 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ a203

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตไก่เนื้อ

1. สถานที่ตั้งฟาร์มไก่เนื้อ b1

<p>() 1. อำเภอเมือง</p> <p>() 3. อำเภอหล่มเก่า</p> <p>() 5. อำเภอน้ำหนาว</p> <p>() 7. อำเภอชนแดน</p> <p>() 9. อำเภอป่าสามพัน</p> <p>() 11. อำเภอศรีเทพ</p>	<p>() 2. อำเภอหล่มสัก</p> <p>() 4. อำเภอเขาค้อ</p> <p>() 6. อำเภอวังโป่ง</p> <p>() 8. อำเภอหนองไผ่</p> <p>() 10. อำเภอวิเชียรบุรี</p>
--	--
2. ขนาดฟาร์ม.....ไร่ b2
3. จำนวนโรงเรือน.....หลัง b3
4. ลักษณะโรงเรือน b4

() 1. ระบบเปิด	() 2. ระบบปิด
-----------------	----------------
5. ประสบการณ์การทำฟาร์มเลี้ยงไก่เนื้อ.....ปี b5
6. จำนวนแรงงานภายในฟาร์ม.....คน b6
7. ลักษณะการเลี้ยง b7

() 1. เลี้ยงแบบอิสระ	() 2. มีพันธสัญญากับบริษัท
-----------------------	-----------------------------
8. จำนวนรอบการเลี้ยงเฉลี่ยต่อปีรอบ b8
9. จำนวนไก่ในฟาร์ม (เฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยง)ตัว b9
10. การเตรียมโรงเรือน โดยการพักเล้าระหว่างการเลี้ยง ระยะเวลาวัน b10
11. แหล่งของลูกไก่ที่นำมาเลี้ยง b11

() 1. คิดต่อชื่อเองจากผู้จำหน่าย	() 2. ได้มาจากบริษัทที่มีพันธสัญญา
-----------------------------------	-------------------------------------
12. วัสดุรองพื้นที่ใช้ในฟาร์ม(เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

() 12.1 แกลบ	☐ b121
() 12.2 จี้เลื่อย	☐ b122
() 12.3 จี้กบ	☐ b123
() 12.4 ชั่งข้าวโพดบด	☐ b124
() 12.5 ฟางข้าวสับ	☐ b125
() 12.6 อื่นๆ(ระบุ).....	☐ b126

13. ที่มาของอาหารที่ใช้ในการเลี้ยง(เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

() 13.1 ผสมเอง b131

() 13.2 ได้มาจากบริษัทที่มีพันธสัญญา b132

() 13.3 ซื้อจากร้านจำหน่ายอาหารสัตว์ b133

() 13.4 อื่น ๆ (ระบุ)..... b134

14. แหล่งน้ำใช้ภายในฟาร์ม (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

() 14.1 น้ำประปา b141

() 14.2 น้ำบาดาล b142

() 14.3 น้ำบ่อ b143

() 14.4. อื่น ๆ (ระบุ)..... b144

15. ระยะเวลาในการเลี้ยงเฉลี่ย วัน b15

ตอนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตไก่เนื้อ

1. โครงสร้างโรงเรือน.....บาท c1

2. ค่าใช้จ่ายในการสร้างโรงเรือน.....บาท c2

3. ค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดิน.....บาท c3

4. โรงเรือนในการเลี้ยงไก่เนื้อในปัจจุบัน (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

() 4.1 ก่อสร้างขึ้นใหม่ c41

() 4.2 รับมรดกจากบิดา-มารดา c42

() 4.3 เช่า c43

() 4.4 ซื้อต่อจากเจ้าของเดิม c44

() 4.5 อื่น ๆ (ระบุ)..... c45

5. การกู้ยืมเงินจากหน่วยงาน/สถาบันการเงินเพื่อลงทุน c5

ในการสร้างหรือปรับปรุงโรงเรือน หรือซื้ออุปกรณ์เพื่อการเลี้ยง รวมถึงปัจจัยในการเลี้ยง

() 1. มี () 2. ไม่มี

6. ต้นทุนปัจจัยในการเลี้ยงโดยเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยงบาท c6

7. ผลตอบแทนในการเลี้ยง โดยเฉลี่ยต่อ 1 รอบการเลี้ยง c7
หรือรายได้จากการจำหน่ายไก่เนื้อมีชีวิตในแต่ละรอบการเลี้ยง
ที่ยังไม่หักต้นทุน จำนวนเงินบาท
8. ภาระหนี้สินอื่นอันเกิดจากการทำฟาร์ม ไก่เนื้อที่ต้องชำระ c8
() 1. มี () 2. ไม่มี
9. รายได้ของการเลี้ยงภายหลังหักต้นทุนแล้ว c9
() 1. กำไร () 2. เสมอทุน
() 3. ขาดทุน () 4. ไม่แน่นอน

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อ

คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือ โดยเลือกคำตอบตามความรู้สึกรของท่านที่มีต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดเพชรบูรณ์

3 = พอใจมาก 2 = พอใจปานกลาง 1 = พอใจน้อย

รายการ	ระดับความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อ			
	3	2	1	
1. ด้านองค์ประกอบของฟาร์ม				
1.1 ทำเลที่ตั้งของฟาร์ม				☐ d11
1.2 ลักษณะของฟาร์ม				☐ d12
1.3 ลักษณะของโรงเรือน				☐ d13
2. ด้านการจัดการฟาร์ม				
2.1 การจัดการโรงเรือน				☐ d21
2.2 การจัดการด้านเครื่องมือและอุปกรณ์				☐ d22
2.3 การจัดการด้านบุคลากร				☐ d23
2.4 คู่มือการจัดการฟาร์ม				☐ d24
2.5 ระบบการบันทึกข้อมูล				☐ d25
2.6 การจัดการด้านอาหารและน้ำ				☐ d26
3. ด้านการจัดการด้านสุขภาพสัตว์				
3.1 การป้องกันและควบคุมโรค				☐ d31
3.2 การบำบัดโรค				☐ d32
4. การจัดการสิ่งแวดล้อม				
4.1 การเก็บซากไก่				☐ d41
4.2 การทำลายซากไก่				☐ d42
4.3 การทำลายวัสดุรองพื้น				☐ d43

รายการ	ระดับความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เนื้อ			
	3	2	1	
4.4 น้ำที่ใช้ภายในฟาร์มต้องไม่ปล่อยลงแหล่งน้ำสาธารณะ หรือต้องมีการบำบัดก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ				☐ d44
4.5 ความสะอาดรอบโรงเรือน				☐ d45
4.6 การควบคุมและการกำจัดสัตว์พาหะ เช่น หนู แมลงสาป แมลงวัน				☐ d46

ตอนที่ 5 ปัญหาในการเลี้ยงไก่เนื้อ

ท่านมีปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้ อย่างไร

ระดับของปัญหา

3 = มาก 2 = ปานกลาง 1 = น้อย

ประเด็นปัญหา	ไม่มีปัญหา	ระดับปัญหา			ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ
		3	2	1	
1. ที่ตั้งและปัจจัยด้านโรงเรือน					☐ e1
2. ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์					☐ e2
3. ความรู้ในการเลี้ยงไก่เนื้อ					☐ e3
4. คุณภาพของลูกไก่					☐ e4
5. อาหารสำหรับเลี้ยงไก่					☐ e5
6. การเกิดโรค/โรคระบาด					☐ e6
7. ต้นทุนและผลตอบแทน					☐ e7
8. การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ					☐ e8
9. การตลาดและราคาซื้อขายไก่สดในท้องตลาด					☐ e9

ประเด็นปัญหา	ไม่มี ปัญหา	ระดับปัญหา			ข้อเสนอแนะในการ ส่งเสริมการผลิตไก่เนื้อ
		3	2	1	
10. แหล่งเงินทุน					
11. ปัญหาอื่น ๆ ระบุ					
11.1					
11.2					
11.3					

 e10

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่เสียสละเวลาตอบแบบสัมภาษณ์

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายไพรัช ทองขัน
วัน เดือน ปีเกิด	3 กรกฎาคม 2520
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
การศึกษา	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (สัตวศาสตร์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี
สถานที่ทำงาน	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบูรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการสัตวบาล

